

Załącznik do Uchwały Nr XXXVI/213/10
Rady Powiatu Żyrardowskiego
z dnia 15.02.2010 roku

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
POWIATU ŻYRARDOWSKIEGO
NA LATA 2010-2020**

LUTY 2010

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	6
1.1. PODSTAWY I ZASADY POLITYKI SPOŁECZNEJ	7
1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE TWORZENIA STRATEGII	8
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	10
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	19
2.1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU	20
2.2. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE PRZEZ OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ	31
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE PRZEZ POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE	38
2.4. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	64
2.5. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	71
2.6. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU	73
2.7. ANALIZA SWOT	80
2.8. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	88
2.9. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	99
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	106
3.1. MISJA	107
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	110
3.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ	122
3.4. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	123
4. UWAGI KOŃCOWE	138
SPIS DIAGRAMÓW, RYCIN, TABEL I WYKRESÓW	139

WPROWADZENIE

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk), występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Mówiąc o powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie powiatu, podejmowane dla poprawy warunków życia wybranych kategorii osób i rodzin oraz zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Strategia opracowana dla struktury powiatowej jest dokumentem szczególnym. Odnosząc się w swych zapisach kierunkowych do zadań i możliwości realizacyjnych samorządu powiatowego, musi brać pod uwagę przesłanki wynikające z działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego. Stąd w porównaniu ze strategiami gminnymi dokument powiatowy sygnalizuje występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne, projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został dla powiatu żyrdowskiego przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

W pracach nad strategią uczestniczyli eksperci, specjaliści, przedstawiciele władz samorządu powiatowego i samorządów gminnych, powiatowych i gminnych jednostek organizacyjnych, lokalni przedsiębiorcy, przedstawiciele sądownictwa, policji i sektora pozarządowego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żyrardowskiego na lata 2010-2020 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione podstawy i zasady polityki społecznej, uwarunkowania społeczno-prawne tworzenia strategii oraz została dokonana analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę powiatu i gmin wchodzących w jego skład, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych w powiecie i w poszczególnych gminach, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie do tego celu skonstruowanych ankiet. Diagnoza obejmuje:

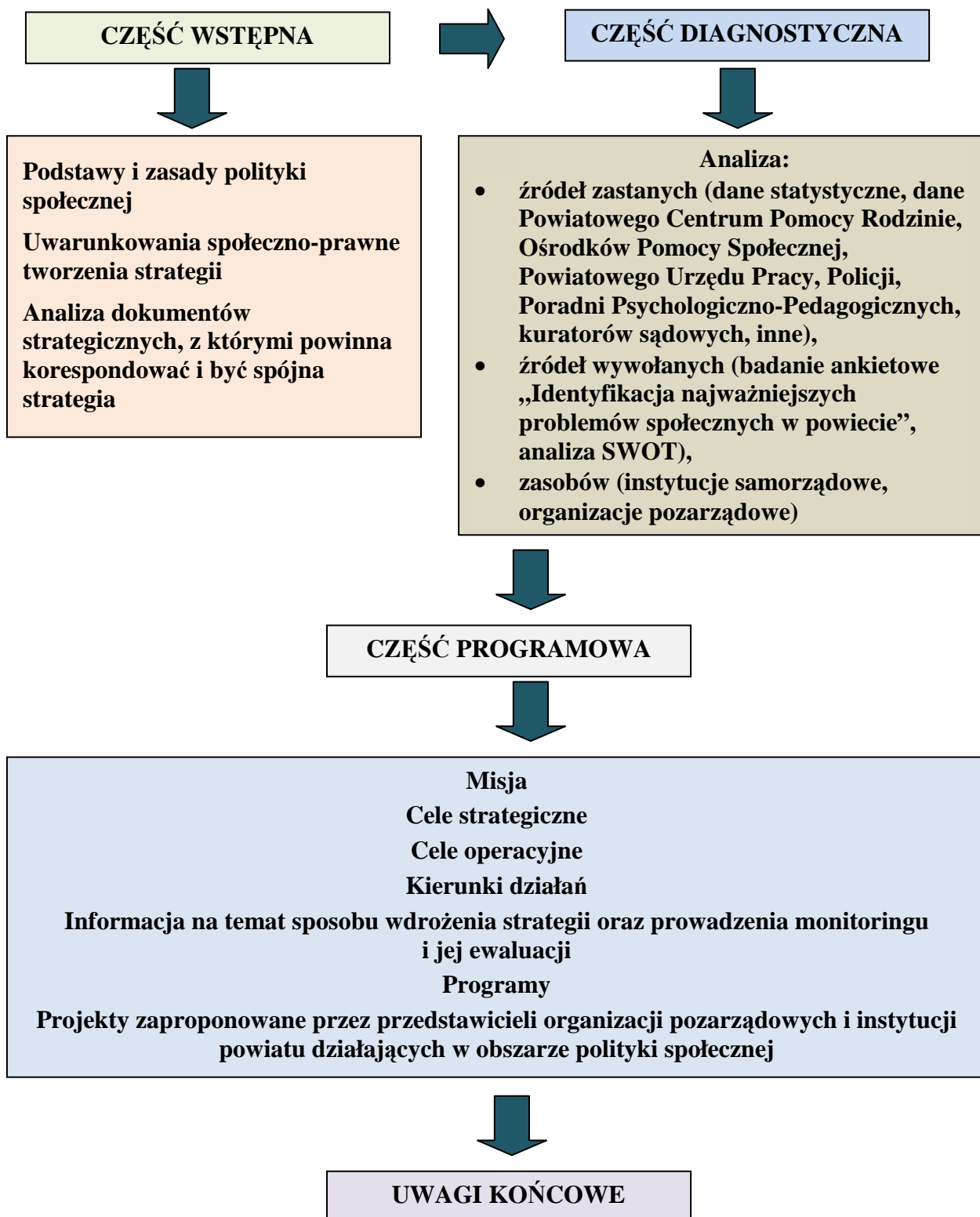
1. Problemy społeczne identyfikowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej;
2. Problemy społeczne identyfikowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w takich obszarach, jak: kwestia dziecka (dziecko w środowisku lokalnym, dziecko pozbawione opieki rodziny) oraz kwestia niepełnosprawności;
3. Kwestię osób bezrobotnych;
4. Kwestię przestępczości;
5. Identyfikację najważniejszych problemów społecznych na terenie powiatu;
6. Analizę SWOT;
7. Identyfikację zasobów umożliwiających rozwiązywanie problemów społecznych w powiecie.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu powiatowego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych różnych środowisk.

W części programowej dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji działających w obszarze polityki społecznej na terenie powiatu.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żyrardowskiego na lata 2010-2020 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

Diagram 1. Metodologia opracowania dokumentu

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały podstawy polityki społecznej, uwarunkowania społeczno-prawne tworzenia strategii oraz została dokonana analiza dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa i powiatu, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. PODSTAWY I ZASADY POLITYKI SPOŁECZNEJ

Polityka społeczna oparta na określonych wartościach i zasadach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych różnych szczebli w celu kształtowania warunków życia ludności, stosunków międzyludzkich i ogólnych warunków rozwoju oraz harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych. Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących

instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najuboższych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie zagrożeń społecznych z wyprzedzeniem;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Mówiąc o wartościach, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, jaką jest dobro rodziny. Ta wartość stała się fundamentem niniejszego dokumentu programowego, gdyż od wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.2. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE TWORZENIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Powiatowej Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w powiecie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92),
- ustawa z dnia 29 lipca 2006 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2006 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2006 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2006 r. Nr 180 poz. 1493).
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2008 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1 poz. 7 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 z późn. zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

W powiatowej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych, biznesu oraz uznaje się za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowa Strategia Integracji Społecznej na lata 2004-2010,
- Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010”,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2008-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2008-2013),
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego,
- Strategia Rozwoju Powiatu Żyrardowskiego.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych powiatu nie jest jedynym dokumentem w obszarze polityki społecznej, którego skutki dotyczą jego mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie powiatu w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żyrardowskiego na lata 2010-2020 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. DOKUMENTY KRAJOWE

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku. Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. W zakresie realizacji **prawa do edukacji** zakładają one: wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym, poprawę jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym; upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego

lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy, rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci oraz upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego** priorytety zakładają: radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań, oraz ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

W zakresie realizacji **prawa do pracy** priorytety zakładają: ograniczenie bezrobocia długookresowego, zmniejszenie bezrobocia młodzieży, zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych oraz zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia** priorytety zakładają: wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności, upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych** priorytety zakładają: zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością, zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych, rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami, zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, realizację Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne oraz zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010”

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010” jest dokumentem, który został przygotowany w związku z uczestnictwem Polski w otwartej metodzie koordynacji Unii Europejskiej w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i integracji społecznej. Jego celem jest poprawa efektywności otwartej metody koordynacji, która jest metodą wzajemnej pomocy, wzajemnego uczenia się i wymiany informacji, oraz wzmocnienie interakcji pomiędzy otwartą metodą koordynacji w polityce społecznej a Strategią Lizbońską na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Dokument obejmuje trzy obszary działań: integrację społeczną, system emerytalny oraz opiekę zdrowotną i opiekę długoterminową, które zostały ujęte w trzech częściach składowych Programu, tj. w Krajowym Planie Działań na rzecz

Integracji Społecznej, w Krajowej Strategii Emerytalnej oraz w Krajowym Planie na rzecz Opieki Zdrowotnej i Opieki Długoterminowej.

Cele przewodnie Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej zostały uzgodnione w konsultacjach z przedstawicielami władz samorządowych, partnerami społecznymi, środowiskiem naukowym oraz organizacjami pozarządowymi. Wzięto również pod uwagę rekomendacje Komisji Europejskiej sformułowane pod adresem Polski we Wspólnym Raporcie na rzecz Zabezpieczenia Społecznego i Integracji Społecznej z 2008 r. Priorytety i działania Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2008-2010 uwzględniają także spójność z założeniami Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (2010). Przyjęto, że dokument będzie realizowany w ramach trzech priorytetów tematycznych, w obrębie których wyznaczono następujące działania:

Priorytet 1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

1. Poprawa sytuacji dochodowej rodzin
2. Rozwój usług opiekuńczych nad dzieckiem
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wsparcie dla uczących się dzieci i młodzieży z ubogich rodzin

Priorytet 2. Integracja przez aktywizację

1. Rozwój ekonomii społecznej
2. Rozwój narzędzi i instrumentów na rzecz aktywnej integracji
3. Realizacja programów integracyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych

Priorytet 3. Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych

1. Poprawa jakości usług edukacyjnych
2. Rozwój budownictwa socjalnego
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych
4. Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania narkomanii
5. Rozwój usług dla ludzi starszych
6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
7. Rozwój nieodpłatnej pomocy prawnej

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2008-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2008-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała 5 lipca 2006 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2008-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty.

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2008-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2008-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi

Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka zatrudnienia i integracji społecznej została ujęta w trzech priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanych na poziomie regionalnym priorytetach VI „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” i VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki zatrudnienia i integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.1. „Wsparcie systemowe instytucji rynku pracy”, którego celem jest podniesienie efektywności funkcjonowania instytucji rynku pracy oraz poprawa jakości świadczonych przez nie usług;
- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego cel zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VI – Działanie 6.1. „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie”, którego cel zakłada podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób pozostających bez zatrudnienia oraz stworzenie warunków dla rozwoju aktywności zawodowej w regionie;
- Priorytet VI – Działanie 6.2. „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia”, którego celem jest promocja oraz wspieranie inicjatyw i rozwiązań zmierzających do

tworzenia nowych miejsc pracy oraz budowy postaw kreatywnych, służących rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia;

- Priorytet VI – Działanie 6.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich”, którego cel zakłada podniesienie zdolności do zatrudnienia oraz mobilności przestrzennej i zawodowej osób zamieszkujących na obszarach wiejskich poprzez przygotowanie ich do podjęcia pracy w zawodach pozarolniczych oraz wykorzystania szans związanych z powstawaniem nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego celem jest rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;
- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego cel zakłada poprawę dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego celem jest wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki zatrudnienia i integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4. „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego cel zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.3.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013

Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające do wyrównywania poziomu życia mieszkańców. „Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013” określa główne działania

samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

Misję samorządu województwa mazowieckiego, realizowaną w ramach strategii, określono jako: „Osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią: ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność”. Dla każdego z pięciu wyodrębnionych obszarów sformułowano następujące cele strategiczne.

I. Ubóstwo

1. Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie
2. Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegających przechodzeniu osób ubogich w stan bezdomności

II. Uzależnienia

1. Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających tym zachowaniom
2. Ograniczenie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów

III. Starość

1. Podniesienie jakości życia osób starszych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej

IV. Bezrobocie

1. Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną, wspieranej przez realizację sektorowych i regionalnych programów

V. Niepełnosprawność

1. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii

Spójności), jednocześnie będąc odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa.

Dokument stanowi najistotniejszy instrument polityki regionalnej województwa, spajający większość zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego oraz inne jednostki publiczne i niepubliczne w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Celem realizacji Programu jest poprawa konkurencyjności regionu i zwiększanie spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej województwa.

Problematyka społeczna została podjęta w ramach Priorytetu VII „Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego”. Za cel główny wyznaczony w jego obrębie uznano „Poprawę dostępności i jakości infrastruktury o charakterze społecznym”, a za cele szczegółowe: „Poprawę dostępności i jakości opieki zdrowotnej”, „Poprawę dostępności i jakości infrastruktury edukacyjnej” oraz „Poprawę dostępności i jakości infrastruktury pomocy społecznej”. W ramach ostatniego z nich zaplanowano realizację projektów mających na celu budowę, modernizację (w tym dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz poprawę jakości wyposażenia m.in.: pobytowych, opiekuńczych domów pomocy społecznej, znajdujących się w rejestrze wojewody oraz hospicjów stacjonarnych, mających podpisaną umowę na świadczenie usług z NFZ. Generalnie uznano za zasadne wspieranie przedsięwzięć mających na celu poprawę dostępności infrastruktury dla osób niepełnosprawnych oraz działań służących zapobieganiu wykluczenia społecznego.

W ramach RPO WM na działania z tego zakresu przeznaczono ponad 17 mln euro, w tym ponad 14,5 mln euro ze środków unijnych.

Strategia Rozwoju Powiatu Żyrardowskiego

Samorządy terytorialne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin, powiatów oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek

terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju.

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Powiatu Żyrardowskiego dokonano analizy sytuacji demograficznej i gospodarczej, stanu infrastruktury technicznej, a także przeprowadzono analizę SWOT powiatu. Jednocześnie opracowano planistyczną część strategii, którą stanowi Plan Rozwoju Lokalnego. Składa się na nią misja i wizja powiatu żyrardowskiego, cele strategiczne, operacyjne i zadania oraz wskaźniki monitoringu.

Misją, jaką urzeczywistniać mają władze powiatu żyrardowskiego jest „stworzenie bezpiecznej przestrzeni życiowej przy zachowaniu wysokich walorów środowiska naturalnego powiatu i rozwój więzi społeczności lokalnej oraz tworzenie warunków dla samorealizacji mieszkańców i sprzyjanie działaniom ukierunkowanym na poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców z równoczesnym uwzględnieniem potrzeb osób o mniejszych możliwościach życiowych”.

Plan Rozwoju Lokalnego będący częścią Strategii Rozwoju Powiatu Żyrardowskiego przewiduje trzy cele strategiczne. Są nimi: 1. Poprawa jakości życia mieszkańców, 2. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców, 3. Rozwój gospodarczy. Z uwagi na charakter niniejszego opracowania szczegółowego przedstawienia wymagają dwa pierwsze cele strategiczne i towarzyszące im cele operacyjne.

I. Cel strategiczny: Poprawa jakości życia mieszkańców.

1. Cel operacyjny: Zapewnienie pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w uzyskaniu zatrudnienia oraz pracodawcom w znajdowaniu odpowiednich pracowników.
2. Cel operacyjny: Aktywizacja zawodowa bezrobotnych.
3. Cel operacyjny: Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców.
4. Cel operacyjny: Tworzenie warunków dla rozwoju kultury, sportu i turystyki.
5. Cel operacyjny: Poprawa warunków mieszkaniowych w powiecie.
6. Cel operacyjny: Poprawa funkcjonowania instytucji powiatowych.
7. Cel operacyjny: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia.

II. Cel strategiczny: Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców.

1. Cel operacyjny: Kontynuacja współpracy policji z mieszkańcami powiatu.
2. Cel operacyjny: Zapewnienie większego bezpieczeństwa w komunikacji.
3. Cel operacyjny: Dostosowanie obecnego systemu bezpieczeństwa do standardów unijnych – zapewnienie skuteczności systemu współdziałania służb.
4. Cel operacyjny: Zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców powiatu.
5. Cel operacyjny: Działania parorodzinne.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera charakterystykę powiatu i gmin wchodzących w jego skład, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych w powiecie i w poszczególnych gminach. Została ona oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie do tego celu skonstruowanych ankiet.

2.1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU

2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE

Powiat żyrardowski należy do województwa mazowieckiego i jest jednym z jego granicznych powiatów. Na północy graniczy bezpośrednio z powiatem sochaczewskim, na wschodzie z powiatem grodziskim, na południowym-wschodzie z powiatem grójeckim, na południu z powiatem rawskim, zaś na południowym-zachodzie i zachodzie z powiatem skierniewickim. Jego zachodnia granica stanowi zarazem granicę województw mazowieckiego i łódzkiego.

Powiat żyrardowski jest powiatem ziemskim liczącym 75.136 mieszkańców (stan na 31.12.2008 r.). Tworzą go następujące gminy:

- Żyrardów – gmina miejska,
- Mszczonów – gmina miejsko-wiejska,
- Puszcza Mariańska – gmina wiejska,
- Radziejowice – gmina wiejska,
- Wiskitki – gmina wiejska.

Rycina 1. Mapa powiatu żyrardowskiego

Pod względem powierzchni powiat żyrardowski należy do najmniejszych w województwie mazowieckim. Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 532,63 km². Na 37 powiatów w województwie jedynie cztery inne jednostki tego szczebla mają mniejszą powierzchnię.

Infrastruktura drogowa i komunikacja

Istotnym elementem związanym pośrednio z położeniem powiatu są możliwości komunikacyjne ludności. Warunki komunikacji masowej, jak i indywidualnej pozwalają na codzienny dojazd większości mieszkańców powiatu do stolicy kraju, co jest szczególnie istotne, jeśli idzie o możliwość zatrudnienia i nauki w Warszawie. Przez powiat żyrardowski przebiegają dwa istotne ciągi komunikacji drogowej. Gminy Mszczonów i Radziejowice przecina krajowa droga nr 8 łącząca Wrocław z Warszawą, natomiast przez gminy Wiskitki, Żyrardów, Radziejowice i Mszczonów przebiega droga krajowa nr 50 stanowiąca część tranzytowej obwodnicy Warszawy. Ponadto powiat żyrardowski posiada niezwykle dogodne połączenia kolejowe z miastem stołecznym i z pozostałą częścią kraju. Przez powiat przebiega Centralna Magistrała Kolejowa (Grodzisk Mazowiecki – Zawiercie) i linie kolejowe: Warszawa – Żyrardów – Skierniewice – Katowice oraz Skierniewice – Mszczonów – Łuków.

Położenie fizycznogeograficzne

Geograficznie powiat żyrardowski położony jest na granicy dwóch rozległych jednostek morfologicznych. Obszar środkowy i północny powiatu należy do Równiny Łowicko-Błońskiej, natomiast rejon południowy do Wysoczyzny Rawskiej. Rzeźba terenu jest wyjątkowo bogato zróżnicowana. Obszarem najwyżej położonym jest rejon Piekar w gminie Mszczonów (210,6 m n.p.m.), zaś najniżej – rejony Aleksandrowa (93,6 m n.p.m.) oraz Drzewicza Nowego (94,3 m n.p.m.). Północne tereny powiatu (gmina Wiskitki) są mało zróżnicowane morfologicznie. W krajobrazie dominują rozległe płaszczyzny i równiny. Generalnie Równina Łowicko-Błońska w tym rejonie łagodnie pochyla się z południa ku północy.

Powiat żyrardowski położony jest w przeważającej części we wschodnim rejonie dorzecza Bzury (ok. 90% powierzchni), zaś w niewielkim fragmencie południowo-wschodnim w dorzeczu rzeki Jeziorki (ok. 10% powierzchni), stanowiącej bezpośredni dopływ Wisły. Obszar dorzecza Bzury przypadający na powiat żyrardowski jest odwadniany przez fragmenty szeregu zlewni: Pisi-Gągoliny (w część północno-wschodniej, środkowej i wschodniej), Suche-Nidy (w części północno-zachodniej i centralnej), Rawki (w części południowej i zachodniej) oraz Jeziorki (w część południowo-wschodniej).

Najciekawsze krajobrazowo rejonu powiatu stanowią pozostałości dawnych historycznych puszc królewskich: Wiskickiej, Korabiewskiej i Jaktorowskiej, łączących się dawniej z Puszcą Bolimowską i Puszcą Miedniewicką. Teren powiatu (głównie w części zachodniej, środkowej i wschodniej) porastają lasy (12.218 ha), zajmujące 22,9% jego powierzchni. Starodrzew sosnowy ze znaczną domieszką gatunków liściastych, będący pozostałością dawnych puszc, zachował się we fragmentach w niższym piętrze leśnym Puszczy Korabiewskiej. Najbardziej zasobne w lasy są gminy: Puszcza Mariańska – 4.655 ha (8,7% powierzchni powiatu), Wiskitki – 3.061 ha (5,8% powierzchni powiatu) i Mszczonów – 2.452 ha (4,6% powierzchni powiatu). Wysoka wartość przyrodnicza zwartych kompleksów leśnych Puszczy Bolimowskiej, która zajmuje środkowo-zachodnią i południowo-zachodnią część powiatu żyrardowskiego, była podstawową przesłanką utworzenia Bolimowskiego Parku Krajobrazowego o łącznej powierzchni 23.130 ha.

Na terenie powiatu żyrardowskiego znajdują się 162 pomniki przyrody (w tym: 158 zabytkowych drzew; 2 pomniki przyrody nieożywionej – głazy narzutowe i 2 aleje zabytkowe). Powiat jest miejscem atrakcyjnym turystycznie. Jego główne walory to: rezerваты Bolimowskiego Parku Krajobrazowego, obszary chronionego krajobrazu, nieskażona przyroda, a także bogactwo kulturowe i zespoły zabytków architektonicznych. Szczególną uwagę zwracają rezerваты leśne: Dąbrowa Radziejowska z 80-letnim drzewostanem dębów; Puszcza Mariańska; Grądy Osuchowskie stanowiące ochronę reliktowego lasu bagienne; rezerwat Rawka obejmujący rzekę wraz ze stanowiskami roślin rzadkich i chronionych. Warto również dodać, że 43% powierzchni powiatu zajmuje Bolimowski Park Krajobrazowy.

Gospodarka – rolnictwo

W powiecie dominują gleby pochodzenia mineralnego: piaszczysto-gliniaste i gliniasto-piaszczyste o niskiej i średniej bonitacji. Generalnie ziemie klasy I i II nie występują w powiecie. Natomiast gleby o III klasie bonitacji reprezentowane są przez kilkuhektarowe kompleksy położone w rejonie Guzowa w gminie Wiskitki, na terenie wsi Krze Duże w gminie Radziejowice oraz na terenie miasta Mszczonów. Pozostałe grunty o klasie IV, V i VI stanowią większość użytków rolnych. W strukturze zasiewów przeważają zboża: żyto, pszenica, owies, jęczmień. Występują uprawy roślin okopowych, kukurydzy, warzyw gruntowych i warzyw pod osłonami. W powiecie znajdują się plantacje roślin iglastych na choinki oraz stroiki.

Oświata

W powiecie żyrardowskim istnieje dobrze rozwinięta infrastruktura edukacyjna, co sprzyja systematycznemu wzrostowi poziomu wykształcenia mieszkańców. Składają się na nią

22 szkoły podstawowe, 9 gimnazjów, 8 szkół ponadgimnazjalnych i 1 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy. Łącznie w placówkach oświatowych na terenie powiatu zatrudnionych jest 1.075 nauczycieli, z tego 505 w szkołach podstawowych, 274 w gimnazjach, 230 w szkołach ponadgimnazjalnych, a 66 w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym (dane za 2004 r.).

Powiat żyrardowski jest organem prowadzącym dla 11 placówek oświatowych i wychowawczych. Są nimi:

1. Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego w Żyrardowie,
2. Liceum Ogólnokształcące im. Szarych Szeregów w Mszczonowie,
3. Liceum Ogólnokształcące Szkoła Mistrzostwa Sportowego w Kolarstwie w Żyrardowie,
4. Liceum Ogólnokształcące im. Czesława Tańskiego w Puszczy Mariańskiej,
5. Zespół Szkół nr 1 w Żyrardowie,
6. Zespół Szkół nr 2 w Żyrardowie,
7. Zespół Szkół nr 3 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Wiskitkach,
8. Zespół Szkół w Mszczonowie,
9. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Żyrardowie,
10. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żyrardowie,
11. Młodzieżowy Dom Kultury w Żyrardowie.

W powiecie żyrardowskim działa również Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego z siedzibą w Żyrardowie, która prowadzi działalność edukacyjną w zakresie studiów uzupełniających magisterskich jako filia Politechniki Radomskiej.

Kultura

Działalność w zakresie upowszechniania kultury prowadzi na terenie powiatu 9 ośrodków kultury: Młodzieżowy Dom Kultury w Żyrardowie, Centrum Kultury w Żyrardowie, Muzeum Mazowsza Zachodniego w Żyrardowie, Mszczonowski Ośrodek Kultury w Mszczonowie, Świetlica Socjoterapeutyczna w Radziejowicach, Dom Kultury w Puszczy Mariańskiej, Dom Pracy Twórczej w Radziejowicach, Osiedlowy Dom Kultury Żyrardowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Klub Osiedlowy „Koliber” Żyrardowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Do placówek kultury należy również Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. I. J. Paderewskiego oraz Prywatna Szkoła Muzyczna. W powiecie żyrardowskim funkcjonuje także pięć bibliotek i dziesięć filii bibliotecznych.

Sport i rekreacja

Bazę sportowo-rekreacyjną powiatu tworzą Ośrodki Sportu i Rekreacji w Żyrardowie i Mszczonowie. Uzupełnieniem bazy są sale gimnastyczne przy placówkach edukacyjnych.

Średnia powierzchnia szkolnych sal gimnastycznych wynosi około 180 m². Ponadto Liceum Ogólnokształcące w Puszczy Mariańskiej dysponuje halą sportową o powierzchni 1.048 m². Większość szkół posiada uniwersalne boiska sportowe przeznaczone do gry w piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę, tenis ziemny.

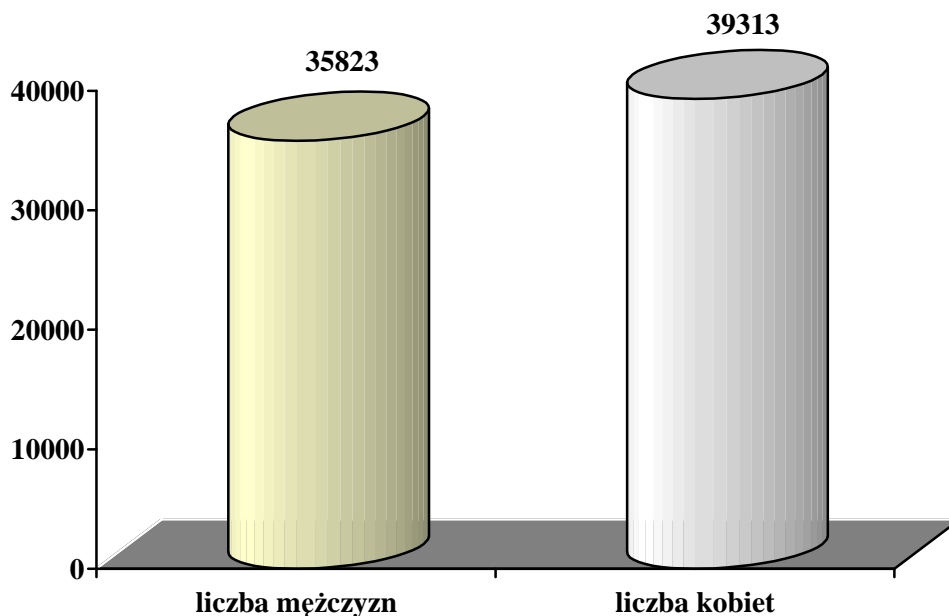
Zdrowie

W zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy powiatu mają do dyspozycji samodzielny publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej, który prowadzi szpital, czternaście Poradni Specjalistycznych, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy i 29 Niepublicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej

2.1.2. DEMOGRAFIA

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego dla powiatu żyrardowskiego na 31 grudnia 2008 roku, teren powiatu zamieszkiwało 75.136 osób, w tym 35.823 mężczyzn i 39.313 kobiet. Na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet. Gęstość zaludnienia wynosiła 141 osób na 1 km². Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykres i tabela.

Wykres 1. Ludność powiatu według płci z końcem 2008 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 1. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu z końcem 2008 roku

Lp.	Gmina	Liczba ludności	Powierzchnia w km ²	Ludność na 1 km ²
1.	Żyrardów	41.110	14,3	2.875
2.	Mszczonów	11.267	144,9	78
3.	Puszcza Mariańska	8.457	142,4	59
4.	Radziejowice	4.851	80,1	61
5.	Wiskitki	9.451	151	63
Powiat		75.136	532,7	141

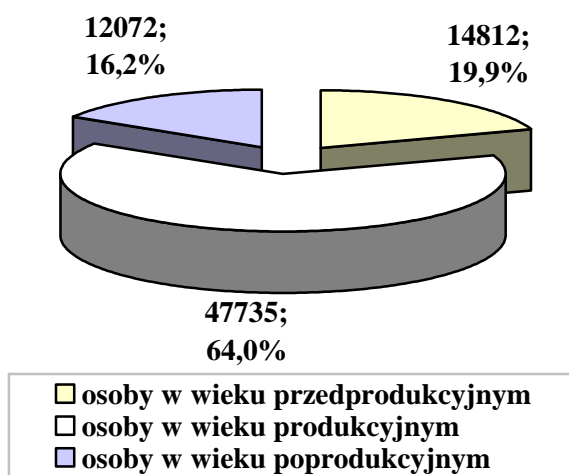
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Powiat żyrardowski należy do najmniejszych powiatów województwa mazowieckiego. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu jest zróżnicowana, wahając się od 59 w gminie Puszcza Mariańska do 2.875 osób na km² w gminie Żyrardów. Tereny miejskie (miasta Żyrardów i Mszczonów) zajmują łącznie 22,91 km², co stanowi 4,3% powierzchni powiatu.

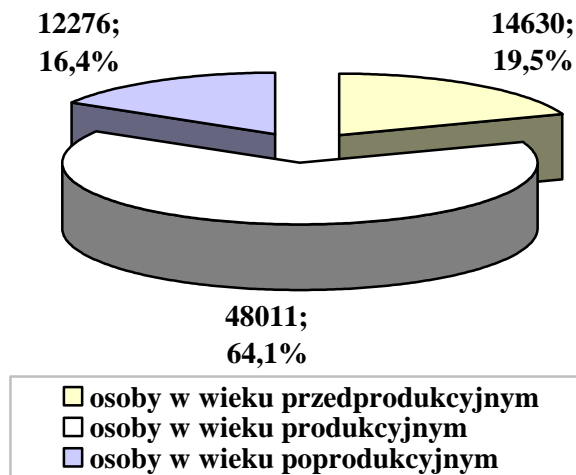
Mimo iż w skład powiatu żyrardowskiego wchodzi zaledwie dwie jednostki miejskie (Żyrardów i Mszczonów), to w miastach mieszka ponad 64% ogółu ludności. Decydujący wpływ na takie ukształtowanie sytuacji demograficznej ma wielkość Żyrardowa, a także historia tego regionu. Jedną z konsekwencji ciążenia mniejszych ośrodków miejskich zlokalizowanych w pobliżu Warszawy jest systematyczny odpływ ich mieszkańców do stolicy. Celem migracji jest znalezienie pracy lub odpowiedniej szkoły.

Dla polityki społecznej niemniej ważnym wskaźnikiem od ogółu populacji jest jej aktualna, jak i prognozowana struktura wiekowa. Określenie spodziewanych trendów demograficznych oparte zostało na analizie sytuacji ludnościowej w latach 2006-2008.

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2006 roku

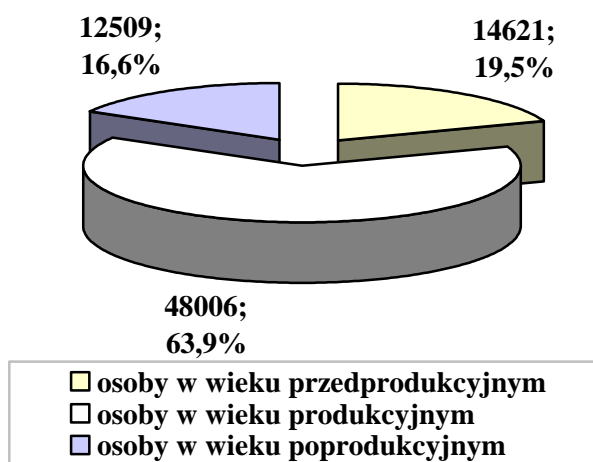

Wykres 3. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2007 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres 4. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2008 roku

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż w omawianym okresie następował systematyczny wzrost ogólnej liczby mieszkańców powiatu żyrardowskiego – z 74.619 osób w 2006 roku do 75.136 osób w 2008 roku. Należy przy tym zwrócić uwagę na zahamowanie tendencji obserwowanej w pierwszych latach XXI w., kiedy to znaczna liczba ludności powiatu migrowała do Warszawy w poszukiwaniu pracy lub lepszej oferty edukacyjnej.

Struktura wiekowa mieszkańców powiatu w latach 2006-2008 była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną powiatu na najbliższe lata, należy podkreślić dwie charakterystyczne cechy, które kształtować będą oczekiwania mieszkańców wobec szeroko rozumianej sfery społecznej, w tym pomocy społecznej. Pierwsza dotyczy malejącego odsetka ludzi młodych i związana jest z takimi potrzebami społecznymi, jak edukacja i wychowanie, sport i rekreacja, organizacja czasu wolnego. Druga związana jest ze wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym i wskazuje na przyspieszenie procesu starzenia się społeczeństwa powiatu. W dalszej perspektywie można przewidywać, że grono seniorów będzie się powiększało o kolejne roczniki osób kończących działalność zawodową. Z punktu widzenia systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bowiem bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności. Należy dodać, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasu życia.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin powiatu w 2008 roku

Gmina	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba mieszkańców wg wieku i w %		
		Przedprodukcyjny	Produkcyjny	Poprodukcyjny
Żyrardów	41.110	7.581 (18,4%)	26.574 (64,7%)	6.955 (16,9%)
Mszczonów	11.267	2.414 (21,4%)	7.075 (62,8%)	1.778 (15,8%)
Puszcza Mariańska	8.457	1.622 (19,2%)	5.367 (63,5%)	1.468 (17,3%)
Radziejowice	4.851	1.000 (20,6%)	3.094 (63,8%)	757 (15,6%)
Wiskitki	9.451	2.004 (21,2%)	5.896 (62,4%)	1.551 (16,4%)
Powiat	75.136	14.621 (19,5%)	48.006 (63,9%)	12.509 (16,6%)

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż proces starzenia się społeczności w największym stopniu dotyczył mieszkańców gminy miejskiej Żyrardów, w której udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców wynosił 18,4% wobec 16,9% w wieku poprodukcyjnym. Różnica między tymi grupami wiekowymi wynosiła tylko 1,5 pkt. procentowego.

Proces starzenia się lokalnej społeczności widoczny był także w gminie wiejskiej Puszcza Mariańska, w której różnica między omawianymi grupami wiekowymi wynosiła 1,9 pkt. procentowego. Z kolei najkorzystniejsze proporcje ludnościowe notowano w gminie miejsko-wiejskiej Mszczonów, w której procentowa różnica między ludnością w wieku przedprodukcyjnym a poprodukcyjnym była najwyższa spośród wszystkich gmin i wynosiła 5,6 pkt. Generalnie jednak struktura demograficzna ludności powiatu była korzystna, gdyż liczba dzieci i młodzieży przewyższała liczbę osób w wieku poprodukcyjnym średnio o 2,9 pkt. procentowego.

Obok wieku, poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest kolejną, istotną przesłanką w aspekcie zadań i oczekiwań wobec pomocy społecznej. W procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób, przede wszystkim na rynku pracy, wykształcenie odgrywa niebagatelną rolę. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do rynku pracy, tym mniejsze prawdopodobieństwo korzystania przez nią z pomocy społecznej. Poniższa tabela przedstawia poziom wykształcenia mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu żyrardowskiego.

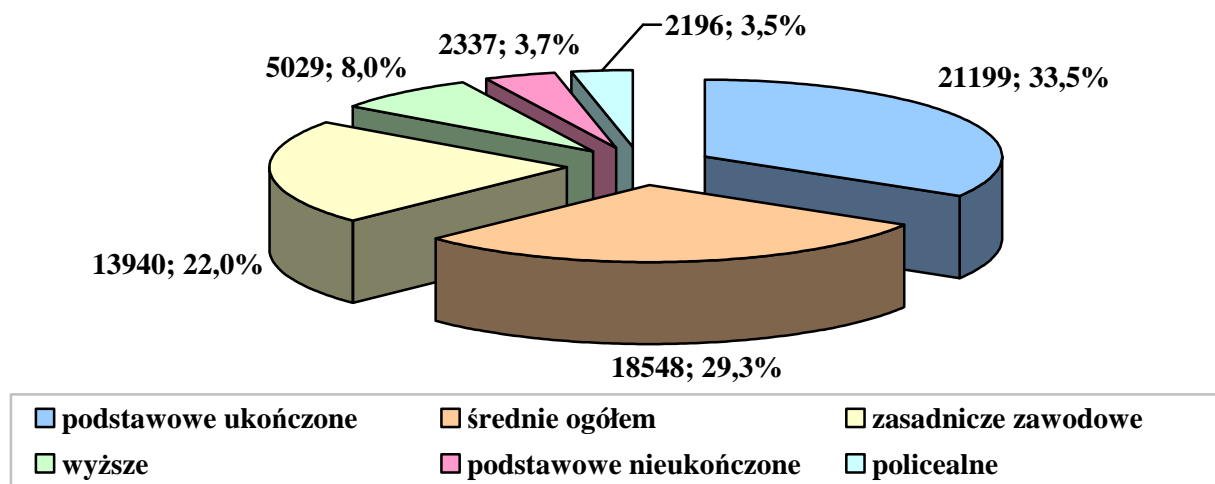
Tabela 3. Ludność gmin powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Gmina	Liczba osób ogółem w wieku 13 lat i więcej	Liczba osób wg posiadanego wykształcenia i %					
		Wyższe	Policealne	Średnie ogółem	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe ukończone	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
Żyrardów	35.720	3.646 (10,2%)	1.528 (4,3%)	12.288 (34,4%)	6.917 (19,4%)	10.411 (29,1%)	930 (2,6%)
Mszczonów	9.067	485 (5,3%)	267 (2,9%)	2.363 (26,1%)	2.142 (23,6%)	3.369 (37,2%)	441 (4,9%)
Puszcza Mariańska	7.065	403 (5,7%)	138 (2%)	1.469 (20,8%)	1.833 (25,8%)	2.872 (40,7%)	350 (5%)
Radziejowice	3.779	239 (6,3%)	108 (2,9%)	792 (21%)	934 (24,7%)	1.417 (37,5%)	289 (7,6%)
Wiskitki	7.618	256 (3,4%)	155 (2%)	1.636 (21,4%)	2.114 (27,8%)	3.130 (41,1%)	327 (4,3%)
Powiat	63.249	5.029 (8%)	2.196 (3,5%)	18.548 (29,3%)	13.940 (22%)	21.199 (33,5%)	2.337 (3,7%)

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Strukturę wykształcenia mieszkańców powiatu żyrardowskiego przedstawia poniższy wykres.

Wykres 5. Ludność powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

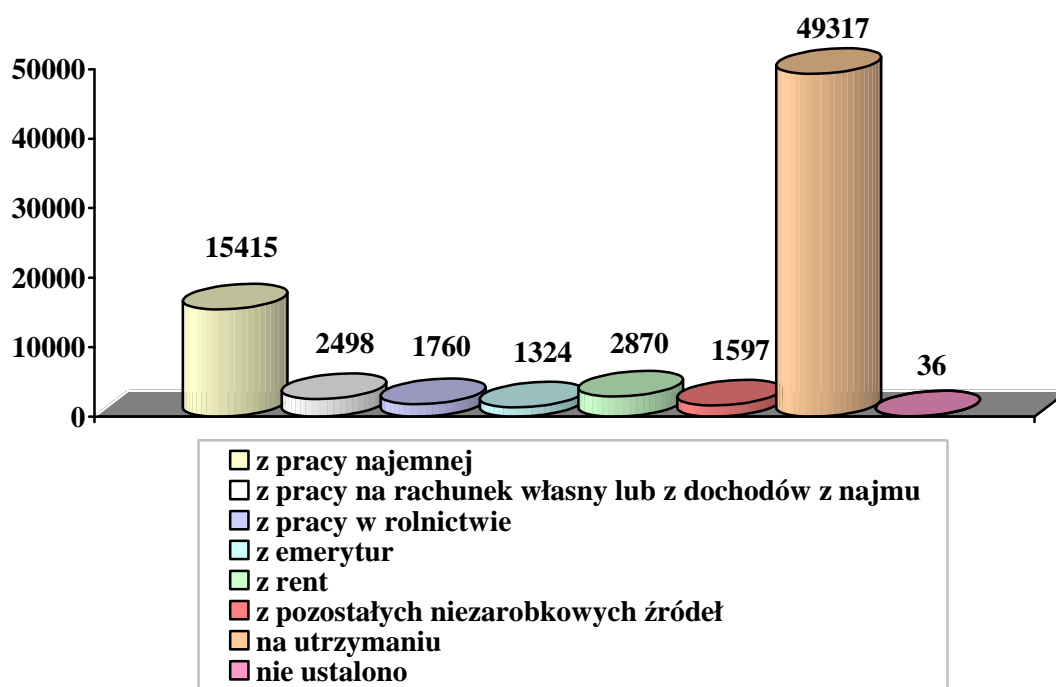
Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Analizując strukturę wykształcenia ludności powiatu w wieku 13 lat i więcej (63.249 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (21.199 osób), średnim (ogólnokształcącym i zawodowym – 18.548 osób), zasadniczym zawodowym (13.940 osób) oraz wykształceniem wyższym (5.029 osób).

Analiza poziomu wykształcenia ludności w poszczególnych gminach powiatu żyrardowskiego prowadzi do wniosku, że w 2002 roku najwyższym poziomem wykształcenia charakteryzowała się ludność gminy miejskiej Żyrardów, w której wykształceniem wyższym legitymowało się 10,2% ogółu mieszkańców w wieku 13 i więcej lat. Największe odsetki ludności z wykształceniem średnim (ogólnokształcącym i zawodowym) oraz policealnym odnotowano również w gminie Żyrardów – odpowiednio 34,4% i 4,3%. Z kolei najmniej osób z wykształceniem wyższym było w gminie Wiskitki (3,4%). Jednocześnie w gminie Wiskitki żyło najwięcej osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym (27,8%) i podstawowym ukończonym (41,1%), podczas gdy w gminie Żyrardów osób o tym wykształceniu było najmniej (odpowiednio 19,4% i 29,1%). O wysokim poziomie wykształcenia ludności Żyrardowa świadczy też najmniejszy procentowy udział osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia w populacji osób 13 lat i więcej (2,6%). Na tle pozostałych gmin, najwięcej mieszkańców bez wykształcenia lub z wykształceniem podstawowym nieukończonym było w gminie Radziejowice (7,6%).

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływa na procesy demograficzne, a także na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Informacje o ludności powiatu w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6. Ludność powiatu według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

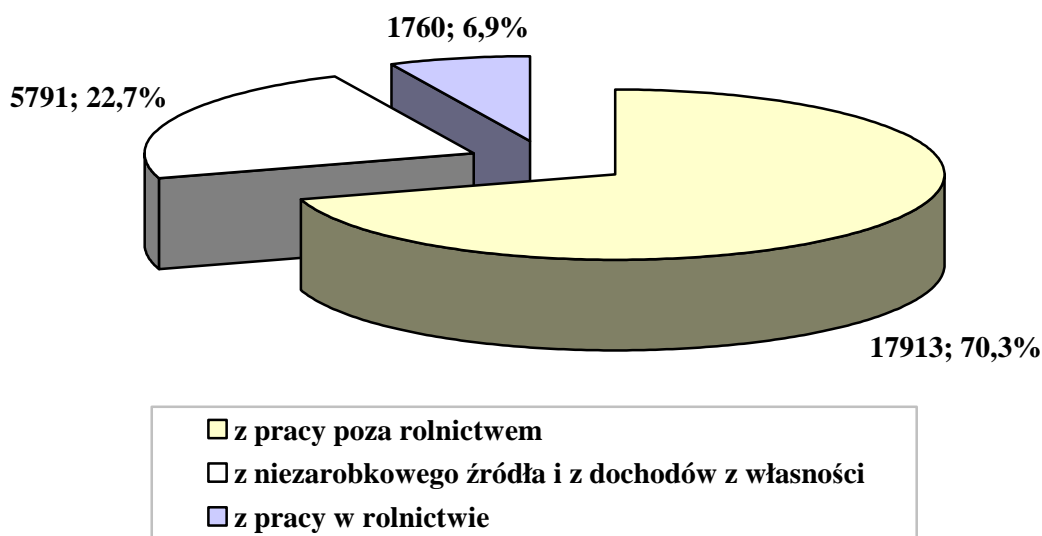

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku spośród 74.817 mieszkańców powiatu 25.500 osób (34,1%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 17.913 osób utrzymywało się z pracy poza rolnictwem, w tym 15.415 osób z pracy najemnej i 2.498 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu. Ze źródeł rolniczych utrzymywało się 1.760 osób. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało natomiast 5.791 osób, z czego 1.324 mieszkańców powiatu otrzymywało świadczenia emerytalne, a 2.870 osób świadczenia rentowe. Z pozostałych niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało 1.597 osób. Na utrzymaniu pozostawało 49.317 osób. Źródła utrzymania nie ustalono dla 36 osób.

Wyróżniamy trzy rodzaje źródeł utrzymania: rolnicze, pozarolnicze oraz niezarobkowe. Udział ludności utrzymującej się ze źródeł rolniczych w ogólnej liczbie ludności danej jednostki administracyjnej (powiatu, regionu, kraju) można traktować jako syntetyczny miernik rozwoju społeczno-gospodarczego. Szczegółowe dane w tym zakresie dla powiatu żyrdowskiego pokazuje poniższy wykres.

Wykres 7. Ludność powiatu według źródła utrzymania w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Komentując zaprezentowane dane, warto zauważyć, że choć ludność powiatu zamieszkiwała głównie tereny wiejskie, to ludność rolnicza, czyli korzystająca z rolniczych źródeł utrzymania, nie stanowiła w 2002 roku dominującej grupy społeczno-zawodowej. Jej udział w ogólnej liczbie mieszkańców wynosił zaledwie 6,9%. Przeważała ludność utrzymująca się z pracy poza rolnictwem (70,3%). Drugą grupą były osoby korzystające z niezarobkowych źródeł utrzymania i z dochodów z własności (22,7%). Zatem powiatu żyrdowskiego, w sensie

struktury źródeł utrzymania ludności, nie można nazwać rolniczym. O jego charakterze decydowała struktura zatrudnienia w największym ośrodku – w Żyrardowie, w którym w 2002 roku mieszkało 55,8% mieszkańców powiatu.

2.2. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE PRZEZ OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1). Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie poszczególnych gmin powiatu żyrardowskiego odpowiedzialnych jest 5 ośrodków pomocy społecznej, w tym 1 w gminie miejskiej, 1 w gminie miejsko-wiejskiej i 3 w gminach wiejskich. Do ich podstawowych obowiązków należy: prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych), współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym oraz aktywizowanie środowiska lokalnego. Należy dodać, że wszystkie ośrodki pomocy społecznej prowadzą współpracę z Pogotowiem Ratunkowym.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Obecnie wynosi ono: 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Utrwalanie się zjawiska ubóstwa w ostatnich latach dokonywało się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Obraz pojawiających się w poszczególnych gminach kwestii społecznych przedstawia poniższe tabelaryczne zestawienie, które odzwierciedla najpoważniejsze determinanty istniejącej w 2006, 2007 i 2008 r. sytuacji społecznej. Zestawienia sporządzono jednolicie dla każdej gminy powiatu żyrardowskiego.

Tabela 4. Najpoważniejsze determinanty sytuacji społecznej w gminach powiatu w latach 2006-2008

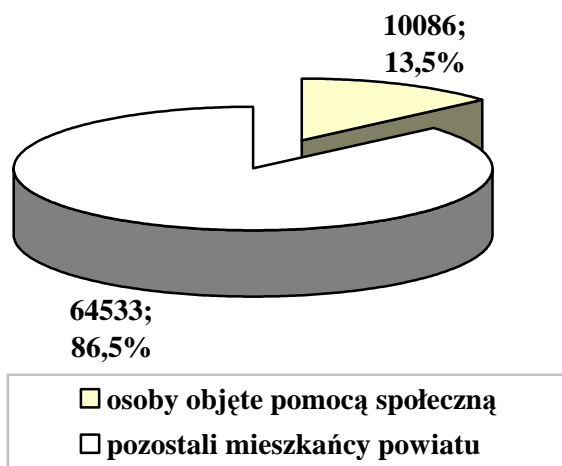
Gmina Rok	Liczba ludności	Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenia	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców w gminy (w %)	Wysokość wydatków na pomoc społeczną (w zł)	Wysokość wydatków na pomoc społeczną w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Liczba pracowników w socjalnych
Żyrardów								
2006	41.035	2.937	2.215	6.456	15,7	2.625.130	64	17
2007	41.053	2.395	2.023	4.529	11	2.542.198	61,9	15
2008	41.110	1.933	1.452	3.002	7,3	2.510.768	61	15
Mszczonów								
2006	11.199	611	380	1.199	10,7	1.006.247	89,9	3
2007	11.225	537	196	1.092	9,7	748.103	66,6	3
2008	11.267	539	333	1.080	9,6	724.927	64,3	4
Puszcza Mariańska								
2006	8.413	430	273	776	9,2	512.111	60,9	4
2007	8.451	347	222	543	6,4	451.964	53,5	3
2008	8.457	314	212	550	6,5	488.585	57,8	4
Radziejowice								
2006	4.641	289	178	505	10,9	243.138	52,4	1
2007	4.770	172	136	356	7,5	188.525	39,5	1
2008	4.851	180	139	328	6,8	212.993	43,9	1
Wiskitki								
2006	9.331	847	380	1.150	12,3	767.539	82,3	3
2007	9.418	530	377	1.142	12,1	507.835	53,9	4
2008	9.451	421	287	772	8,2	493.686	52,2	4

Dane ośrodków pomocy społecznej z gmin powiatu żyrardowskiego.

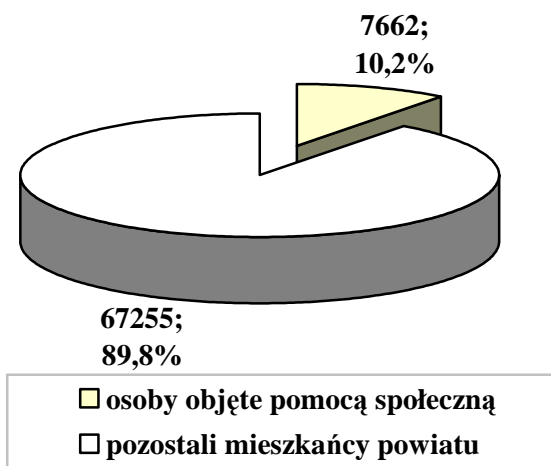
Przed przystąpieniem do analizy najważniejszych determinantów sytuacji społecznej w gminach, należy zwrócić uwagę na wysokości nakładów wydatkowanych na pomoc społeczną i wyjaśnić, dlaczego w roku 2006 były one znacznie wyższe niż w 2007 i 2008 r. Otóż taki stan rzeczy był efektem wzrostu wysokości środków na zadania zlecone gminom, wśród których dominującą pozycję stanowiły kwoty wypłacane gospodarstwom rolnym w postaci zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską suszy. Wsparcie to było udzielane w ramach rządowego programu „Pomoc dla gospodarstw rolnych w celu złagodzenia skutków suszy”. Między innymi w związku z tą sytuacją odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w gminach powiatu żyrardowskiego był najwyższy w 2006 roku, natomiast najniższy

w 2008 roku.. Warto również dodać, że w omawianym okresie Ośrodki Pomocy Społecznej wykonywały zadania przy praktycznie niezmienionej liczbie etatów pracowników socjalnych (w 2006 i 2008 r. – łącznie po 28 pracowników socjalnych, a w 2007 r. – 26).

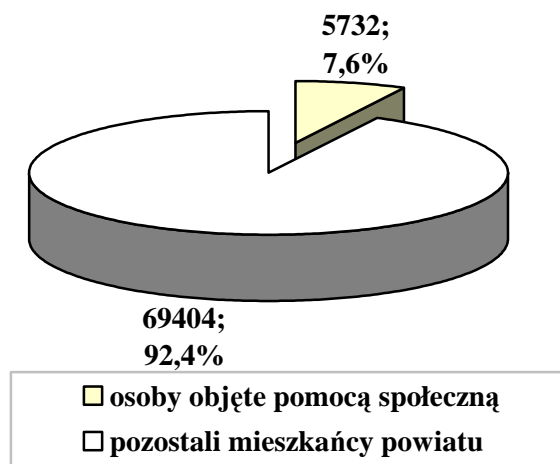
Wykres 8. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2006 roku a ludność powiatu

Wykres 9. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2007 roku a ludność powiatu

Wykres 10. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2008 roku a ludność powiatu

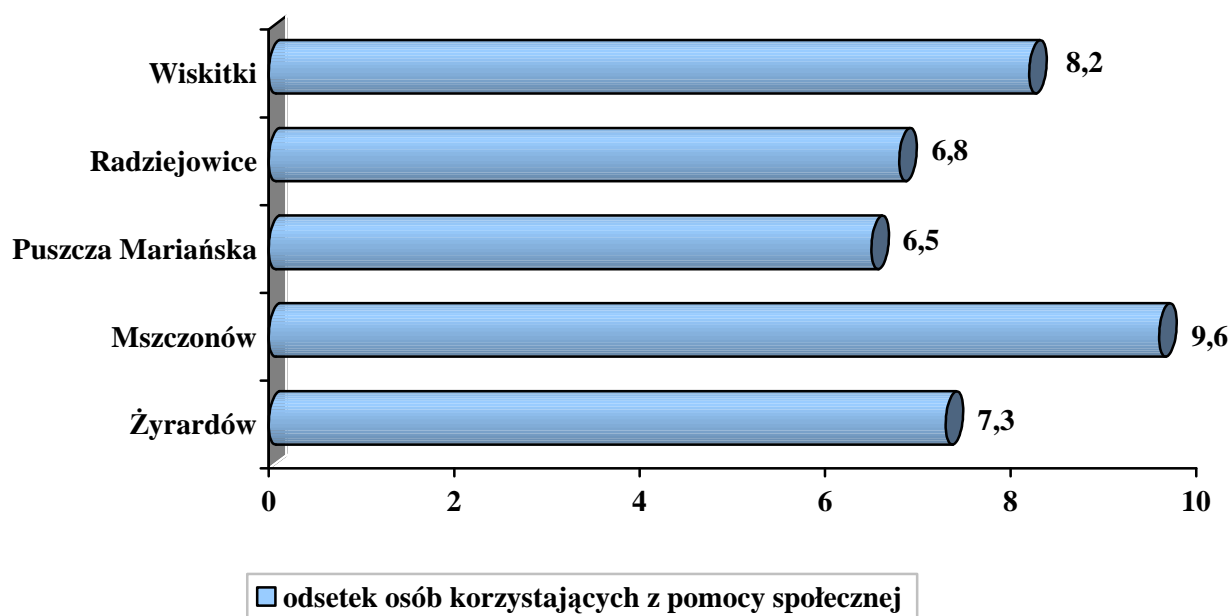
Dane ośrodków pomocy społecznej i urzędów gmin z powiatu żyrdowskiego.

W 2006 roku spośród 74.619 mieszkańców powiatu żyrdowskiego 10.086 osób objętych było pomocą społeczną. Rok później spośród 74.917 mieszkańców powiatu 7.662 osoby skorzystały z pomocy społecznej. W 2008 roku z 75.136 mieszkańców pomoc społeczną otrzymali 5.732 osoby. Liczba objętych pomocą społeczną w omawianych latach obejmuje

również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie. Należy zauważyć, że w latach 2006-2008 następował systematyczny spadek liczby osób objętych pomocą społeczną.

Porównując dane dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej (z uwzględnieniem członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie) z ogólną liczbą mieszkańców poszczególnych gmin, uzyskać można syntetyczny wskaźnik przedstawiający dysproporcje w statusie społeczno-materialnym mieszkańców.

Wykres 11. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2008 roku w poszczególnych gminach powiatu (w %)

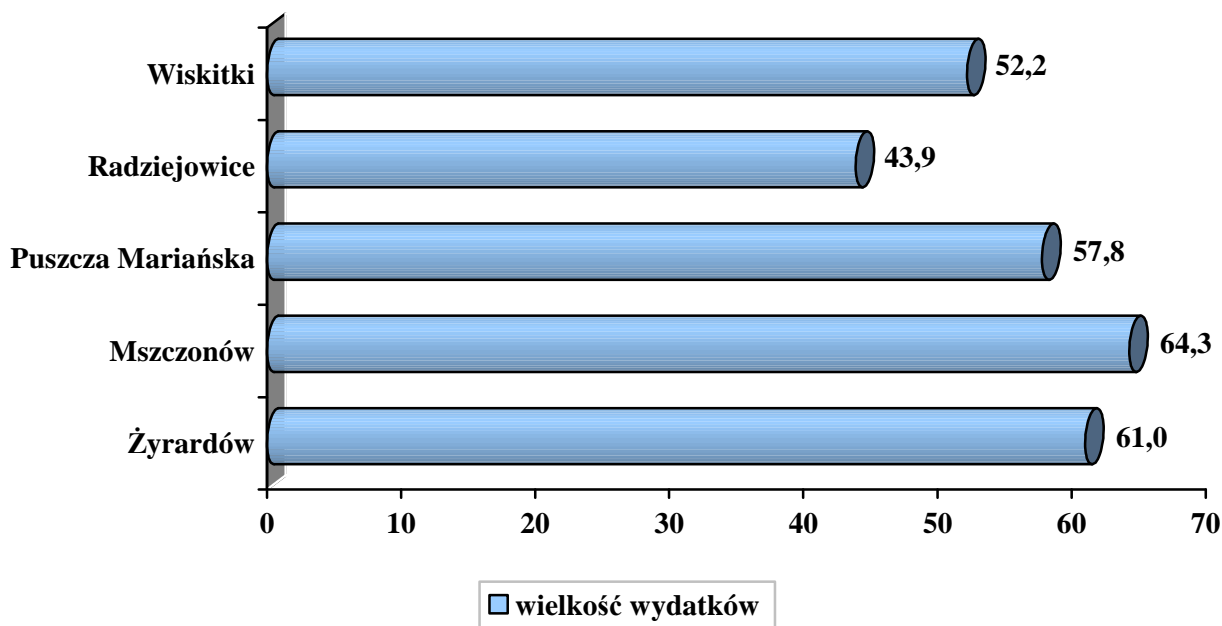

Dane ośrodków pomocy społecznej i urzędów gmin z powiatu żyrardowskiego.

Dokonując analizy ilościowej beneficjentów pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu żyrardowskiego, trzeba zwrócić uwagę na znaczne różnice w odniesieniu do poszczególnych gmin. Można je podzielić na dwie grupy. Najniższe odsetki beneficjentów odnotowano w 2008 roku w gminach Puszcza Mariańska i Radziejowice (odpowiednio 6,5% i 6,8%). Najwyższym udziałem beneficjentów pomocy społecznej charakteryzowały się gminy Mszczonów, Wiskitki i Żyrardów (odpowiednio 9,6%, 8,2% i 7,3%). Dla porównania dodajmy, że wskaźnik liczby świadczeniobiorców w stosunku do liczby ludności powiatu w 2008 roku wynosił 7,7%.

Uwzględniając wydatki na zadania własne pochodzące z budżetu gminy, kwoty na zadania zlecone uzyskane z budżetu państwa, a następnie przeliczając wartości na jednego mieszkańca uzyskano odmienne dane dla poszczególnych gmin powiatu w zakresie wydatkowania środków na system pomocy społecznej.

Wykres 12. Wydatki na pomoc społeczną w 2008 roku w poszczególnych gminach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w złotych)

Dane ośrodków pomocy społecznej i urzędów gmin z powiatu żyrardowskiego.

Prezentowane w zestawieniu kwoty nie były w obrębie powiatu znacznie zróżnicowane – wyjątek stanowiła gmina Radziejowice, w której w 2008 r. wydatki pomocy społecznej na jednego statystycznego mieszkańca były najniższe i wynosiły prawie 44 zł. W pozostałych gminach średnie wydatki oscylowały w granicach 52-64 zł na statystycznego mieszkańca. Ośrodki pomocy społecznej powiatu żyrardowskiego przeznaczały w 2008 r. średnio 55,8 zł na statystycznego mieszkańca. Należy zauważyć, że najwięcej na pomoc społeczną wydatkowano w gminie Mszczonów, która miała jednocześnie największy odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. Na drugim miejscu pod względem wydatków była gmina Żyrardów, która pod względem odsetka mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, znalazła się na trzecim miejscu w powiecie. Puszcza Mariańska była trzecią gminą w powiecie, gdy idzie o wydatki, ale piątą, jeśli uwzględnić odsetek beneficjentów pomocy społecznej. W gminie Radziejowice na pomoc społeczną przeznaczano na statystycznego mieszkańca

najniższe kwoty, ale jednocześnie miała ona jeden z najniższych wskaźników świadczeniobiorców.

Wielkość środków budżetowych przeznaczonych na system pomocy społecznej stanowi wypadkową różnych czynników – częściowo jest odzwierciedleniem istniejącego ubóstwa mieszkańców i związanych z nim realnych potrzeb, a częściowo wynika z zamożności samej jednostki samorządu terytorialnego, która może wyasygnować mniej lub więcej pieniędzy na system pomocy.

Najczęściej udzielaną formą pomocy są świadczenia pieniężne. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodki pomocy społecznej świadczeń finansowych, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Poniższa tabela przedstawia powody udzielania pomocy społecznej w poszczególnych gminach powiatu żyrardowskiego.

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminach powiatu w 2008 roku (liczba osób w rodzinach)

Powody przyznania pomocy społecznej	Liczba osób w gminie objętych pomocą					
	Żyrardów	Mszczonów	Puszcza Marianańska	Radziejowice	Wiskitki	Ogółem
ubóstwo	3.002	522	391	104	605	4.624
sieroctwo	4	7	6	0	1	18
bezdomność	51	5	3	0	4	63
potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność	167	220	139	24	247	797
bezrobocie	1.343	362	259	139	284	2.387
niepełnosprawność	891	257	206	63	308	1.725
długotrwała lub ciężka choroba	857	692	153	90	302	2.094
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	552	377	78	6	292	1.305
przemoc w rodzinie	10	5	0	0	0	15
alkoholizm	55	110	41	9	42	257
narkomania	1	0	0	0	0	1
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	37	15	15	5	24	96

brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	1	0	0	0	0	1
trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0	0	0	0
zdarzenia losowe	13	18	18	5	12	66
sytuacji kryzysowej	5	4	0	0	0	9
klęski żywiołowej lub ekologicznej	0	0	0	0	0	0

Dane ośrodków pomocy społecznej gmin z powiatu żyrardowskiego.

Omawiając zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie Żyrardów w 2008 roku były: ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność. Z kolei najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie Mszczonów w 2008 roku były: długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Zasadniczymi powodami przyznawania pomocy społecznej w gminie Puszcza Mariańska w 2008 roku były: ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność. Natomiast w gminie Radziejowice najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w 2008 roku były: bezrobocie, ubóstwo, oraz długotrwała lub ciężka choroba. W gminie Wiskitki w 2008 roku pomoc społeczną udzielano najczęściej z powodu: ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Ze zbiorczego zestawienia wynika, że powodami ubiegania się o świadczenia pomocy społecznej w powiecie żyrardowskim w 2008 roku były w kolejności:

1. ubóstwo (4.624 osoby w rodzinach),
2. bezrobocie (2.387),
3. długotrwała lub ciężka choroba (2.094),
4. niepełnosprawność (1.725),
5. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (1.305),
6. potrzeba ochrony macierzyństwa (797),
7. alkoholizm (257),
8. trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (96),
9. zdarzenia losowe (66),
10. bezdomność (63),

11. sieroctwo (18),
12. przemoc w rodzinie (15),
13. sytuacja kryzysowa (9),
14. narkomania (1).

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE IDENTYFIKOWANE PRZEZ POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE

Za realizację zadań powiatowych z zakresu pomocy społecznej odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie. Do jego obowiązków należy m.in. **realizacja zadań własnych.:**

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze,

specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;

7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;

8) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, mających trudności w integracji ze środowiskiem;

10) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;

11) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

12) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;

13) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;

14) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;

15) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;

16) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;

17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

18) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej;

19) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;

- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 4) udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a ustawy o pomocy społecznej, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej;
- 5) finansowanie pobytu w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz w rodzinach zastępczych dzieciom cudzoziemców niewymienionych w art. 5 ustawy o pomocy społecznej;
- 6) realizacja zadań z dziedziny przysposobienia międzynarodowego dzieci, w tym zlecanie realizacji tych zadań podmiotom prowadzącym niepubliczne ośrodki adopcyjno-opiekuńcze wyznaczone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

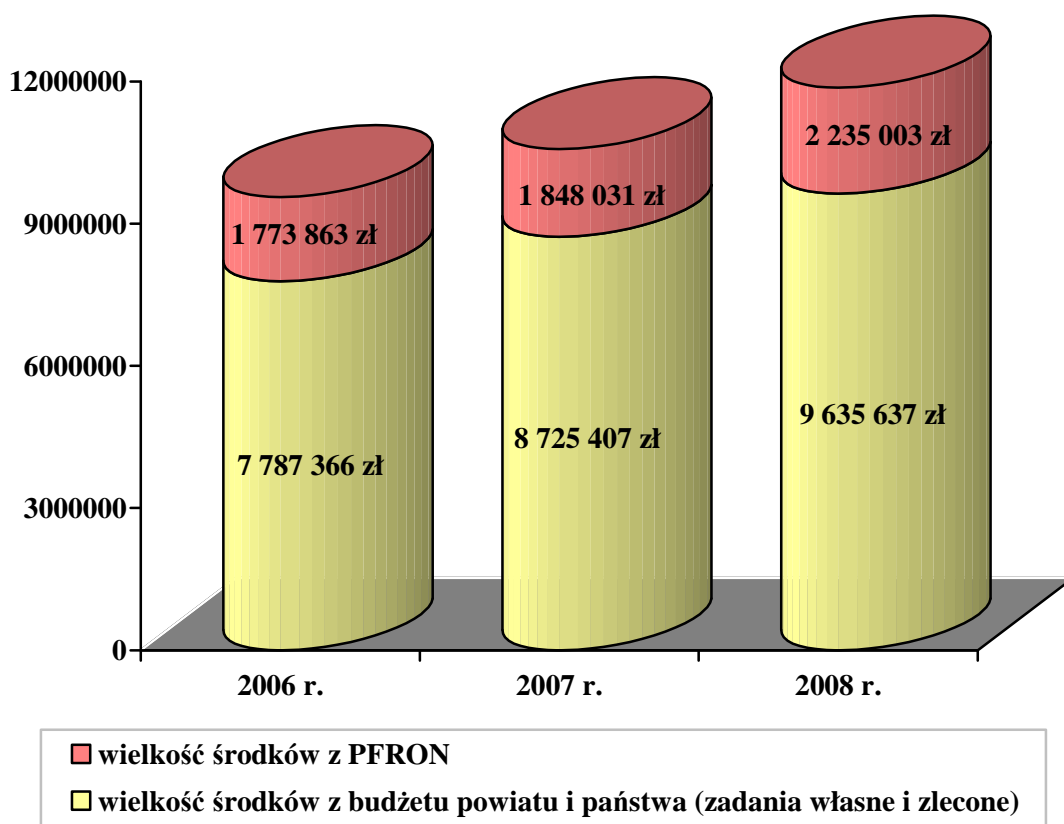
Z zakresu **rehabilitacji społecznej**, której celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, powiat – za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie – realizuje następujące zadania:

- 1) Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności;
- 2) Opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,
- 3) Udzielanie dofinansowania do:
 - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
 - kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

W ramach **rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych** Powiatowy Urząd Pracy w Żyrardowie realizuje następujące zadania:

- zwracanie pracodawcom kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących miejsc pracy,
- zwracanie pracodawcom kosztów wynagrodzeń osób niepełnosprawnych zatrudnionych na podstawie umów z lat poprzednich,
- udzielanie osobom niepełnosprawnym pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.

Wykres 13. Wydatki przeznaczone na pomoc społeczną oraz rehabilitację społeczną i zawodową w latach 2006-2008

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż wielkość wydatków przeznaczonych przez powiat na pomoc społeczną i realizację zadań PFRON w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych w latach 2006-2008 stale rosła. W 2006 roku wydatki te wyniosły łącznie 9.561.229 zł, rok później wzrosły do 10.573.438 zł, natomiast w 2008 roku zostały zwiększone do 11.870.640 zł.

Wielkość wydatków na pomoc społeczną i rehabilitację uzależniona była od wysokości środków otrzymanych z PFRON i kwot przeznaczanych na realizację zadań zleconych i własnych powiatu. Wśród zadań z zakresu pomocy społecznej należy wymienić nakłady na sfinansowanie działalności placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia, rodzin zastępczych, PCPR, jednostek specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, mieszkania chronionego i ośrodka interwencji kryzysowej, a także Zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności.

2.3.1. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego. System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się m.in.:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska i świetlice wychowawcze oraz kluby środowiskowe,
- placówki wsparcia dziennego zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- młodzieżowe ośrodki socjoterapii.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

Dziecko w środowisku zamieszkania

Na zapewnienie odpowiedniej pozycji dziecka w środowisku lokalnym wpływa wiele czynników. Jednym z kluczowych jest możliwość korzystania ze wsparcia odpowiednich instytucji, w tym poradnictwa rodzinnego oraz pedagogicznego. Funkcje te spełnia w powiecie żyrdowskim Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żyrardowie, która merytorycznie podlega Kuratorium Oświaty, organizacyjnie – Starostwu Powiatowemu.

Celem działania Poradni jest udzielanie wszechstronnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Wsparciem mogą być objęte dzieci i młodzież do dziewiętnastego roku życia. Udzielana pomoc jest nieodpłatna. Poradnia realizuje wszystkie zadania statutowe, a więc zajmuje się diagnozą rozwoju dziecka, wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny, dbaniem o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży, udzielaniem pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej i ze specyficznymi zaburzeniami poszczególnych funkcji, udzielaniem pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów w okresie dojrzewania, poradnictwem dla uczniów w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia i zawodu, dziećmi i młodzieżą z wybitnymi uzdolnieniami, dziećmi z zaburzeniami w komunikowaniu się, wczesną interwencją, pomocą rodzicom i nauczycielom. Poradnia realizuje zadania poprzez:

- diagnozy – są to przeważnie badania psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne i lekarskie, po których wydaje się opinie lub orzeczenia określające dalszą drogę pomocy dla dziecka;
- terapie – psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne;
- sporządzanie opinii i orzeczeń;
- porady i konsultacje;
- warsztaty i prelekcje dla uczniów, rodziców i nauczycieli.

W poniższej tabeli przedstawiono działalność diagnostyczną Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie.

Tabela 6. Diagnozy przeprowadzone przez PPP w Żyrardowie w placówkach oświatowo-wychowawczych powiatu w roku szkolnym 2007/2008

Rodzaj diagnozy	Typ placówki			
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
pedagogiczna	57	463	163	53
psychologiczna	108	417	138	378
logopedyczna	249	115	4	2

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie.

W roku szkolnym 2007/2008 pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie przeprowadzili w sumie 414 diagnoz w przedszkolach, 995 w szkołach podstawowych, 305 w gimnazjach i 433 w szkołach ponadgimnazjalnych.

W poniższej tabeli przedstawiono działalność terapeutyczną Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie.

Tabela 7. Liczba osób objętych przez PPP w Żyrardowie terapiami w roku szkolnym 2007/2008

Rodzaj terapii	Liczba osób	Problematyka
pedagogiczna	63	Trudności w czytaniu i pisaniu, trudności w nauce, przygotowanie do rozpoczęcia nauki w klasie I
psychologiczna	35	Trudności emocjonalne, lęk szkolny, problemy rodzinne, trudności adaptacyjne, trudności wychowawcze
logopedyczna	170	Zaburzenia rozwoju mowy i komunikacji

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie.

Pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie w roku szkolnym 2007/2008 objęli opieką terapeutyczną łącznie 268 osób.

W poniższej tabeli przedstawiono działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie w zakresie porad i konsultacji.

Tabela 8. Liczba osób objętych przez PPP w Żyrardowie poradami w roku szkolnym 2007/2008

Rodzaj porady	Liczba osób
pedagogiczna	736
psychologiczna	1.041
logopedyczna	370
konsultacje	160

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie.

Pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie udzieli w roku szkolnym 2007/2008 łącznie 2.307 porad i konsultacji rodzicom i nauczycielom.

W omawianym okresie pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie wydali 669 opinii, z których najwięcej dotyczyło: dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia (271), objęcia dziecka opieką psychologiczno-pedagogiczną (223), dostosowania warunków i form sprawdzianu przeprowadzonego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej do indywidualnych potrzeb ucznia (57), dostosowania warunków i form egzaminu gimnazjalnego do indywidualnych potrzeb ucznia (51), dostosowania warunków i form egzaminu maturalnego do indywidualnych potrzeb absolwenta (23), przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy (15), odroczenia rozpoczęcia przez dziecko obowiązku szkolnego (11).

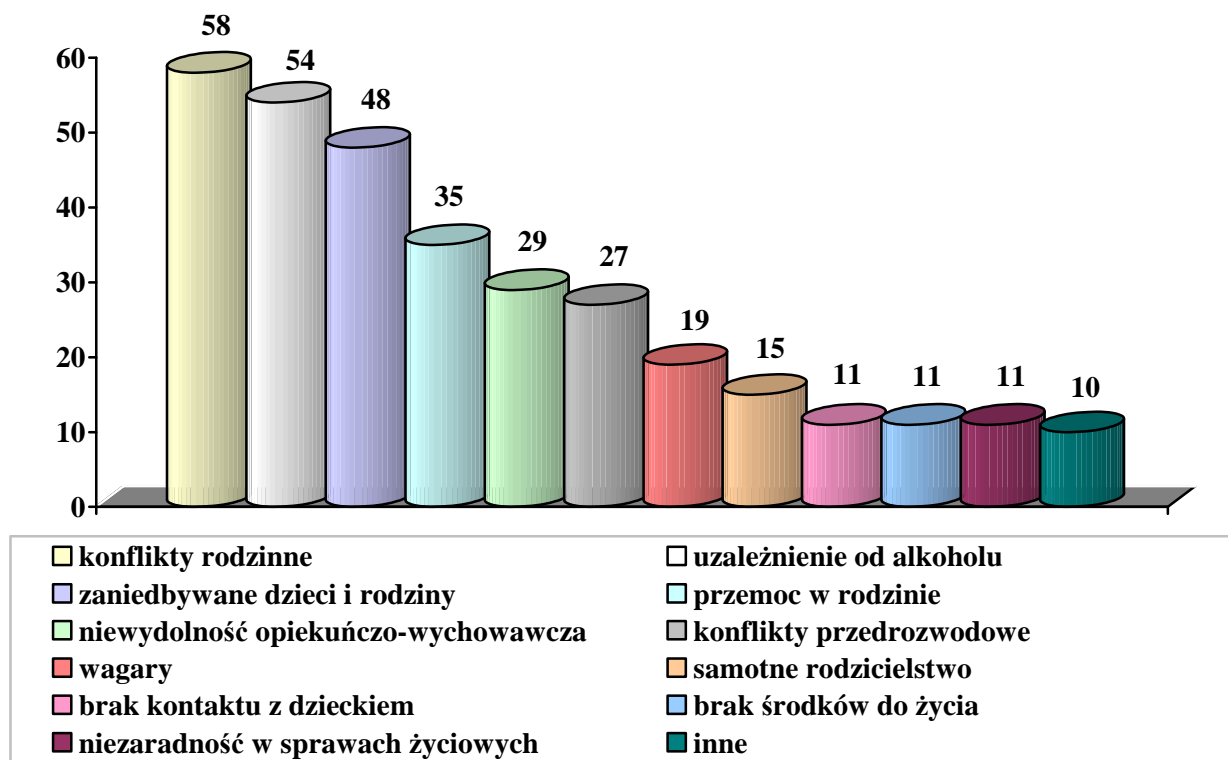
Ponadto pracownicy Poradni wydali 126 orzeczeń z powodu różnych niepełnosprawności. W zorganizowanych dla rodziców i nauczycieli prelekcjach wzięło udział 239 osób. Tematami prelekcji były: „Jak pomóc dziecku?”, „Gotowość szkolna”, „Gotowość szkolna dziecka 6-letniego”, „Terapia pedagogiczna w pracy nauczyciela-bibliotekarza”, „Próby

samobójcze wśród dzieci i młodzieży”. Z kolei w warsztatach uczestniczyło w sumie 1.189 dzieci, rodziców i nauczycieli (817 gimnazjalistów, 219 uczniów LO, 123 nauczycieli i 30 rodziców).

Pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Żyrardowie objęli pomocą w roku szkolnym 2007/2008 łącznie 1.676 osób. Zgłoszenia dotyczyły następujących problemów: trudności dydaktycznych, wychowawczych, rodzinnych, adaptacyjnych, emocjonalnych, w czytaniu i pisaniu, interpersonalnych, lęku społecznego (fobia szkolna, problemy interpersonalne), zaburzeń jedzenia (anoreksja, bulimia), zaburzeń zachowania, ucieczek z domu, wagarów, uzależnień.

Specjalistyczne poradnictwo rodzinne prowadzone jest na podstawie ustawy o pomocy społecznej. Punkt Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego w Żyrardowie przy ul. Środkowej 36 obsługiwał jeden pracownik socjalny. W 2008 roku do pracownika socjalnego poradnictwa rodzinnego zgłoszono 328 problemów dotyczących złego funkcjonowania rodziny. Wymagają one szczegółowego przeanalizowania z uwagi na ich znaczenie dla diagnozy sytuacji dziecka i rodziny w powiecie. Zgłaszane przez mieszkańców powiatu żyrardowskiego problemy można podzielić na kilkanaście kategorii, które wyodrębniono na poniższym wykresie.

Wykres 14. Problemy zgłaszane przez mieszkańców powiatu w ramach specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w 2008 roku

Na podstawie sprawozdania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie za 2008 r.

1. Największą grupę problemów określono jako konflikty rodzinne (58 przypadków). Ich przyczyny są zróżnicowane, przy czym żadna nie występuje samoistnie, lecz w związku z inną. Natężenie konfliktów nie jest jednak na tyle duże, by nie można ich było rozwiązać na drodze mediacji. Najczęstszym źródłem konfliktów w tej kategorii jest brak porozumienia między rodzicami lub partnerami, brak rozmowy w rodzinie, uzależnienie jednego z małżonków, problemy z dorastającymi dziećmi, niepartycypowanie w kosztach utrzymania rodziny i mieszkania, brak zatrudnienia, przedłużające się kłopoty finansowe powodujące utratę poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji rodziny.
2. Uzależnienie od alkoholu (54 przypadki) jest od lat najczęściej zgłaszanym problemem uniemożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Dotyczy picia alkoholu nie tylko przez mężczyzn, ale także przez kobiety w różnym wieku. Piciu alkoholu towarzyszy najczęściej przemoc, również zaniedbywanie obowiązków w stosunku do dzieci lub rodziny, brak zatrudnienia i brak środków do życia, co prowadzi do obniżenia poziomu życia, a także do eksmisji z zajmowanego lokalu na skutek nieopłacania czynszu lub dewastacji lokalu. Zdaniem pracownika socjalnego Punktu Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego, praca z rodziną zmagającą się z problem alkoholowym jest bardzo trudna, ponieważ osoby pijące nie przyznają się do problemu, nie podejmują leczenia odwykowego, nie zgłaszają się do Poradni Uzależnień, nie uczestniczą w terapiach. Ponadto alkoholik swoim postępowaniem wpływa demoralizująco na dzieci i rodzinę.
3. Najczęstsze powody zaniedbywania dzieci i rodziny (48 przypadków) to: alkoholizm, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza lub zaangażowanie rodzica w związek z nowym partnerem, samotne rodzicielstwo, niepełnosprawność czy utrata dochodu. Z dziećmi i ich rodzicami prowadzone są terapie socjoterapeutyczne oraz rozmowy z psychologiem. Pracownik socjalny poradnictwa monitoruje rodziny objęte ochroną Niebieskiej Karty wspólne z policją, pracownikami pomocy społecznej lub kuratorami sądowymi.
4. Przemoc w rodzinie (35 przypadków). Z obserwacji pracownika socjalnego Punktu Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego wynika, że najczęściej ofiara nie przeciwdziała przemocy, ponieważ boi się, że jeśli podejmie jakiegokolwiek kroki, sprawca będzie mścił się na niej i jej rodzinie. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nie przyczyni się do zmniejszenia zjawiska przemocy domowej, dopóki sprawca pozostanie bezkarny. Żeby przerwać przemoc, niezbędne są działania ofiary (wzywanie policji, założenie Niebieskiej Karty, kierowanie skargi do prokuratury).
5. Niewydolność opiekuńczo-wychowawcza (29 przypadków) występuje w rodzinach, w których małżonkowie (partnerzy) nie rozmawiają ze sobą, nie uzgadniają ze sobą spraw

dotyczących dzieci i rodziny. Często problem ten występuje w rodzinach znajdujących się w sytuacji przedrozwodowej, w których małżonkowie robią sobie na złość, zapominają o potrzebach swoich dzieci.

6. Konflikty przedrozwodowe (27 przypadków). W opinii pracownika poradnictwa rodzinnego, w wyniku konfliktów przedrozwodowych najbardziej cierpią dzieci. Rodzice zaślepieni walką o dominację, nie widzą, że ich dzieci tracą poczucie bezpieczeństwa. Proponowane przez pracownika socjalnego rozwiązania to: mobilizowanie rodziców do podjęcia decyzji mogących załagodzić konflikty, mediacje, terapie psychologiczne lub pedagogiczne.
7. Wagarowanie (19 przypadków). Problem nierealizowania obowiązku szkolnego przeważnie dotyczy nieletnich w wieku gimnazjalnym. Są to zarówno chłopcy, jak i dziewczęta. Mają złe oceny, są aroganccy, palą papierosy, piją alkohol, często brakuje im autorytetu, zainteresowania rodziny ich sprawami. Młodzież ta często szuka akceptacji poza rodziną, co powoduje, że wchodzi w konflikt z prawem.
8. Problem samotnego rodzicielstwa (15 przypadków) polega na nieradzeniu sobie w sprawach życiowych po odejściu partnera (rozwód, śmierć lub rozstanie). Matki samotnie wychowujące dzieci często borykają się z kłopotami finansowymi (brak zatrudnienia, alimentów). Z kolei mężczyźni mają problemy z prowadzeniem domu i opieką nad dziećmi. W takich przypadkach stosowana jest praca socjalna, poradnictwo i terapia.
9. Brak środków do życia (11 przypadków) związany jest z utratą (brakiem) pracy lub uzależnieniem. Praca prowadzona wspólnie z pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej i psychologiem polega na mobilizowaniu rodziny czy osoby do podjęcia zatrudnienia, do zmian w życiu i radzenia sobie w bezradności.
10. Niezaradność w sprawach życiowych (11 przypadków) najczęściej dotyczy osób upośledzonych umysłowo, kobiet w depresji i osób chorych psychicznie. Coraz częściej niezaradność spotykana jest wśród młodzieży szkolnej, która nie wytrzymuje złej atmosfery w domu (np. z powodu alkoholizmu matki) lub niepowodzeń w szkole.
11. Problem braku kontaktu z dzieckiem (11 przypadków) pojawia się w rodzinach, w których małżonkowie (partnerzy) rozstali się. Po rozwodzie dziecko przeważnie pozostaje przy matce, która utrudnia ojcu kontakty z dzieckiem. Problem dotyczy również dziadków, którzy nie mogą od rodziców wyegzekwować spotkań z wnukami.
12. Pozostała grupa problemów (10 przypadków) związana jest z eksmisjami z zajmowanego lokalu lub z sytuacją osób w podeszłym wieku. Po stracie małżonka mieszkają one w domach lub mieszkaniach, które przepisały dzieciom. Zdarza się, że osoby te nie mają opieki (brak ogrzewania i ciepłego posiłku). W takich sytuacjach proponowana jest odpłatna

pomoc opiekunki PCK, a także inne działania podejmowane wspólne z pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej.

Dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami zdrowotnymi, edukacyjnymi i wychowawczymi znajdują opiekę w specjalnych szkołach i placówkach na terenie powiatu żyrardowskiego. Należy do nich **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Żyrardowie**.

Główny cel Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Żyrardowie, którego podmiotem prowadzącym jest powiat żyrardowski, to tworzenie właściwych warunków dydaktycznych, wychowawczych, zdrowotnych i materialnych umożliwiających wychowankom prawidłowy przebieg procesów rewalidacji i integracji. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy jest placówką dla dzieci i młodzieży, które z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania. Ośrodek przeznaczony jest dla dzieci i młodzieży (w wieku od 6 do 24 lat) z niepełnosprawnością intelektualną i z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Dla dzieci w wieku 3-6 lat placówka oferuje zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju.

Zadanie z zakresu organizowania placówek wsparcia dziennego powiat realizował zapewniając opiekę i wychowanie dzieciom częściowo lub całkowicie pozbawionym opieki rodzicielskiej. W 2008 r. zadanie to realizowano w formie dotowania działalności organizacji pozarządowej (Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy w Żyrardowie) oraz prowadzenia w formie jednostki budżetowej Świetlicy Profilaktyczno-Wychowawczej w Żyrardowie przy ul. Waryńskiego 25, w której opiekę znalazło 45 dzieci. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy w Żyrardowie prowadziło Klub Środowiskowy w Żyrardowie przy ul. Mostowej 13 dla 40 dzieci, a także Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD w Żyrardowie przy ul. Środkowej 36, również dla 40 dzieci. W sumie opiekę i wsparcie w placówkach wsparcia dziennego znalazło 125 dzieci w wieku szkolnym.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w 2008 r. realizowało zadanie zlecone przez powiat w drodze otwartego konkursu ofert z zakresu pomocy społecznej. Dotyczyło ono „Wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym, dzieci z rodzin ubogich i niewydolnych wychowawczo”.

Zadaniem wyżej wymienionych jednostek było między innymi przewycięzanie trudności w nauce i zapobieganie drugorocznosci, wyrównywanie deficytów rozwojowych, oddziaływanie wychowawcze z zachowaniem indywidualizacji, rozwój zainteresowań i uzdolnień, wzmacnianie więzi z rodziną, pomoc w rozwiązywaniu indywidualnych problemów dziecka i zapobieganie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży. Oddziaływanie

pracowników wymienionych placówek nie ograniczało się tylko do samych wychowanków, ale obejmowało także ich rodziny i najbliższe otoczenie. Wymienione działania niejednokrotnie zapobiegały umieszczaniu dzieci w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych. (Szczegółowe dane o placówkach opiekuńczo-wychowawczych znajdują się w kartach zasobów).

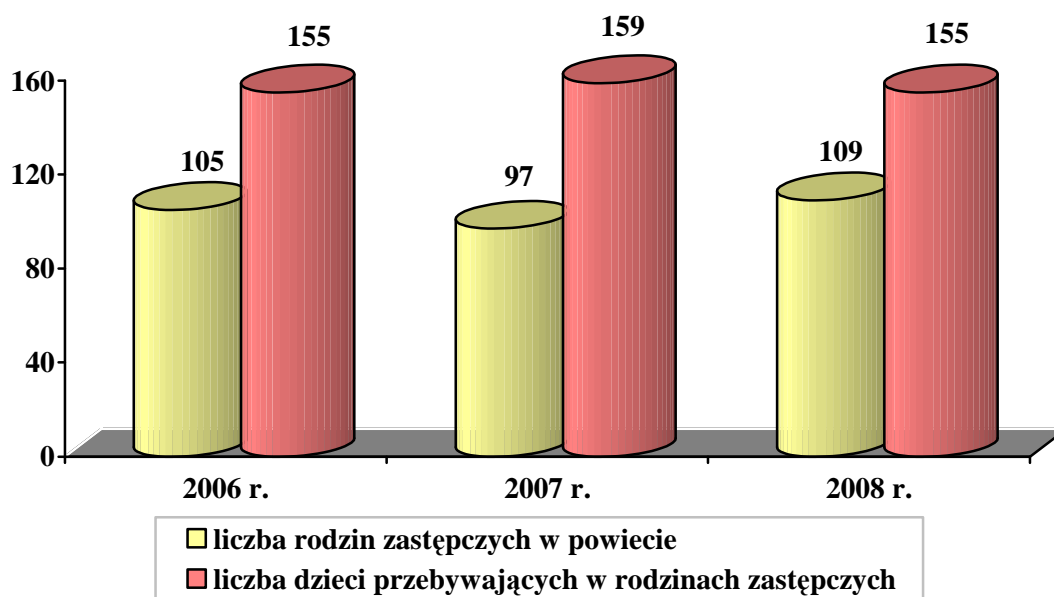
Dziecko pozbawione opieki rodziny

Znaczącą część klientów lokalnego systemu pomocy dziecku i rodzinie stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami, takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych, wyrażające się m.in. w postaci niedojrzałości emocjonalnej, problemach we współżyciu z ludźmi, trudnościach adaptacyjnych, niezaradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniają się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, norm, wartości.

Wyuczona bezradność prowadzi do zjawiska sieroctwa, które związane jest ze stanem pozbawienia dzieci, trwale lub przejściowo, szans wychowywania we własnej rodzinie, ze względu na brak odpowiednich warunków opiekuńczo-wychowawczych. Problem sieroctwa nie jest zjawiskiem nowym. Sieroty w coraz większym stopniu pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych, w których panuje niewłaściwa atmosfera, konflikty rodzinne, błędy wychowawcze, brak odpowiedzialności za dzieci, są zerwane więzi uczuciowe między członkami rodziny, a szczególnie w stosunku do dziecka. Na dezintegrację rodziny wpływa także zła sytuacja materialna, mieszkaniowa, narastająca frustracja spowodowana bezrobociem.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do organizowania zastępczych form opieki nad dzieckiem. Jedną z najbardziej dogodnych form opieki nad dzieckiem jest rodzina zastępcza. Rodzina zastępcza to taka rodzina, która tymczasowo lub stale opiekuje się i wychowuje dzieci, które zostały osierocone, odrzucone lub których rodzice nie są w stanie zapewnić im bezpieczeństwa i opieki. Rodzina zastępcza nie jest rodziną adopcyjną. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej z mocy prawa ustaje z dniem osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Przyjęcie dziecka do rodziny przez małżeństwo lub osobę samotną następuje najczęściej bez zrywania więzi z rodziną biologiczną dziecka.

Wykres 15. Rodziny zastępcze na terenie powiatu w latach 2006-2008

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

W powiecie żyrardowskim na przestrzeni lat 2006-2008 liczba rodzin zastępczych była najniższa w 2007 r. – 97 rodzin. Wówczas jednak przebywało w nich najwięcej dzieci – 159. W 2006 i 2008 roku w odpowiednio 105 i 109 rodzinach zastępczych przebywało po 155 dzieci.

Tabela 9. Liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w powiecie w latach 2006-2008

Rodzaj rodziny zastępczej	Liczba rodzin zastępczych			Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych		
	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2006 r.	2007 r.	2008 r.
Rodziny spokrewnione z dzieckiem	91	79	89	110	111	117
Rodziny niespokrewnione z dzieckiem	11	17	18	15	28	26
Rodzina zawodowa, wielodzietna niespokrewniona z dzieckiem	2	1	1	10	6	4
Rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1	1	20	14	8
Ogółem	105	97	109	155	159	155

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

W omawianym okresie liczba rodzin spokrewnionych z dzieckiem była najniższa w 2007 r. – 79, natomiast najwyższa w 2006 r. – 91. Jednakże najwięcej dzieci przebywało w tego rodzaju rodzinach w 2008 r. – 117. Jeśli chodzi o rodziny niespokrewnione z dzieckiem, to

najwięcej ich było w 2008 r. – 18. Jednak najczęściej dzieci przebywało w nich w 2007 r. – 28. Najwięcej rodzin zawodowych, wielodzietnych niespokrewnionych z dzieckiem funkcjonowało na terenie powiatu w 2006 r. – 2. Wówczas znalazło w nich opiekę najczęściej dzieci – 10. W powiecie żyrardowskim w omawianym okresie była jedna rodzina niespokrewniona z dzieckiem o charakterze pogotowia rodzinnego. Najwięcej dzieci przebywało w niej w 2006 r. – 20.

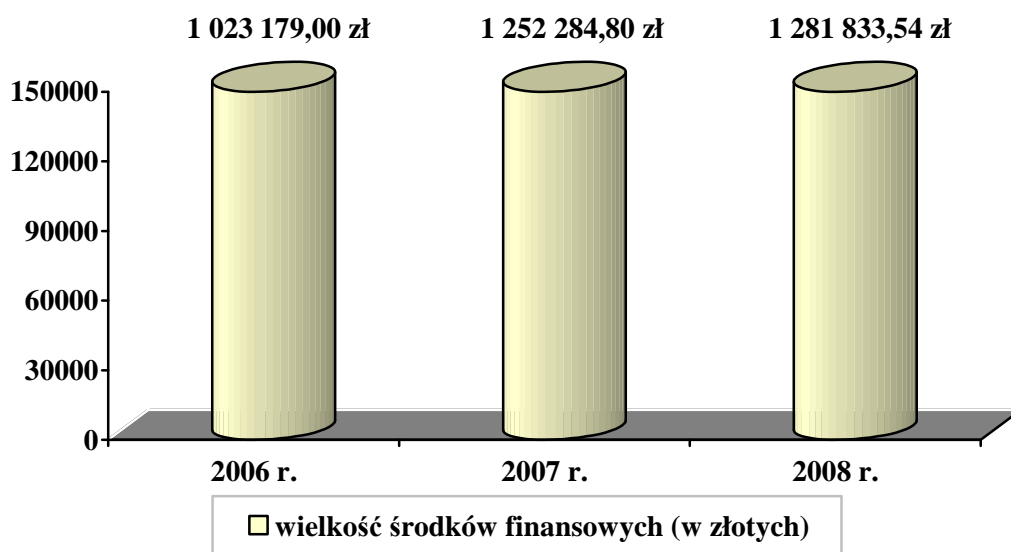
Rodziny zastępcze funkcjonowały we wszystkich gminach powiatu. Świadczenia otrzymywały zarówno rodziny zastępcze, jak i ich pełnoletni wychowankowie na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. Łączne kwoty wypłaconych świadczeń dla wszystkich typów rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie w latach 2006-2008 w rozbiciu na poszczególne gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Świadczenia dla rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie wypłacone w latach 2006-2008

Gmina	Wartość świadczeń wypłaconych w poszczególnych latach (w zł)		
	2006 r.	2007 r.	2008 r.
Żyrardów	614.574	850.647,60	737.257,42
Mszczonów	88.026	73.559,00	156.583,51
Puszcza Mariańska	56.242	93.406,00	120.794,24
Wiskitki	172.784	176.930,20	170.180,95
Radziejowice	91.553	57.742,00	97.017,42

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

Wykres 16. Środki finansowe przeznaczone na rodziny zastępcze w powiecie w latach 2006-2008

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

Łączna kwota wypłaconych świadczeń dla wszystkich typów rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie wynosiła w 2006 r. – 1.023.179 zł, w 2007 r. – 1.252.284,80 zł, a w 2008 r. – 1.281.833,54 zł. Ponadto w 2007 i 2008 roku w ramach zawartych porozumień pomiędzy powiatami, dotyczących pokrywania kosztów pobytu dzieci z powiaty żyrardowskiego umieszczanych w rodzinach zastępczych poza powiatem (powiaty grodziski, zamojski, warszawski, łowicki), przekazano środki o łącznej wysokości odpowiednio 22.838,40 zł i 57.499,05 zł.

Kierowanie wychowanków do ośrodków wychowawczych i całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych realizowane jest na podstawie rozporządzeń ministra pracy i polityki społecznej oraz ministra edukacji narodowej i sportu. Podstawą skierowania jest postanowienie sądu, wniosek rodziców lub opiekunów prawnych. Starosta powiatu, na którego terenie znajduje się placówka, wydaje skierowanie do umieszczenia w placówce (z wyjątkiem Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii). W 2008 roku podpisano 21 porozumień w sprawie umieszczenia i ponoszenia kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Na ten cel powiat żyrardowski przekazał 680.924,10 zł. Natomiast przed uzyskaniem skierowania do placówek socjalizacyjnych i interwencyjnych podpisuje się porozumienia pomiędzy powiatami.

W 2008 r. wpłynęło łącznie 59 postanowień sądu oraz wniosków opiekunów prawnych związanych z umieszczeniem dzieci w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w tym w placówkach interwencyjnych, socjalizacyjnych i resocjalizacyjnych. Oprócz postanowień, które wpłynęły w 2008 r., realizowano również 7 postanowień sądu z lat poprzednich. Łącznie zrealizowano 34 postanowienia oraz wnioski opiekunów prawnych. Jednocześnie nie zrealizowano 32 postanowienia; w pięciu przypadkach uchylono postanowienia sądu stosując inny środek opiekuńczy, a w 27 przypadkach powodem był brak wolnych miejsc w placówkach. Ponadto dwoje dzieci przebywających w placówkach przekazano do adopcji, natomiast troje umieszczono w rodzinach zastępczych.

W 2007 r. podpisano 14 porozumień w sprawie umieszczenia i ponoszenia kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Na ten cel powiat żyrardowski przekazał 806.496 zł.

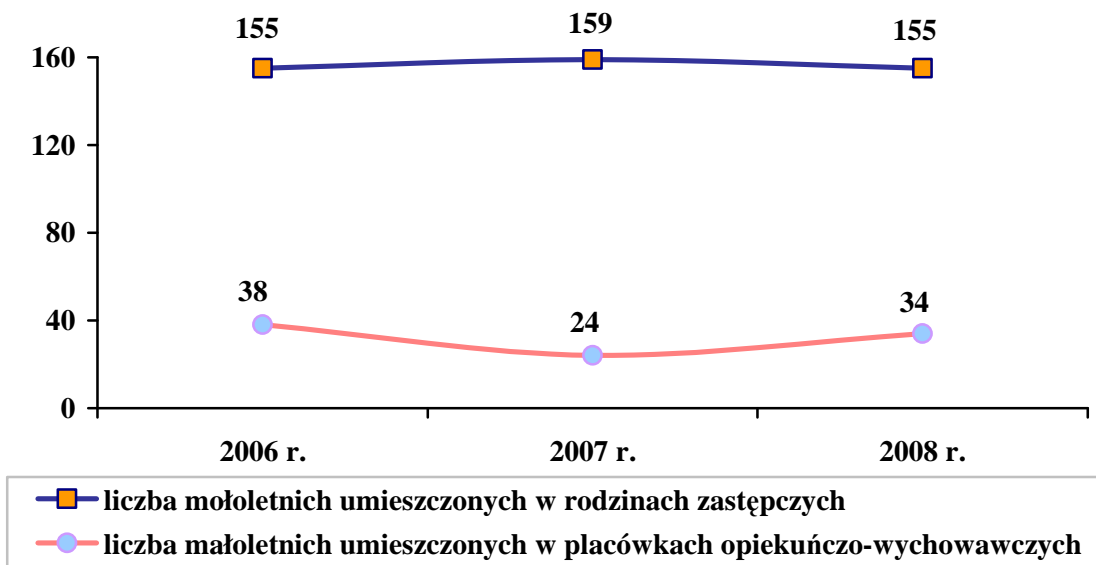
Jednocześnie w 2007 r. wpłynęło 27 postanowień sądu w celu umieszczenia dzieci w placówkach opieki całkowitej, w tym w placówkach interwencyjnych, socjalizacyjnych i resocjalizacyjnych. Oprócz postanowień, które wpłynęły w 2007 r., realizowano również pięć postanowień z 2006 r. Łącznie do zrealizowania były 32 postanowienia, a zrealizowano 24. Nie zrealizowano 8 postanowień z następujących przyczyn: w jednym przypadku skierowanie

straciło moc z powodu niedoprowadzenia dziecka do placówki, w czterech przypadkach uchylono wcześniejsze postanowienia, natomiast troje dzieci czekało na miejsce w placówce. Ponadto dwoje dzieci z placówek przekazano do adopcji, a ośmioro umieszczonych w latach poprzednich w placówkach wróciło do domu rodzinnego.

W 2006 r. podpisano 6 porozumień w sprawie umieszczenia i ponoszenia kosztów utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Na ten cel powiat żyrardowski przeznaczył 781.187,00 zł.

W 2006 r. wpłynęły 54 postanowienia sądu dotyczące umieszczenia dzieci w placówkach opieki całkowitej, w tym w placówkach interwencyjnych, socjalizacyjnych i resocjalizacyjnych. Zrealizowano 38 postanowień, natomiast nie zrealizowano 16 postanowień. Powodami były: w jednym przypadku dziecko zostało umieszczone przez sąd w zakładzie poprawczym, w trzech przypadkach skierowanie straciło moc z powodu nie ujęcia dziecka przez policję, w trzech przypadkach zastosowano nadzór kuratora, w ośmiu przypadkach umieszczono dzieci w rodzinach zastępczych, natomiast jedno czekało na miejsce w placówce. Ponadto siedmioro dzieci przebywających w placówkach wróciło do domu rodzinnego.

Wykres 17. Małoletni umieszczeni w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2006-2008

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

Przedstawione na powyższym wykresie dane dotyczące liczby dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych odnoszą się do dzieci skierowanych do nich w danym roku. Natomiast dane na temat rodzin zastępczych obrazują liczbę dzieci w nich przebywających w danym roku. Różnica między liczbą dzieci przebywających w rodzin zastępczych a liczbą

dzieci kierowanych do domów dziecka jest jednak na tyle wyraźna, że mimo różnych kryteriów zestawień wskazuje na przemyślane działania samorządu powiatowego w tym zakresie. Argumenty przemawiające za rozwijaniem rodzinnej opieki zastępczej są powszechnie znane i odnoszą się zarówno do skuteczności działań wychowawczych, jak i aspektów finansowych (miesięczny koszt pobytu dziecka w placówce jest kilkakrotnie wyższy od kosztu pobytu w rodzinie zastępczej). Potwierdzeniem tego kierunku działania w powiecie żyrardowskim był m.in. wzrost liczby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczanych, a także wzrost nakładów finansowych na funkcjonowanie rodzin. Należy jednak zaznaczyć, że pracownicy PCPR nie posiadają uprawnień trenerskich z zakresu przygotowania rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w systemie PRIDE, co nie pozwala PCPR w Żyrardowie na samodzielnie realizowanie tego zadania.

O ile zadania dotyczące naboru, szkoleń, podnoszenia kwalifikacji rodzin zastępczych mógłby wykonywać PCPR, o tyle zadania w zakresie pozyskiwania i szkolenia rodzin adopcyjnych należą do wyłącznej kompetencji ośrodków adaptacyjno-opiekuńczych. Na terenie powiatu żyrardowskiego nie było ośrodka adaptacyjno-opiekuńczego.

Wracając do problematyki placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych, należy zauważyć, że opuszczający je pełnoletni wychowankowie mogą liczyć na pomoc w usamodzielnieniu i integracji ze środowiskiem. Poniżej omówiono różne rodzaje pomocy udzielanej wychowankom w latach 2006-2008.

W 2008 r. świadczenia wypłacano 10 pełnoletnim wychowankom placówek opieki całkowitej (w tym 7 z domów dziecka i 3 z zakładu poprawczego) na kwotę 35.548 zł. Na kontynuowanie nauki świadczenia otrzymało 21 wychowanków (14 z domów dziecka, 1 z SOSW, 3 z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego i 3 z zakładów poprawczych) w łącznej wysokości 82.303 zł. Jednocześnie w 2008 r. usamodzielniono 5 wychowanków z rodziny zastępczej spokrewnionej wypłacając świadczenia w łącznej wysokości 21.411 zł. Pomoc rzeczową na zagospodarowanie wypłacono w łącznej wysokości 2.499 zł. Udzielono także pomocy 44 wychowankom rodzin zastępczych na kontynuację nauki w łącznej wysokości 197.071,66 zł.

W 2007 r. świadczenia wypłacano 13 pełnoletnim wychowankom placówek opieki całkowitej (w tym 6 z domów dziecka, 2 z Specjalnego Ośrodka Społeczno-Wychowawczego, 2 z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego i 3 z zakładu poprawczego) na łączną kwotę 52.182 zł. Na kontynuowanie nauki 28 wychowanków (20 z domów dziecka, 3 z Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego i 5 z zakładów poprawczych) wydatkowano 106.520 zł. W 2007 r. procedurą usamodzielnienia objęto w sumie 32 wychowanków, w tym

28 osób kontynuacją nauki. Decyzją starosty powiatu żyrardowskiego udzielono pomocy finansowej na łączną kwotę 106.520 zł.

W roku 2007 usamodzielniono 1 wychowanka z rodziny zastępczej spokrewnionej wypłacając świadczenia w łącznej wysokości 4.941 zł i przyznając pomoc rzeczową na zagospodarowanie w łącznej wysokości 3.000 zł oraz udzielono pomocy 44 wychowankom rodzin zastępczych na kontynuację nauki w łącznej wysokości 175.655 zł.

W 2006 r. procedurą usamodzielnienia objęto 33 osoby, w tym 27 osób kontynuujących naukę. Świadczenia na usamodzielnienie wypłacono 5 osobom. Jednej osobie odmówiono przyznania świadczenia. Łącznie na usamodzielnienie w 2006 r. wypłacono kwotę 24.945 zł. Jednocześnie w 2006 r. naukę kontynuowało 30 pełnoletnich wychowanków placówek opieki całkowitej, którym decyzją starosty udzielono pomocy finansowej na łączną kwotę 112.273 zł.

W roku 2006 usamodzielniono 5 wychowanków rodzin zastępczych wypłacając świadczenia w łącznej wysokości 19.125 zł, oraz udzielono pomocy 41 wychowankom rodzin zastępczych na kontynuację nauki w łącznej wysokości 198.641 zł.

Należy zaznaczyć, że w 2008 r. PCPR w Żyrardowie zgłosił władzom samorządowym powiatu następujące postulaty i wnioski dotyczące omawianych zagadnień:

- dalsze poszukiwanie kandydatów na rodziców zastępczych, w tym rodzin zawodowych wielodzietnych lub o charakterze pogotowia rodzinnego,
- współdziałanie z sądem w celu odpowiedniego doboru rodzin zastępczych,
- rozważenie możliwości powołania rodzinnego domu dziecka lub placówki wielofunkcyjnej na terenie powiatu,
- kontynuowanie pomocy w pozyskiwaniu mieszkań dla wychowanków placówek opieki całkowitej powracających na teren powiatu,
- rozważenie potrzeby i możliwości utworzenia Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej dla potrzebujących natychmiastowej pomocy.

2.3.2. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie

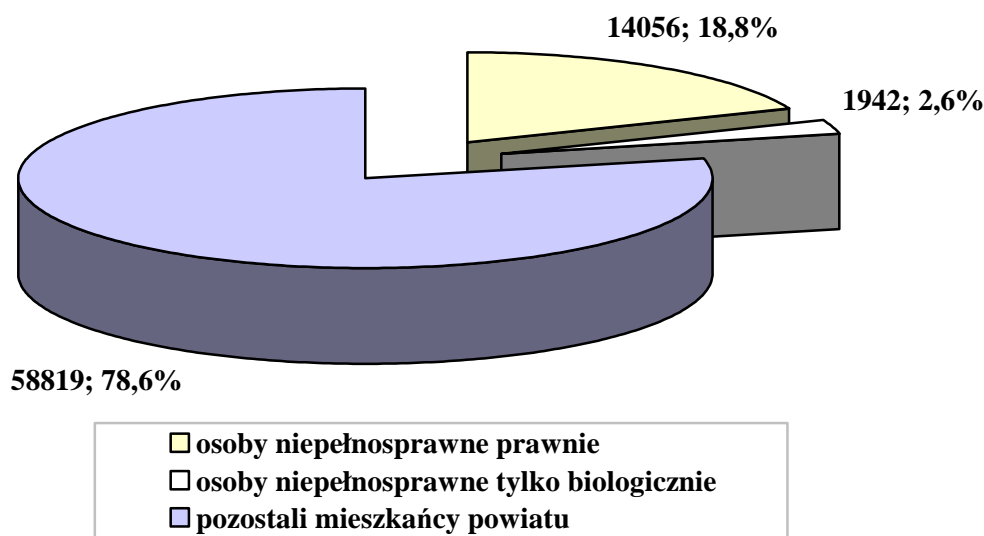
działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W spisach powszechnych ludności, które są najpełniejszym badaniem pozwalającym ustalić zarówno liczbę osób niepełnosprawnych, jaki i przedstawić szczegółową charakterystykę tej grupy, przyjmuje się, że osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ uprawniony;
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadają orzeczenia, ale odczuwają całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku, w Polsce było niemal 5,5 mln osób niepełnosprawnych, co stanowiło 14,3% ogółu ludności. W 2002 roku w powiecie żyrardowskim mieszkało 15.998 osób niepełnosprawnych (w tym 14.056 osób niepełnosprawnych prawnie i 1.942 osoby niepełnosprawne biologiczne), co stanowiło 21,4% ogółu mieszkańców powiatu. Dane szczegółowe przedstawia poniższy wykres.

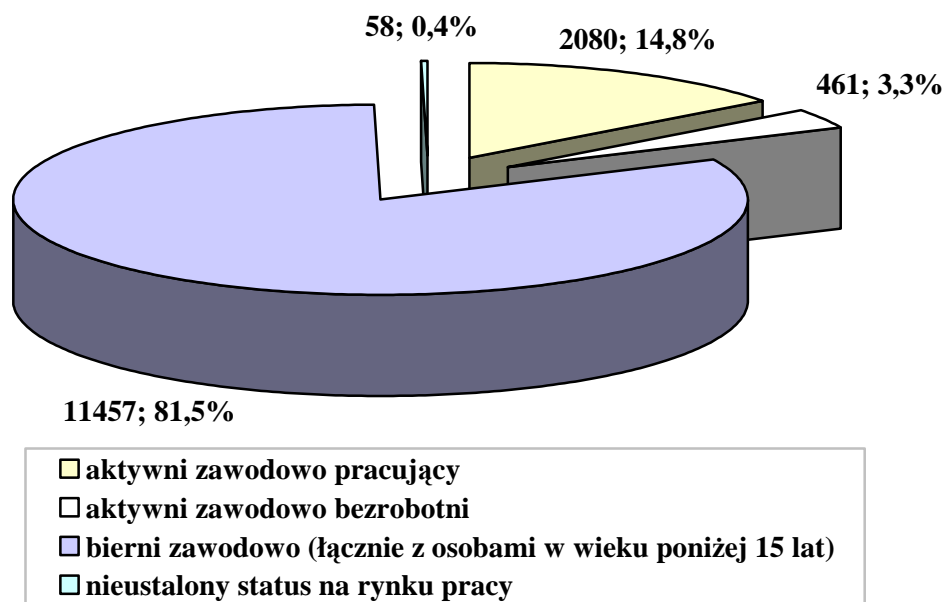
Wykres 18. Osoby niepełnosprawne a ludność powiatu w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych prawnie z terenu powiatu żyrardowskiego w 2002 roku.

Wykres 19. Osoby niepełnosprawne prawnie w powiecie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych prawnie w powiecie żyrardowskim była bierna zawodowo – 11.457 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 2.080 osób pracujących i 461 osób pozostających bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy posiadało 58 osób.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych i wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodzin. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają wyjątkowej uwagi, gdy

chodzi o ich edukację i społeczną integrację oraz możliwości rehabilitacyjne. W 2008 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w powiecie żyrdowskim skorzystało 1.725 osób w rodzinach. Była to czwarta, co do liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia. Trzecią była długotrwała lub ciężka choroba. Z tego powodu z pomocy społecznej skorzystały w 2008 roku 2.094 osoby w rodzinach.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie. Ważna rola w tym zakresie przypada Powiatowemu Zespołowi Orzekania o Niepełnosprawności, który realizuje zadania w zakresie orzecznictwa dla celów pozarentowych dla osób dorosłych i dzieci z powiatu żyrdowskiego i sochaczewskiego. W realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych ważną rolę pełni także Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, której zadaniem jest inicjowanie i opiniowanie działań na rzecz społeczności osób niepełnosprawnych z powiatu żyrdowskiego. W 2008 roku realizowała ona następujące zadania:

- 1) opiniowanie projektów uchwał Rady Powiatu w sprawie zatwierdzenia wysokości środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na realizację zadań ustawowych,
- 2) zwracanie uwagi na problemy istotne dla środowiska osób niepełnosprawnych występujące na terenie powiatu żyrdowskiego, a w szczególności:
 - inicjowanie działań mających na celu informowanie środowiska o możliwości korzystania ze środków PFRON,
 - poznawanie problemów występujących w środowiskach członków rady, wymiana doświadczeń, pomoc,
 - sygnalizowanie konieczności pełnego wykorzystania środków będących w dyspozycji PCPR.

Z zakresu **rehabilitacji społecznej**, której celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, powiat – za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie – realizuje następujące zadania:

1. podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
2. opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa,

3. udzielanie dofinansowania m.in. do:

- uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
- likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.

Rehabilitacja zawodowa polega na ułatwianiu osobom niepełnosprawnym uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia zawodowego poprzez umożliwienie im korzystania z poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy. Jest to zadanie realizowane przez powiat ze środków przyznanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W ramach rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych Powiatowy Urząd Pracy w Żyrardowie realizuje następujące zadania:

- zwracanie pracodawcom kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących miejsc pracy,
- zwracanie pracodawcom kosztów wynagrodzeń oraz składek ubezpieczenia społecznego osób niepełnosprawnych zatrudnionych,
- udzielanie osobom niepełnosprawnym jednorazowych świadczeń na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej, albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.

Liczbę osób, które skorzystały z rehabilitacji społecznej i zawodowej w latach 2006-2008 i wielkość środków finansowych przeznaczonych na ten cel przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 11. Beneficjenci korzystający z różnych form rehabilitacji społecznej w latach 2006-2008

Forma wsparcia	Liczba osób lub umów	Liczba osób lub umów	Liczba osób lub umów
	2006 r.	2007 r.	2008 r.
Turnusy rehabilitacyjne: w tym dorośli	866 osób 768 osób (wraz z opiek.)	899 osób 797 osób (wraz z opiek.)	625 osób 511 osób (wraz z opiek.)
w tym dzieci	98 osób (wraz z opiek.)	102 osób (wraz z opiek.)	114 osób (wraz z opiek.)
Likwidacja barier: w tym dorośli	54 umowy 42 umowy	43 umowy 30 umów	39 umów 29 umów
w tym dzieci	12 umów	13 umów	10 umów

Sprzęt rehabilitacyjny, środki pomocnicze, przedmioty ortopedyczne: w tym dorośli w tym dzieci	897 osób 805 osób 92 osoby	1 104 osoby 1 003 osoby 101 osób	1 063 osoby 982 osoby 81 osób
Sport, kultura, rekreacja: w tym dorośli w tym dzieci	19 umów, 1470 osób 395 osób 1 075 osób	9 umów, 743 osób 343 osoby 400 osób	19 umów, 1 764 osób 1 159 osób 605 osób
Warsztat Terapii Zajęciowej	40 uczestników	40 uczestników	40 uczestników
Zobowiązania dotyczące zwrotu kosztów wynagrodzeń i składek	3 osoby	0	3 osoby
Zwrot kosztów związanych z przystosowaniem stanowiska pracy	0	0	6 umów
Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego	6 osób	14 osób	7 osób
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych	0	5 osób	15 osób
Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej	0	1 umowa	4 umowy

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

Tabela 12. Finansowanie rehabilitacji społecznej w latach 2006-2008

Forma wsparcia	Nakłady finansowe w złotych w poszczególnych latach					
	2006 r.		2007 r.		2008 r.	
	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli
Turnusy rehabilitacyjne	57.075	459.308	60.798	490.622	69.649	327.129
Łamanie barier architektonicznych	34.318	145.963	39.784	138.796	49.080	322.616
Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych	95.502	290.800	52.407	388.099	69.924	379.548
Zobowiązania dotyczące zwrotu kosztów wynagrodzeń i składek	5.397		0		30.944	
Zwrot kosztów związanych z przystosowaniem stanowiska pracy	0		0		90.298	
Finansowanie kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego	12.196		27.943		18.897	

Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy na rzecz osób niepełnosprawnych	0	12.738	73.814
Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej	0	25.000	136.000
Finansowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej	536 560	536.560	589.715

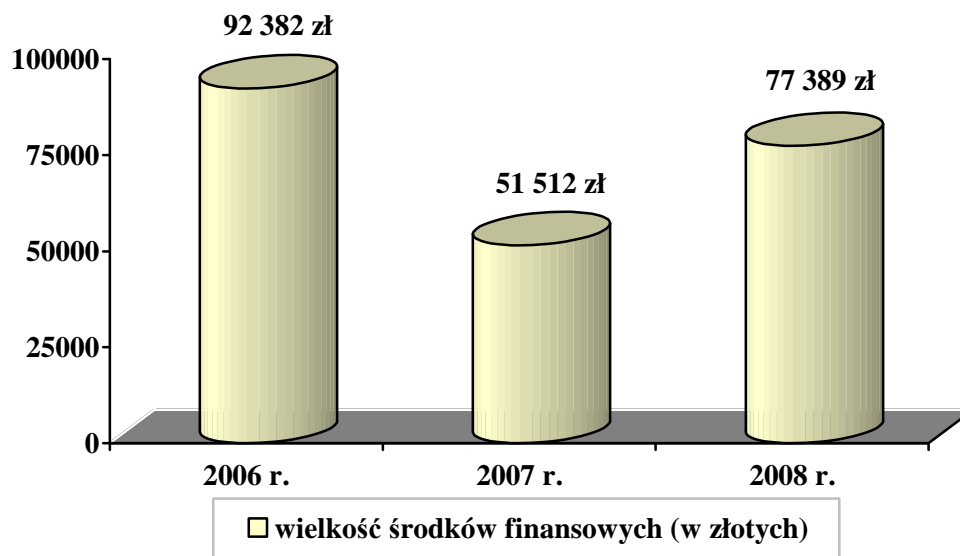
Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

Na przestrzeni lat 2006-2008 wielkość środków finansowych przeznaczanych na rehabilitację społeczną rosła z roku na rok. W 2006 roku wydatkowano łącznie 1.773.863 zł, w 2007 r. 1.869.960 zł, w 2008 r. 2.290.878 zł. W związku z powyższym zmieniała się również liczba osób korzystających z tego rodzaju pomocy. W analizowanym okresie najwięcej dzieci i osób dorosłych skorzystało z turnusów rehabilitacyjnych w 2007 roku, co w konsekwencji spowodowało największe wydatki na ten cel (łącznie 551.420 zł). Jeśli chodzi o dofinansowanie do zakupu sprzętu ortopedycznego, środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych, to rekordowy był rok 2008 - zarówno pod względem liczby osób korzystających z tego typu pomocy (1.063 osoby), jak i wysokości nakładów finansowych (łącznie 449.472 zł). Z kolei w 2006 roku zrealizowano najwięcej umów dotyczących dofinansowania w zakresie łamania barier (w sumie 54 umowy). Jednakże największe środki na ten cel wydatkowano w 2008 roku – 371.696 zł (39 umów).

W przypadku Warsztatu Terapii Zajęciowej prowadzonego przez Międzywojewódzką Usługową Spółdzielnię Inwalidów „Novum” w Żyrardowie, w roku 2006 i 2007 przeznaczono po 536.560 zł, natomiast w 2008 roku - 589.715 zł. Liczba uczestników wynosiła 40 osób zorganizowanych w ośmiu grupach terapeutycznych. W 2008 r. na miejsce w WTZ oczekiwali 4 osoby.

W ramach rehabilitacji społecznej istnieje możliwość dofinansowania imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych. Wysokość dofinansowania na ten cel w latach 2006-2008 przedstawia poniżej wykres.

Wykres 20. Dofinansowanie rehabilitacji społecznej w zakresie sportu, kultury, turystyki w latach 2006-2008

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie.

Omawiając powyższy wykres, warto zwrócić uwagę na znaczne różnice w wydatkowanych kwotach na dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki. W 2006 r. na realizację 19 umów wydatkowano 92.382 zł, w tym 39.532 zł na 395 dorosłych uczestników i 52.850 na 1.075 dzieci. W 2007 r. na realizację 9 umów przeznaczono 51.512 zł, w tym 29.312 zł na 343 dorosłych uczestników i 22.200 zł na 400 dzieci. W 2008 r. na realizację 19 umów wydatkowano 77.389 zł, w tym 49.606 zł na 1.159 dorosłych uczestników i 27.783 zł na 605 dzieci.

Jeśli chodzi o rehabilitację zawodową, to zobowiązania dotyczące zwrotu kosztów wynagrodzeń i składek były największe w 2008 r. Również w 2008 r. zrealizowano najwięcej (6) umów dotyczących zwrotu kosztów związanych z przystosowaniem stanowiska pracy. Finansowaniem kosztów szkolenia i przekwalifikowania zawodowego najwięcej osób (14) objęto w 2007 r., na co wydatkowano największą kwotę – 27.943 zł. Z kolei w 2008 r. dokonano największych wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy (73.814 zł) dla 15 osób niepełnosprawnych. Pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej były najwyższe w 2008 r., kiedy finansowano 4 umowy na łączną kwotę 136.000 zł.

Osoby wymagające całodobowej opieki, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, mogą korzystać z domów pomocy społecznej. W 2008 roku na terenie powiatu żyrardowskiego funkcjonowały **3 domy pomocy społecznej**, dysponujące w sumie 224 miejscami, tj.:

1. Dom Pomocy Społecznej w Żyrardowie dla osób przewlekle somatycznie chorych przy ul. Limanowskiego 32B dysponujący 68 miejscami (na koniec 2008 r. przebywało w nim 71 pensjonariuszy, w 2007 r. 73 pensjonariuszy, a w 2006 r. 70 pensjonariuszy). W 2008 roku na miejsce w DPS nie trzeba było oczekiwać;
2. Dom Pomocy Społecznej w Żyrardowie dla osób w podeszłym wieku przy ul. Sosabowskiego 23 dysponujący 90 miejscami (na koniec 2008 r. przebywało w nim 87 pensjonariuszy w podeszłym wieku, w 2007 r. i w 2006 r. również 87 pensjonariuszy). W 2006 r. do DPS skierowano 10 osób, w 2007 r. 11 osób, a w 2008 r. 9 osób w podeszłym wieku. Okres oczekiwania na miejsce wyniósł w 2008 r. 3 miesiące;
3. Dom Pomocy Społecznej w Hamerni dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (gmina Radziejowice) dysponujący 66 miejscami (na koniec 2008 r. przebywało w nim 72 pensjonariuszy, w 2007 r. 71 pensjonariuszy, a w 2006 r. 70 pensjonariuszy). Na miejsca w DPS oczekiwały w 2006 r. 2 osoby, rok później 2 osoby, a w 2008 r. 4 osoby. Okres oczekiwania w 2008 r. wynosił 6 miesięcy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie monitorowało potrzeby finansowe DPS-ów oraz ich budżety, w tym realizację dotacji celowej przekazywanej przez wojewodę i dochody własne z odpłatności mieszkańców. W 2008 r. PCPR wystąpiło do Wydziału Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego o dodatkowe środki finansowe dla tych jednostek, w wyniku czego zwiększono środki finansowych o 428.000 zł z przeznaczeniem na realizację zadań w zakresie osiągania standardów w domach pomocy społecznej. W 2007 r. zwiększono środki finansowe o kwotę 113.000 zł z przeznaczeniem na podniesienie standardów w domach pomocy społecznej oraz o 117.000 zł z przeznaczeniem na wynagrodzenia kadry zatrudnionej w domach. W 2006 r. dodatkowe środki osiągnęły wartość 84.000 zł i zostały przeznaczone na częściową realizację zadań w zakresie osiągania standardów w domach pomocy społecznej. Przyznane środki pochodziły z rezerwy celowej budżetu państwa. Średniomiesięczny koszt utrzymania pensjonariusza w DPS na terenie powiatu żyrardowskiego wyniósł w 2006 r. 1.663 zł, w 2007 r. 2.040 zł, a w 2008 r. 1.825 zł. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą: mieszkaniowiec domu, małżonek, zstępni przed wstępnymi oraz gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej.

W 2009 roku dwa Domy Pomocy Społecznej z terenu powiatu żyrardowskiego osiągnęły standardy i zostały zarejestrowane w Rejestrze domów pomocy społecznej województwa mazowieckiego, tj.: Dom Pomocy Społecznej dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie w Hamerni (od 16.02.2009 r.) oraz Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych w Żyrardowie (od 01.06.2009 r.). Należy dodać, że do 2010 roku

wszystkie DPS-y muszą spełnić standardy określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Informacja o Projekcie „Równaj”

Od 1 czerwca do 31 grudnia 2009 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie realizowało projekt pn. „Równaj” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Priorytet VII. Promocja integracji społecznej, Działanie 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji, Poddziałanie 7.1.2. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie). Celem głównym projektu był rozwój osobisty i społeczny jego uczestników oraz przygotowanie ich do pełnienia ról zawodowych, a celami szczegółowymi: podniesienie poziomu kompetencji osobistych, społecznych, nabycie i uaktualnienie kompetencji zawodowych, wsparcie uczestników projektu oraz zacieśnienie więzi społecznych między mieszkańcami powiatu i uczestnikami projektu. Wsparcie kierowane było do osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, które jednocześnie nie pracowały, były w wieku aktywności zawodowej i należały do osób niepełnosprawnych, osób opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze mających trudności z integracją zawodową i społeczną, a także do osób, które należały do otoczenia uczestników projektu. W ramach projektu zostały przeprowadzone warsztaty treningu umiejętności i kompetencji społecznych dla 100 osób niepełnosprawnych, warsztaty rozwoju osobistego i społecznego z elementami aktywizacji zawodowej dla 50 osób usamodzielnianych, prowadzona była praca socjalna oraz podejmowane były działania o charakterze środowiskowym, w ramach których zorganizowany został Piknik Rodzinny połączony z zawodami sportowymi. Należy dodać, że projekt będzie realizowany również w najbliższych latach, do 2013 r.

2.4. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, że standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia

rodzin, wywierając negatywne skutki zwłaszcza w postaci: dezintegracji rodziny, zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny oraz zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

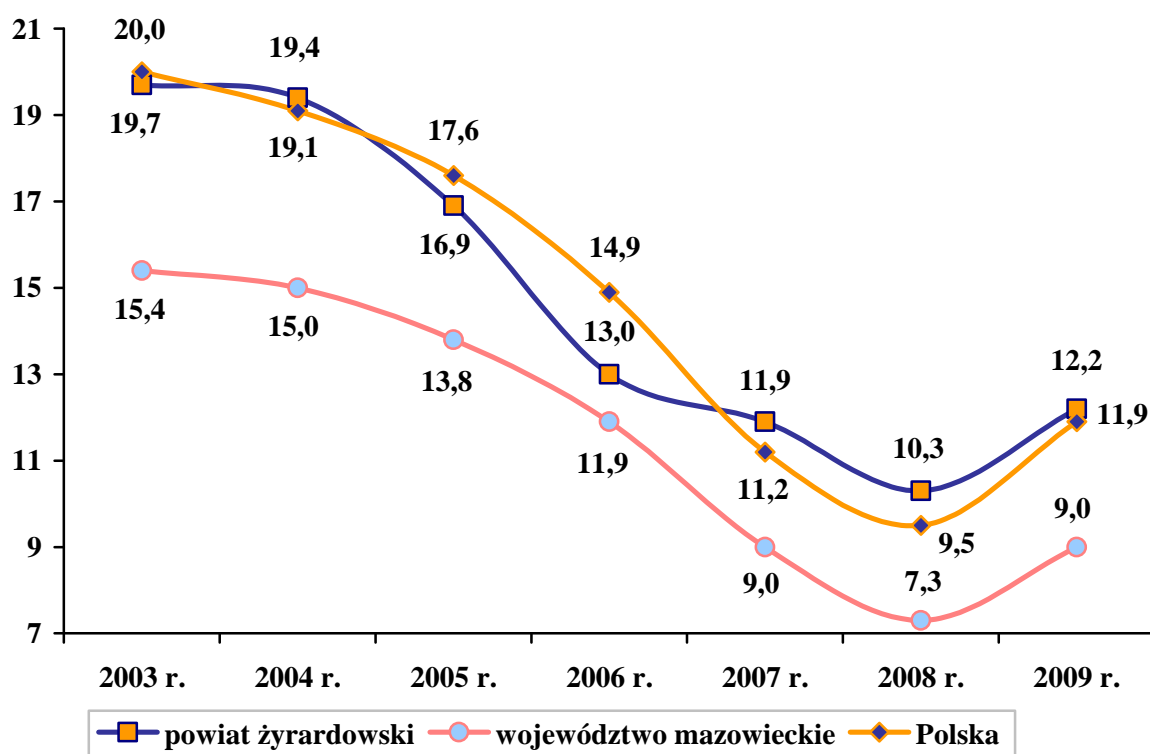
Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne

środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie żyrardowskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2003-2009.

Wykres 21. Stopa bezrobocia w powiecie żyrardowskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2003-2009 (w %)

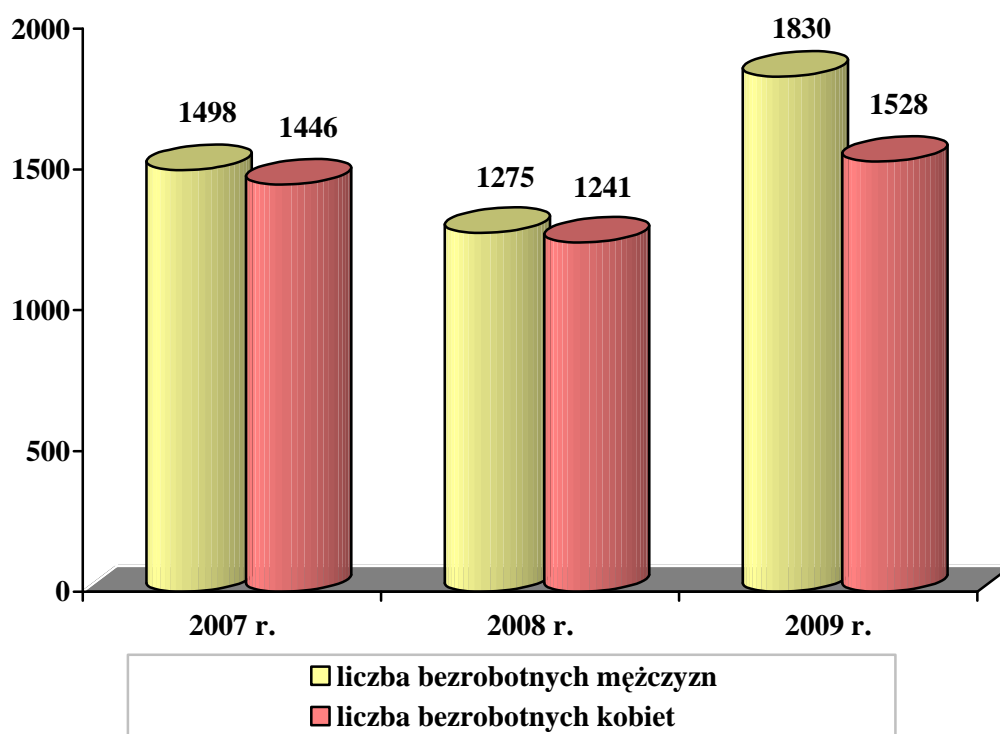

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003 oraz 2005-2006 powiat żyrardowski charakteryzował się niższą, w stosunku do kraju, stopą bezrobocia. W całym omawianym okresie (lata 2003-2009) była ona jednak wyższa od stopy bezrobocia w województwie mazowieckim. Generalnie w latach 2003-2008 w skali całego kraju mieliśmy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia. W roku 2009 nastąpił natomiast jej wzrost.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie na dzień 31 grudnia 2008 roku w powiecie było zarejestrowanych 2.516 bezrobotnych, tj. o 428 mniej w porównaniu z końcem roku poprzedniego. Na koniec 2009 roku bez pracy pozostawało natomiast 3.358 osób, tj. o 842 więcej w stosunku do roku poprzedniego. Wśród nich większą liczebną grupą byli mężczyźni, którzy na dzień 31 grudnia 2009 roku stanowili 54,5% ogółu bezrobotnych w powiecie (1.830 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Wykres 22. Bezrobocie wśród kobiet i mężczyzn w powiecie w latach 2007-2009

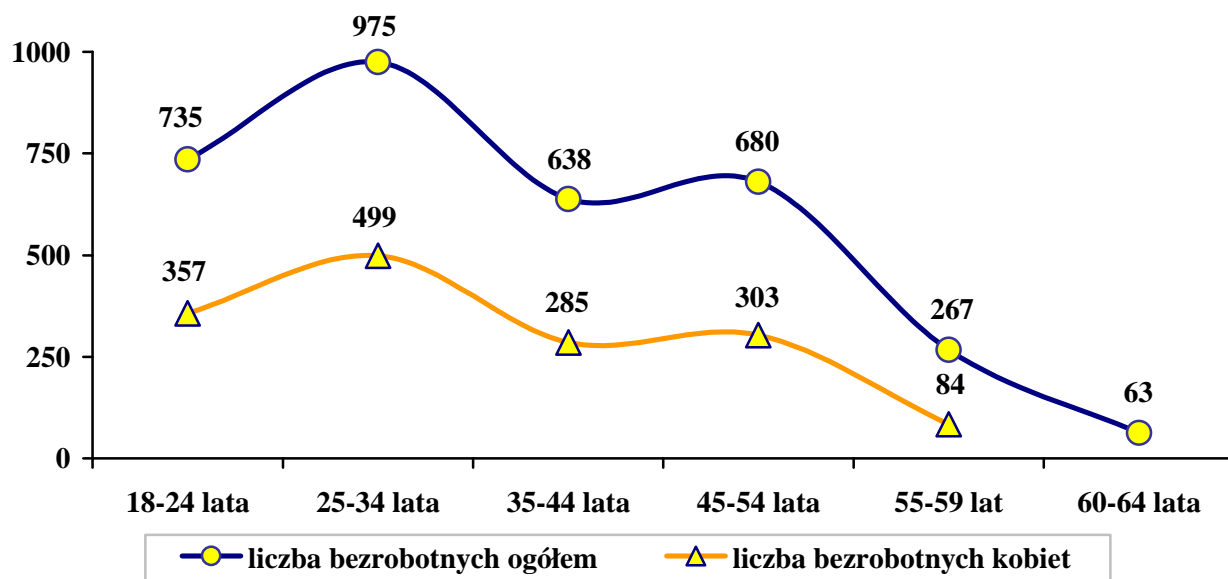

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

Na przestrzeni lat 2007-2009 liczba osób bezrobotnych w powiecie żyrardowskim ulegała zmianom, osiągając najwyższy poziom na koniec 2009 roku. Analizując powyższy wykres, należy zwrócić uwagę na poziom bezrobocia wśród kobiet. Okazuje się, że procentowy udział kobiet w populacji bezrobotnych był niższy niż udział mężczyzn i w kolejnych latach wynosił: w 2007 r. – 49,1%, rok później – 49,3%, a w 2009 r. – 45,5%.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w powiecie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

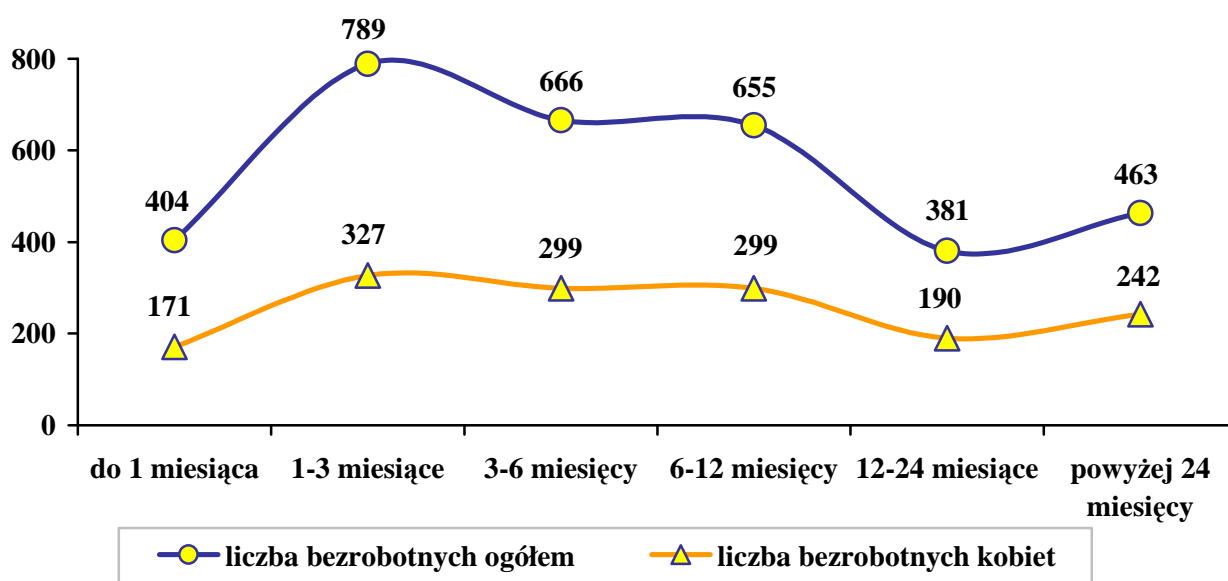
Wykres 23. Bezrobotni w powiecie według wieku w 2009 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

Z końcem 2009 roku w grupie bezrobotnych najczęściej było ludzi młodych, często nieposiadających wcześniejszych doświadczeń zawodowych. Było to porównywalne z sytuacją w kraju. Drugą grupą wiekową były osoby między 45. a 54. rokiem życia. Największy udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowano w przedziałach wiekowych 25-34 lata (51,2%) i 18-24 lata (48,6%).

Wykres 24. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w 2009 roku

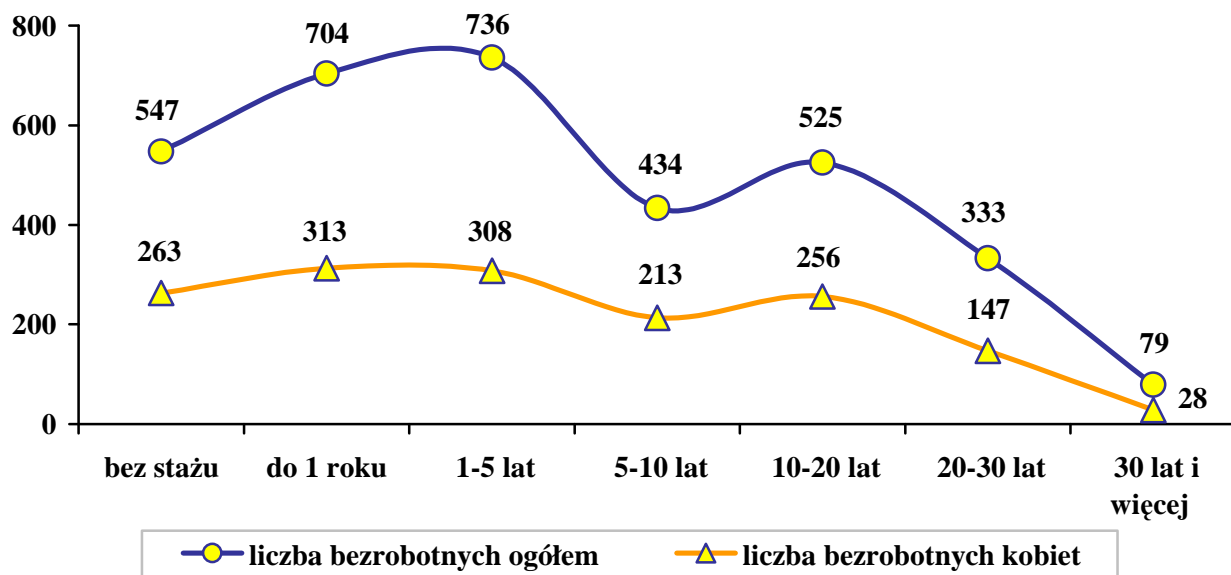

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

Istnieje silna zależność statystyczna między okresem pozostawania bez pracy a zdolnością do jej podjęcia i utrzymania. Im dłuższy jest bowiem okres pozostawania bez pracy, tym bardziej zmniejszają się umiejętności społeczne i tym trudniejszy jest powrót do pracy. Osoby długotrwale bezrobotne (od 12 miesięcy), które z końcem 2009 roku stanowiły w powiecie największą grupę, tracą poczucie obowiązku i umiejętności pracy w zorganizowanej grupie, często nie będąc w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia. Po dwóch, trzech latach wymagają w zasadzie specjalnej terapii przed podjęciem pracy, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

Druga pod względem liczebności grupą były osoby pozostające bez pracy w okresie 1-3 miesiące.

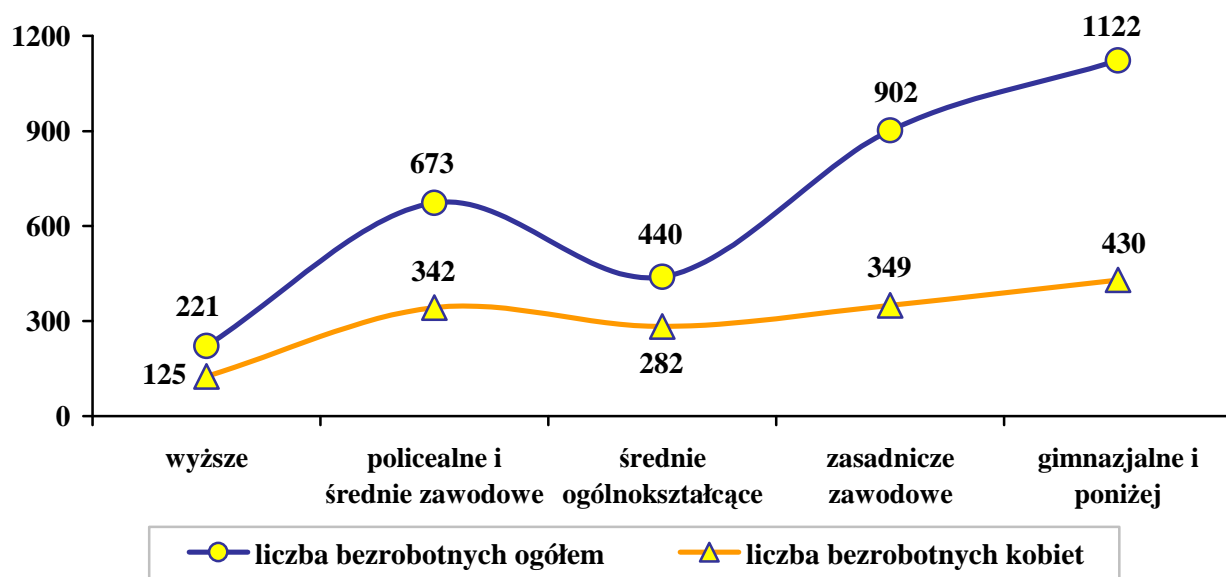
Wykres 25. Bezrobotni w powiecie według stażu pracy w 2009 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2009 roku najliczniejsze grupy bezrobotnych w powiecie stanowiły osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat, do roku oraz bez stażu pracy. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, by mieli możliwość podjęcia pierwszej pracy, oraz osoby z kilkuletnim stażem pracy, by mogli zwiększać swoje doświadczenie zawodowe.

Wykres 26. Bezrobotni w powiecie według wykształcenia w 2009 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

Z końcem 2009 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu osiągał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, zasadniczym zawodowym oraz policealnym i średnim zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

Tabela 13. Bezrobocie w gminach powiatu z końcem 2009 roku

Gmina	Liczba bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba ludności aktywnej zawodowo	Udział bezrobotnych wśród aktywnych zawodowo (stopa bezrobocia)
Żyrardów	1.905	884	15.015	12,7%
Mszczonów	405	218	4.152	9,7%
Puszcza Mariańska	366	159	3.080	11,9%
Radziejowice	227	94	1.788	12,7%
Wiskitki	455	173	3.465	13,1%
Powiat	3.358	1.528	27.500	12,2%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Żyrardowie.

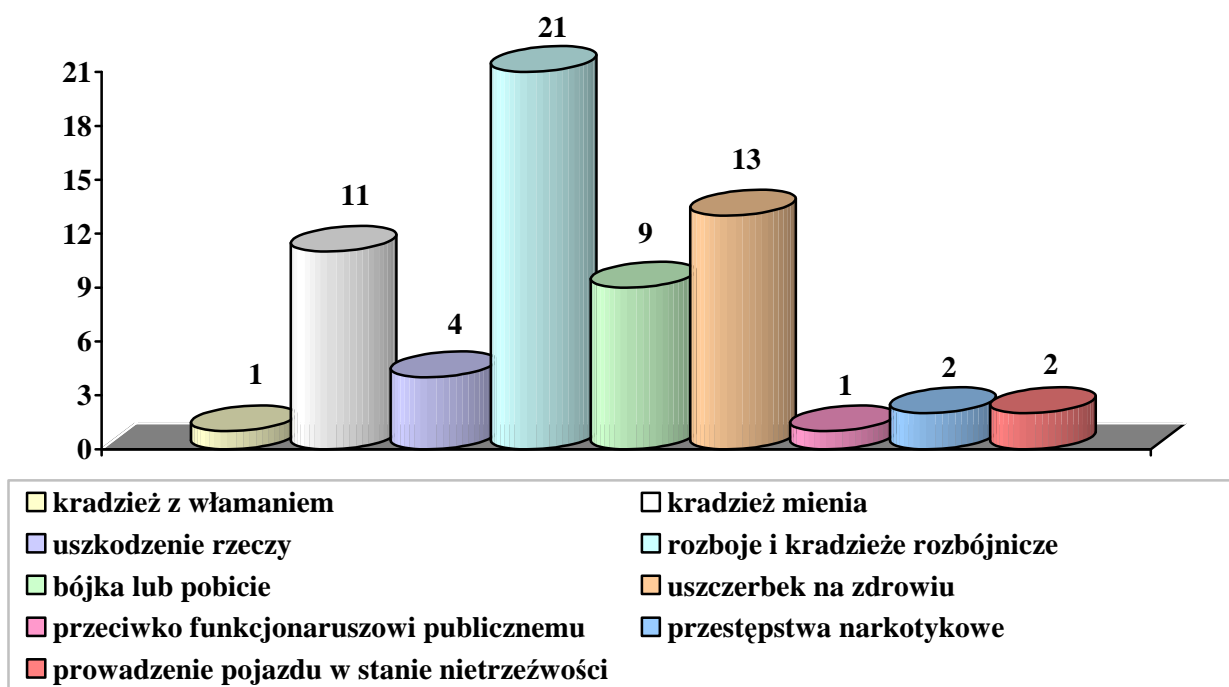
Komentując zaprezentowane dane, należy zauważyć, że w 2009 roku największy udział bezrobotnych wśród ludności aktywnej zawodowo odnotowano w gminie Wiskitki (13,1%) oraz w mieście Żyrardowie i w gminie Radziejowice (po 12,7%), a najmniejszy w gminie Mszczonów (9,7%).

2.5. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność powiatu żyrardowskiego, szczególnie dzieci i młodzieży. Dlatego poniżej przedstawiona analiza dotyczy przestępczości nieletnich.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2008 roku wynika, iż na terenie powiatu żyrardowskiego doszło do 138 przestępstw popełnionych przez 124 nieletnich sprawców. Rok wcześniej zanotowano 204 przestępstwa, których sprawcami było 127 nieletnich. Należy zaznaczyć, że spadek liczby przestępstw zanotowano na terenie gmin, natomiast w mieście Żyrardowie stan przestępczości nieletnich nie uległ zmianie. Podstawowe kategorie przestępstw popełnianych przez nieletnich przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 27. Liczba przestępstw popełnionych przez osoby nieletnie na terenie powiatu w 2008 roku

Dane Komendy Powiatowej Policji w Żyrardowie.

W 2008 roku na terenie powiatu żyrardowskiego odnotowano w sumie 22 przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu, których sprawcami było 30 osób nieletnich oraz 41 przestępstw przeciwko mieniu, popełnionych przez 43 nieletnich. Oprócz głównych kategorii przestępstw zanotowano również przestępstwa narkotykowe (4), których sprawcami było 4 nieletnich, przestępstwa drogowe (2), których sprawcami było 2 nieletnich, i przestępstwo przeciwko funkcjonariuszowi publicznemu (1), którego sprawcą była 1 osoba nieletnia.

Z danych KPP w Żyrardowie wynika, że najczęściej dochodziło do przestępstw na terenie szkoły, wokół szkoły, na ulicy, osiedlu i w mieszkaniu. Sprawcy byli zazwyczaj w wieku 13-17 lat. Wśród sprawców przestępstw dziewczęta stanowiły 16,1%.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Sąd Rejonowy w Żyrardowie prowadził sprawy opiekuńcze, w których przyczyną interwencji sądu było zazwyczaj niewłaściwe wywiązywanie się z obowiązków rodzicielskich, sprawy o ustanowienie nadzoru nad leczeniem odwykowym i sprawy dotyczące nadzoru nad nieletnim z uwagi na popełniony czyn karalny bądź przejawy demoralizacji i społecznego niedostosowania.

Według danych II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Żyrardowie nadzór kuratora wobec dorosłych i nieletnich mieszkańców powiatu żyrardowskiego zastosowano w 2007 roku w 55 sprawach o ograniczenie władzy rodzicielskiej, a także wobec 93 nieletnich. Rok później nadzór kuratora zastosowano w 54 sprawach o ograniczenie władzy rodzicielskiej, a także wobec 72 nieletnich.

Działalność Sądu Rejonowego w Żyrardowie w omawianym zakresie w latach 2004-2006 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Nadzory kuratorskie w sprawach rodzinnych i nieletnich w powiecie w latach 2004-2006

Rok	Sprawy opiekuńcze „Opm”		Sprawy karne nieletnich „Nw”	Sprawy alkoholowe „Alk”
	Liczba spraw	Liczba małoletnich objętych nadzorem		
2004	124	248	114	15
2005	140	278	112	18
2006	186	393	137	6

Dane II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Żyrardowie.

Statystyka sądowa wskazuje na zwiększanie się w latach 2004-2006 grupy osób małoletnich objętych nadzorami w sprawach opiekuńczych i wzrost liczby nieletnich, wobec których zastosowano nadzory z uwagi na objawy demoralizacji lub czyny karalne. Liczba osób nadzorowanych w sprawach alkoholowych znacznie spadła w 2006 r. w porównaniu do lat 2004 i 2005.

2.6. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne powiatu, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, a także do liderów organizacji pozarządowych, pracowników socjalnych, urzędników, radnych. Z nadesłanych odpowiedzi wyróżnił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących społeczność powiatu.

Atuty powiatu

Wśród atutów powiatu, które mogą skłonić osoby z innych regionów kraju do zamieszkania w powiecie żyrardowskim, respondenci najczęściej wymieniali niższe koszty utrzymania (w porównaniu z dużą aglomeracją) oraz walory turystyczno-krajobrazowe (lasy). Niebagatelne znaczenie dla ankietowanych miała bliskość Warszawy z jej ofertą zatrudnieniową, kulturalną, edukacyjną, sportowo-rekreacyjną itp., a także Łodzi. Podkreślano możliwość łatwego dojazdu do tych aglomeracji. Wśród pozytywów wymieniano systematyczny rozwój

Żyrardowa obejmujący m.in. infrastrukturę handlową i oświatową, a także rosnące poczucie bezpieczeństwa.

Trudności w funkcjonowaniu rodziny w powiecie

Za najważniejsze trudności, z jakimi zmagają się rodziny zamieszkujące w powiecie, ankietowani uznali kompleks problemów wynikających z funkcjonowania ich członków na rynku pracy. Respondenci wskazywali na ograniczone możliwości zatrudnienia w powiecie, znaczne bezrobocie (dotykające szczególnie osoby po 45. roku życia) i jego skutki w postaci ubóstwa, a także podkreślali problem niskich zarobków.

Kolejna grupa problemów to patologie życia rodzinnego, których podłożem jest alkohol (niekiedy także narkotyki). Uzależnienia w przekonaniu badanych prowadzą wprost do zaniku więzi rodzinnych, przemocy domowej i wzrostu przestępczości. Jednym z zauważalnych przejawów sygnalizowanych zjawisk jest wandalizm cechujący szczególnie ludzi młodych. W tym kontekście respondenci wskazywali na niedostateczną ofertę zagospodarowania czasu wolnego (niewystarczającą liczbę placówek kulturalno-oświatowych) upatrując w jej poszerzeniu element przeciwdziałający patologiom wśród młodzieży.

Kwestie związane z opiekuńczo-wychowawczą rolą rodziny były kolejnym zagadnieniem podnoszonym przez ankietowanych mieszkańców powiatu. Zwracali oni uwagę na brak właściwych relacji między rodzicami a dziećmi, niewydolność wychowawczą rodzin, a przy okazji także na deficyt placówek wspomagających rodziny w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, w tym m.in. przedszkoli i żłobków. W powiecie brakuje również placówek specjalistycznej pomocy lekarskiej (np. poradni onkologicznej). Narastające problemy w tym obszarze prowadzą do wzrostu liczby samobójstw wśród młodzieży, a także wzrostu liczby rodzin niepełnych i rozbitych.

Poważnym problemem podkreślanym przez respondentów był również niedorozwój budownictwa mieszkaniowego. Trudna sytuacja finansowa wielu rodzin zamyka przed nimi szansę na uzyskanie własnego mieszkania (wysokie ceny mieszkań). Problemy lokalowe, doskwierające szczególnie młodym mieszkańcom powiatu, pogłębia niedorozwój taniego budownictwa socjalnego i komunalnego.

Wymieniając najistotniejsze problemy, respondenci odpowiadali jednocześnie na pytanie dotyczące ich natężeń w przyszłości. Przewidywana przez badanych prognoza zagrożeń wskazuje dość jednoznacznie na nasilenie się takich zjawisk, jak: ubożenie społeczeństwa, uzależnienia od alkoholu i narkotyków, konflikty rodzinne i przemoc domowa, niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, starzenie się społeczeństwa i wzrost liczby osób samotnych w podeszłym wieku oraz niepełnosprawnych. Zdaniem respondentów kłopoty

mieszkaniowe również będą się nasilać. Pewna część ankietowanych uznała natomiast, że bezrobocie wśród osób lepiej wykształconych w nadchodzących latach będzie miało tendencję malejącą. Jednakże generalnie przeważały pesymistyczne prognozy.

Rodziny najbardziej odczuwające skutki problemów

Osoby uczestniczące w badaniach ankietowych samodzielnie wskazywały kategorie rodzin, które najbardziej odczuwają skutki wymienionych wyżej problemów. Najczęściej wskazywali na rodziny o niskim statusie materialnym i społecznym (w tym szczególnie rodziny, w których występuje problem bezrobocia), rodziny wielodzietne, rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi, rodziny z problemami zdrowotnymi, rodziny niepełne, osoby samotnie wychowujące dzieci, rodziny uzależnione od alkoholu, w których występuje przemoc domowa.

Instytucje pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób instytucja zatrudniająca osobę ankietowaną może przyczynić się do rozwiązania lokalnych problemów społecznych, respondenci zwracali uwagę na różne obszary, w których dostrzegali możliwość podjęcia skutecznych interwencji. Wyróżnili kilka domen społecznych, w których powinna przejawiać się zwiększona aktywność zatrudniających ich instytucji. Wśród wyróżnionych obszarów problemowych można wymienić następujące:

- pomoc społeczna – współpraca z PCPR i z organizacjami pożytku publicznego polegająca na kierowaniu doraźnej i długofalowej pomocy do rodzin zagrożonych patologiami społecznymi z wykorzystaniem środków krajowych i unijnych, a także pomoc w postaci zasiłków oraz pracy socjalnej;
- opieka nad dzieckiem – prowadzenie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, rozwijanie doradztwa zawodowego dla młodzieży, organizacja wypoczynku zimowego i letniego, wzmacnianie systemu wartości i uczenie szacunku dla norm społecznych, tworzenie świetlic środowiskowych;
- wspieranie osób niepełnosprawnych – tworzenie różnych form rehabilitacji i ułatwienie dostępu do usług leczniczych, zwiększenie wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz podnoszenie świadomości społecznej na temat niepełnosprawności, prowadzenie zajęć terapeutycznych dla uczniów niepełnosprawnych, aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych, doradztwo świadczone rodzinom osób niepełnosprawnych, integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem, obniżenie kosztów pobytu w DPS;
- rozwiązywanie problemów uzależnień – pomoc terapeutyczna dla rodzin współuzależnionych i prowadzenie profilaktyki uzależnień, inicjowanie działań związanych

z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, tworzenie grup wsparcia dla dzieci i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym, monitorowanie przemocy w rodzinie, zwłaszcza wobec dzieci;

- wsparcie rodziny i dziecka – poradnictwo i pomoc psychologiczna dla dzieci i osób dorosłych, zwiększenie pomocy finansowej i lokalowej dla świetlic terapeutycznych i ognisk TPD, realizacja programów wyrównywania szans edukacyjnych, szkolenie rodziców w formie warsztatów i pogadek dydaktycznych, prowadzenie poradnictwa psychologicznego, kształcenie umiejętności wychowawczych rodziców.

Problemy związane z dziećmi i młodzieżą na terenie powiatu

Respondenci, wskazując trudności, na jakie natrafiają dzieci i młodzież mieszkający na terenie powiatu, wymienili: złą sytuację materialną rodzin, która nie pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb, prowadzi do dyskryminacji w szkole dzieci z rodzin ubogich i utraty przez nie poczucia własnej wartości, a także niewystarczającą ofertę zajęć pozalekcyjnych i ograniczoną liczbę miejsc spędzania czasu wolnego (deficyt placówek kulturalnych i ośrodków sportowo-rekreacyjnych). Ankietowani podnosili również problem uzależnień (narkomania, wczesne sięganie po alkohol) oraz przemocy, za pomocą której rozwiązuje się konflikty między rówieśnikami. W tym kontekście krytykowali zanik wzorców moralnych i zaniedbania wychowawcze, dysfunkcje występujące w domu, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą rodzin. Efektem występowania tych zjawisk jest powiększanie się grupy młodzieży zdemoralizowanej, nieprzystosowanej do życia w społeczeństwie, wywodzącej się z patologicznych rodzin. Krytycznie oceniali utrudniony dostęp do leczenia specjalistycznego (do neurologów i psychiatrów zajmujących się dziećmi) i leczenia uzależnień (do terapeutów).

Analizując problemy związane z dziećmi i młodzieżą, ankietowani podkreślali głównie konieczność zapewnienia alternatywnych form i – co się z tym wiąże – miejsc spędzania czasu wolnego (m.in. poprzez rozwijanie życia kulturalnego, zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, zapewnienie wypoczynku w czasie wakacji) oraz wskazywali na brak opieki rodziców nad dziećmi kończącymi zajęcia szkolne. W środowisku dzieci i młodzieży za pilny do rozwiązania problem respondenci uznali również rozpowszechnianie się różnych patologii (alkoholizm, narkomania, agresja słowna i fizyczna, wandalizm, przestępczość), czemu sprzyja anonimowość w gimnazjach, do których uczęszcza zbyt wielu uczniów. Jako remedium badani uznawali powszechnie znaczenie sensownego zagospodarowania czasu wolnego. W związku z tym jednym z zadań władz samorządowych powinno być dofinansowanie placówek pozaszkolnych, by mogły należycie spełniać swoją rolę w tym zakresie. Ponadto zwracali uwagę na potrzebę

wsparcia funkcji opiekuńczej rodziny (bark nadzoru rodziców), podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa o zagrożeniach uzależnieniami, wzmożenie opieki nad dzieckiem ze strony pedagoga szkolnego i psychologa we współpracy z rodziną.

Propozycje rozwiązań w celu poprawy sytuacji dziecka i rodziny w powiecie

Ankietowani proponowali konkretne rozwiązania możliwe do realizacji w środowiskach lokalnych. Ich zdaniem w celu poprawy sytuacji dziecka i rodziny w powiecie należy podjąć poniżej przedstawione działania.

1. Działania w zakresie sportu i wypoczynku: poszerzenie oferty sportowych zajęć pozaszkolnych w pobliżu miejsca zamieszkania, tworzenie sekcji sportowych, organizowanie turniejów sportowych i rekreacyjnych, poprawa funkcjonowania organizacji sportowych i szkolnych klubów sportowych, budowa lub modernizacja ścieżek rowerowych, hal sportowych i innych obiektów z wykorzystaniem środków unijnych, bezpłatne udostępnianie obiektów sportowych (m.in. OSiR) dzieciom i młodzieży, również w godzinach popołudniowych; tworzenie placów zabaw; lepsze wykorzystanie istniejących obiektów sportowych i wypoczynkowych; dofinansowanie letniego i zimowego wypoczynku dzieci i obejmowanie ofertą wypoczynku dzieci z rodzin ubogich; organizacja masowych imprez sportowych i imprez promujących zdrowy styl życia; tworzenie, finansowanie i propagowanie działalności szkolnych klubów sportowych.
2. Działania w zakresie poprawy stanu zdrowia i sprawności: profilaktyka (m.in. zachęcanie społeczeństwa do udziału w programach realizowanych przez placówki ochrony zdrowia, realizacja szkolnych programów profilaktycznych); zapewnienie opieki medycznej w szkołach poprzez przywrócenie gabinetów lekarskich i zatrudnianie pielęgniarek; badania przesiewowe dzieci w szkołach przeprowadzane przez pediatrów i stomatologów, zapewnienie pomocy specjalistycznej (logopeda, psycholog, rehabilitant, psychiatra dla osób poniżej 18. roku życia); zwiększenie dostępności lekarzy rodzinnych; propagowanie zdrowego stylu życia (m.in. spotkania informacyjne, szkolenia, pogadanki); zwiększenie liczby lekcji z wychowania fizycznego i prowadzenie zajęć korekcyjnych; organizowanie imprez masowych; systematyczna opieka logopedyczna i psychologiczna.
3. Działania w zakresie poprawy sytuacji dzieci niepełnosprawnych: szybkie diagnozowanie niepełnosprawności; organizowanie turnusów rehabilitacyjnych i imprez integracyjnych; tworzenie klas (oddziałów) i przedszkoli integracyjnych; stworzenie programu stypendialnego dla uzdolnionej młodzieży niepełnosprawnej; udzielanie pomocy w uzyskaniu sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy naukowych (komputery); eliminowanie

barier komunikacyjnych, transportowych oraz architektonicznych w placówkach i instytucjach publicznych oraz w środkach transportu; odpowiednie wyposażenie gabinetów umożliwiające diagnozowanie dzieci w wieku przedszkolnym, pomoc psychologiczna, prawna i materialna dla rodziców dzieci niepełnosprawnych; zapewnienie nieodpłatnej rehabilitacji; dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych bazy szkolnej; podejmowanie na lekcjach wychowawczych problematyki dyskryminacji i równouprawnienia osób niepełnosprawnych; utworzenie „klubu dziecka niepełnosprawnego” zapewniającego dostęp do psychologa, neurologa, rehabilitanta, terapeuty integracji sensoryczno-motorycznej.

4. Działania w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży: respektowanie zakazu sprzedaży alkoholu i papierosów nieletnim; zwiększenie nadzoru nad dziećmi i młodzieżą ze strony rodziców, policji i straży miejskiej – monitorowanie miejsc gromadzenia się młodzieży (zwiększenie liczby patroli straży miejskiej); kontynuowanie w szkołach spotkań dzieci i młodzieży z funkcjonariuszami policji i straży miejskiej na temat narkotyków i przepisów o ruchu drogowym; prowadzenie zajęć na temat pomocy przedmedycznej; wyegzekwowanie spełniania obowiązku szkolnego; legitymowanie młodzieży przebywającej w miejscach publicznych po godzinie 22; zwiększenie kontroli rodziców nad czasem wolnym dzieci; zwiększenie liczby zajęć profilaktycznych dotyczących prawa karnego i skutków uzależnień; przeciwdziałanie przemocy w rodzinie; wzmocnienie bezpieczeństwa na drogach – wprowadzenie oznakowania pieszych i rowerzystów (elementy odbłaskowe), organizowanie pogadanek, spotkań profilaktycznych.
5. Działania w zakresie wsparcia dzieci z rodzin ubogich: zapewnienie rodzicom pracy; pomoc w uzyskiwaniu stypendiów socjalnych dla dzieci i stypendiów fundowanych dla dzieci dobrze uczących się oraz pomoc w kontynuowaniu dalszej nauki; pomoc rodzinom niewydolnym wychowawczo; organizowanie zbiórek odzieży i żywności z wykorzystaniem wolontariuszy; finansowanie posiłków szkolnych dla jak największej liczby dzieci oraz dofinansowanie przez gminy wypoczynku dzieci i wyjazdów szkolnych; udzielanie pomocy finansowej organizatorom wypoczynku dla dzieci; zapewnienie podręczników i przyborów szkolnych; tworzenie świetlic socjoterapeutycznych i świetlic środowiskowych, w których dzieci będą miały możliwość rozwijania swoich zainteresowań lub odrobienia lekcji; zapewnienie rodzinom dotkniętym patologią opieki psychologa; udzielanie pomocy dzieciom z rodzin ubogich w uzyskaniu szerszego dostępu do zajęć pozalekcyjnych; zwiększenie pomocy materialnej i finansowej dla rodzin ubogich i prowadzenie pracy socjalnej; zapobieganie dyskryminacji dzieci z rodzin ubogich wśród rówieśników; ścisła współpraca rodziców ze szkołą i instytucjami i organizacjami udzielającymi wsparcia.

6. Inne możliwości: zorganizowanie bezpiecznego miejsca spotkań dla młodzieży (kawiarenka, klub); wspieranie zainteresowań młodzieży; poszerzenie akcji dożywiania uczniów; tworzenie świetlic profilaktycznych i środowiskowych na terenach wiejskich; zwiększenie dostępu do Internetu; fundowanie stypendiów przez lokalnych przedsiębiorców dla uzdolnionej młodzieży; utworzenie Centrum Integracji Społecznej; zacieśnienie współpracy jednostek powiatowych i organizacji pozarządowych.

Formy skutecznej pomocy osobom niepełnosprawnym w powiecie

W celu udzielenia skutecznej pomocy osobom niepełnosprawnym mieszkającym w powiecie Żyrardowskim, należy zdaniem ankietowanych: zwiększyć wśród mieszkańców dostęp do informacji o formach pomocy i organizacjach jej udzielających, lepiej wykorzystywać środki finansowe, informować pracodawców o korzyściach wynikających z zatrudniania osób niepełnosprawnych, stwarzać korzystniejsze warunki do tworzenia miejsc pracy, zlikwidować bariery psychologiczne i społeczne, a także architektoniczne oraz komunikacyjne, tworzyć placówki dziennego pobytu, pomagać rodzinom z osobami niepełnosprawnymi w sprawowaniu opieki, umożliwić lepszy dostęp do opieki medycznej, tworzyć atmosferę sprzyjającą integracji ze społeczeństwem, inspirować powstawanie organizacji i stowarzyszeń zajmujących się niepełnosprawnością, prowadzić terapię i rehabilitację, zwiększyć pomoc finansową i rzeczową oraz zintensyfikować system poradnictwa, organizować imprezy integracyjne i turnusy rehabilitacyjne, tworzyć grupy wolontariuszy pomagających osobom niepełnosprawnym, zaangażować środowisko niepełnosprawnych w działania grup samopomocowych.

Oczekiwany zakres działalności organizacji pozarządowych

Nowo powstające organizacje pozarządowe na terenie powiatu powinny się zająć: uzupełnianiem działań instytucji publicznych w sferze społecznej, pomocą materialną i pozamaterialną (edukacja, doradztwo) dla najuboższych, zorganizowaniem punktu interwencji kryzysowej i klubu środowiskowego dla młodzieży, udzielaniem pomocy osobom w stanach depresyjnych, opieką terminalną w domu chorego, organizacją czasu wolnego poprzez organizowanie imprez kulturalno-oświatowych, organizowaniem specjalistycznej pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, profilaktyką uzależnień, organizacją czasu wolnego, powołaniem spółdzielni socjalnej, udzielaniem porad prawnych; wspieraniem rodzin niewydolnych wychowawczo, zapobieganiem patologiom.

Grupy społeczne, na których powinna koncentrować się powiatowa strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych

Ankietowani wybierali z zamkniętego katalogu trzy grupy wymagające szczególnej interwencji. Z uwagi na taką samą liczbę wskazań przedstawiamy cztery grupy, które zdaniem respondentów winny stać się obiektem szczególnej troski samorządu powiatowego.

Tabela 15. Grupy społeczne wymagające szczególnej interwencji

Lp.	Grupy społeczne	Liczba wskazań
1.	Osoby samotne, stare, niepełnosprawne	18
2.	Osoby nieradzące sobie z opieką i wychowaniem dzieci, zwłaszcza z rodzin niepełnych i wielodzietnych	13
3.	Rodziny wielodzietne	10
4.	Dzieci z najuboższych rodzin	10

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w powiecie.

Ponadto do grup, które powinny stać się obiektami szczególnej troski władz lokalnych respondenci zaliczyli: dzieci nieposiadające rodzin (9 wskazań), rodziny z osobami niepełnosprawnymi oraz osoby dotknięte bezrobociem (po 7 wskazań), samotne kobiety w ciąży i matki w trudnej sytuacji życiowej (4) oraz osoby bezdomne (1).

2.7. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala i natężenie bezrobocia na terenie powiatu,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- odpowiednie przygotowanie pracowników ośrodków pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi,
- istnienie lokalnych przedsięwzięć wartych upowszechnienia.

Słabe strony

- występowanie wysokiego bezrobocia długotrwałego,
- niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych,
- mała aktywność osób bezrobotnych długotrwale w podnoszeniu kwalifikacji,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- zahamowanie wzrostu bezrobocia długotrwałego i zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- istnienie lokalnych i regionalnych działań skierowanych do długotrwale bezrobotnych,
- wysoka mobilność zawodowa i geograficzna.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego,
- mała dostępność kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich,
- występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- aktywne działanie pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej a przedstawicielami sektora pozarządowego,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie działalności w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Słabe strony

- niedysponowanie dostateczną ilością środków finansowych,
- warunki niesprzyjające prowadzeniu skutecznej pracy socjalnej,
- niedostateczna liczba specjalistów do pracy z rodziną,
- niewystarczająca ilość ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych na terenie powiatu oraz placówek dla nieletnich i samotnych matek z dziećmi,
- mała aktywność w poszukiwaniu środków pozabudżetowych,
- ograniczony zakres propagowania idei wolontariatu na rzecz dzieci i młodzieży.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- członkostwo Polski w Unii Europejskiej szansą na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny,
- sprzyjające udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży przeniesienie części uprawnień władzy centralnej na lokalne organy władzy,

Zagrożenia

- występowanie zjawiska wyuczonej bezradności,
- występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie, ubóstwa,
- niski poziom współpracy między szkołą a rodziną,
- niewystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- niewystarczająca oferta szkoleń zawodowych dla kadry pracującej z dziećmi, młodzieżą i rodziną,

- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- odpowiednie przygotowanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi,
- istnienie dobrze przygotowanej bazy lokalowej,
- dysponowanie miejscami pobytu dla ofiar przemocy,
- prawidłowe wykorzystywanie środków z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

Słabe strony

- niewystarczająca baza leczenia odwykowego,
- niewystarczający stan zatrudnienia w lecznictwie,
- ograniczona wymiana doświadczeń i informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się uzależnieniami,
- niewielki udział społeczności lokalnych w działaniach pomocowych,
- ograniczona współpraca z Kościołem na polu niesienia pomocy osobom uzależnionym,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnienia jako problemu społecznego,
- zainteresowanie fachowców różnych dziedzin współpracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Zagrożenia

- ograniczone możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych,
- brak systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- niedostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy,
- zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności zachodzące w społeczeństwie.

Kwestia osób bezdomnych

Mocne strony

- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności,
- podejmowanie działań zapobiegających bezdomności,
- istnienie stacjonarnej struktury dla bezdomnych,
- współdziałanie z różnymi podmiotami w ramach pomocy bezdomnym,

- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach pomocy.

Słabe strony

- trudność w określeniu liczby bezdomnych oraz miejsc ich grupowania się,
- brak standaryzowanych usług dla bezdomnych.
- brak infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności,
- niedostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- niedysponowanie indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- stosowanie podziału na bezdomnych swoich i obcych.

Szanse

- współpraca instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- niedostatek programów budownictwa socjalnego i ograniczony dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- nieobiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia osób starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla ludzi starszych,
- dobry dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w dziedzinie spraw osób starszych,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej; malejąca liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS,
- wydłużenie średniego czasu trwania życia,
- możliwość realizowania się osób starszych w organizacjach samopomocowych.

Słabe strony

- niski poziom życia osób starszych,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno, dwupokoleniową,

- niewystarczająca liczba osób zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej zajmujących się problematyką osób starszych,
- deficyt małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- ograniczona działalność służąca poprawie sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych,
- ograniczone możliwości kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej,
- ograniczona liczba wolontariuszy mogących świadczyć pomoc osobom starszym.

Szanse

- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wpływ postępu w medycynie na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych,

Zagrożenia

- ograniczona liczba szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- nieuwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- wzrastająca liczba osób samotnych,
- niedostosowana do potrzeb osób starszych infrastruktura,
- niedokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocową,
- rozpowszechnianie w środowisku pozytywnych wzorców postaw charytatywnych i filantropijnych,
- aktywne funkcjonowanie w sferze niepełnosprawności różnorodnych organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe,
- dobre rozpoznanie potrzeb osób niepełnosprawnych w kontekście środowiska lokalnego,
- brak barier utrudniających udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- nieodpowiedni przepływ informacji między podmiotami pomocowymi,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,

- niedostateczna baza rehabilitacyjna,

Szanse

- wzrastająca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrastające zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- posiadanie wyspecjalizowanych pracowników pomocy społecznej oraz pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie przez pracowników działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych kształcących pracowników socjalnych.

Szanse

- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty,

Zagrożenia

- niewystarczająca ilość wykwalifikowanej kadry w stosunku do potrzeb,
- ograniczone możliwości doskonalenia kwalifikacji zawodowych przez kadrę pomocy społecznej.

Poziom zaspokajania potrzeb uznanych za podstawowe

Mocne strony

- posiadanie wystarczającej bazy zabezpieczającej potrzeby społeczne: istnienie rozwiniętej sieci placówek oświatowych i ochrony zdrowia oraz rozbudowanego zaplecza kulturalnego,
- istnienie terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych,
- budowa nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- wystarczający potencjał przedsiębiorstw budowlanych na terenie powiatu,
- dysponowanie dobrze rozwiniętą siecią telekomunikacji.

Słabe strony

- niedostateczne dofinansowanie oświaty i kultury,
- niewystarczający dostęp do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- niewystarczający dostęp do opieki medycznej,
- zła sytuacja mieszkaniowa mieszkańców powiatu; niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- słabo rozwinięta sieć komunikacyjna.

Szanse

- dostępność szkół ponadgimnazjalnych, wyższych i szkół językowych,
- wzrastający poziom wykształcenia mieszkańców,
- pełne wykorzystywanie nowych źródeł energii i baz surowcowych,
- wykorzystywanie środków pomocowych na ochronę środowiska,
- stosowanie kompleksowych rozwiązań technicznych i prawnych w zakresie ochrony i wykorzystywania środowiska naturalnego,
- zagospodarowywanie akwenów dla celów turystycznych,
- brak zagrożeń powodziowych,
- rozwijanie agroturystyki,
- korzystne dla komunikacji położenie regionu,
- dysponowanie dobrymi powiązaniami sieci dróg lokalnych z krajowymi.

Zagrożenia

- nieracjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych,
- brak przemysłu wysokich technologii,
- występowanie uciążliwego dla środowiska naturalnego transportu i przemysłu.

2.8. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie powiatu lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.8.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Na terenie powiatu żyrardowskiego funkcjonuje szereg jednostek o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym, prowadzonych przez samorządy oraz podmioty niepubliczne. Wśród nich należy wymienić: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie i działające w ramach PCPR specjalistyczne poradnictwo rodzinne (Punkt Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego w Żyrardowie przy ul. Środkowej 36), Ośrodki Pomocy Społecznej w gminach Żyrardów, Mszczonów, Puszcza Mariańska, Wiskitki i Radziejowice, a także 3 Domy Pomocy Społecznej (jeden w Hamerni dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, dwa w Żyrardowie dla osób w podeszłym wieku i dla przewlekle somatycznie chorych), Dom dla Osób Starszych Monar-Markot w miejscowości Oryszew Osada 10, Dom Dziennego Pobytu dla dzieci niepełnosprawnych w Żyrardowie, Warsztat Terapii Zajęciowej w Żyrardowie, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Żyrardowie, Świetlicę Profilaktyczno-Wychowawczą w Żyrardowie, Świetlicę Socjoterapeutyczną w Radziejowicach, Klub Środowiskowy „Dziatwa” w Żyrardowie, Klub Seniora „Złota Jesień” w Mszczonowie, Świetlicę środowiskową w Mszczonowie, Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD w Żyrardowie, Noclegownię dla dzieci i kobiet w Mszczonowie, Hostel Stowarzyszenia „Świetlik” oraz Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Żyrardowie.

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie mieszkańcom powiatu przedstawiamy w formie kart zasobów.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie

ul. Limanowskiego 30, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat żyrardowski.

2. Co oferuje (zakres usług):

Realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

PCPR realizuje następujące formy pomocy:

- pomoc dla rodzin zastępczych,
- pomoc dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- pomoc dla osób niepełnosprawnych, w tym dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, zaopatrywanie osób niepełnosprawnych w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- usuwanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i technicznych,
- rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych,
- poradnictwo rodzinne,
- szkolenia dla kadry pomocy społecznej oraz rodzin zastępczych.

4. Kapitał ludzki:

Kadrę PCPR w 2008 r. stanowili: dyrektor, 8 pracowników (w tym 3 pracowników socjalnych), z których jeden pracuje w Punkcie Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego, czterech w Powiatowym Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żyrardowie

ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Żyrardów.

2. Kapitał ludzki:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 15 pracowników socjalnych i 11 pozostałych pracowników.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mszczonowie

ul. Grójecka 45, 98-320 Mszczonów.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Mszczonów.

2. Kapitał ludzki:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 4 pracowników socjalnych, 4 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze i 1 pracownika wykonującego specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiskitkach

ul. Kościuszki 1, 96-315 Wiskitki

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Wiskitki.

2. Kapitał ludzki:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 4 pracowników socjalnych i 4 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Puszczy Mariańskiej

pl. Tadeusza Kościuszki 2, 96-330 Puszcza Mariańska.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Puszcza Mariańska.

4. Kapitał ludzki:

Ośrodek zatrudnia kierownika, 4 pracowników socjalnych i 2 pozostałych pracowników.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radziejowicach

ul. Kubickiego 10, 96-325 Radziejowice.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Radziejowice.

2. Kapitał ludzki:

Ośrodek zatrudnia kierownika i jednego pracownika socjalnego.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej w Żyrardowie

ul. Środkowa 36, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat żyrardowski.

2. Co oferuje (zakres usług):

Placówka oferuje zajęcia edukacyjno-wychowawcze, opiekuńcze, rewalidacyjne i rehabilitacyjne.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki jest skierowana do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi w wieku od 6 do 24 lat. Dzieciom w wieku 3-6 lat placówka oferuje zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- doposażenie sali doświadczania świata,
- zakup sprzętu rehabilitacyjnego do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie,
- wdrażanie metod wspomagających proces rewalidacyjny typu hipoterapia, dogoterapia, arteterapia,
- przebudowa szatni w budynku szkolnym uwzględniająca potrzeby uczniów niepełnosprawnych ruchowo,
- wyposażenie kuchni w nowoczesny sprzęt,
- budowa windy dla dzieci niepełnosprawnych ruchowo,
- wyposażenie kuchni w nowoczesny sprzęt,
- remonty (boisk szkolnych, podłóg, kuchni, warsztatów szkolnych), a także wymiana ogrodzenia i stolarki drzwiowej w budynku oraz wykonanie elewacji budynku Ośrodka.

Dom Pomocy Społecznej w Żyrardowie

ul. Sosabowskiego 23, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat żyrardowski.

2. Co oferuje (zakres usług):

Dom świadczy specjalistyczne całodobowe usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki jest skierowana do 87 osób w podeszłym wieku.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- osiągnięcie i utrzymanie standardu wymaganego dla tego typu jednostki,
- rozszerzenie usług dla osób przebywających w ciągu dnia i na pobyty krótkoterminowe.

Dom Pomocy Społecznej w Hamerni

Tartak, ul. Mszczonowska 1, 96-325 Radziejowice.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat żyrardowski.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka świadczy usługi bytowe, opiekuńcze oraz wspomagające w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim zamieszkujących.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 72 osób niepełnosprawne intelektualnie, objętych całodobową opieką.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- nowy budynek z dużym zapleczem (świetlice, kaplica, sala komputerowa, sala doświadczania światła, pokój intymny, pokój gościnny, sala rehabilitacyjna, pokoje usamodzielniające),
- podłączenie do kanalizacji miejskiej,
- zwiększenie liczby mieszkańców.

Dom Pomocy Społecznej w Żyrardowie

ul. Limanowskiego 32B, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat żyrardowski.

2. Co oferuje (zakres usług):

Dom Pomocy Społecznej przeznaczony jest dla 68 mieszkańców przewlekle somatycznie chorych. Służy pomocą osobom dorosłym, głównie starszym, które z powodu problemów zdrowotnych, socjalnych bądź bytowych nie mogą przebywać w miejscu zamieszkania.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 71 osób przewlekle somatycznie chorych, które ze względu na sytuację życiową nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- uzyskanie standaryzacji,
- doskonalenie form pracy z mieszkańcami.

Dom dla Osób Starszych Monar-Markot

Oryszew Osada 10, 96-317 Guzów.

1. Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie Monar.

2. Co oferuje (zakres usług):

Pomoc osobom starszym, bezdomnym i najuboższym.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 180 osób (w 2008 r.).

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- adaptacja pomieszczeń,
- zakup środków czystości, żywności i obuwia.

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Żyrardowie

ul. 1 Maja 43A, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Międzywojewódzka Usługowa Spółdzielnia Inwalidów „Novum” w Żyrardowie.

2. Co oferuje (zakres usług):

Jednostka realizuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. Prowadzi naukę obowiązkowości i systematyczności, co jest konieczne w przypadku podjęcia pracy po zakończeniu rehabilitacji.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 40 osób niepełnosprawnych ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- rozszerzenie działalności o kolejną grupę terapeutyczną o profilu kulinarnym (5 osób),
- poszerzenie i utrwalenie umiejętności na kursie zawodowym organizowanym przez Powiatowy Urząd Pracy.

Noclegownia Stowarzyszenia Filos

Gąba 29, 96-320 Mszczonów.

1. Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie Filos im. Joanny Froehlich.

2. Co oferuje (zakres usług):

Noclegownia znajduje się w miejscowości Gąba (ok. 10 km od miasta Mszczonów), zapewnia ofiarom przemocy nocleg, odzież, posiłki, a także pomoc socjalną, prawną, medyczną i wsparcie psychologa. Dzięki dotacjom z Urzędu Miejskiego w Mszczonowie Stowarzyszenie Filos zakupuje żywność, leki, paliwo, środki czystości, wyposażenie, opłaca media i jednego pracownika. Noclegownia dysponuje 30 miejscami i zapewnia całodzienny pobyt dzieciom i kobietom zagrożonym lub dotkniętym przemocą domową.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Stowarzyszenie Filos wraz Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Mszczonowie realizuje program kierowany do ofiar przemocy, którego celem jest wspieranie ofiar i udzielenie im kompleksowej pomocy w przywracaniu do samodzielnego i prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Dzięki programowi ofiary przemocy korzystają z pomocy pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, prawnika i doradcy zawodowego. W 2007 r. schronisko udzieliło 3.394 noclegów, w tym 56 osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie (30 kobiet i 26 dzieci).

Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza w Żyrardowie

ul. Waryńskiego 25/4, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat żyrardowski.

Co oferuje (zakres usług):

- zajęcia opiekuńczo-wychowawcze,
- zajęcia profilaktyczne,
- pomoc w odrabianiu lekcji,
- praca z dziećmi,
- praca z rodziną.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 45 dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjów (2008 r.).

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

Zatrudnienie pracowników realizujących zajęcia specjalne (muzyczne, logopedyczne, terapeutyczne).

Świetlica Socjoterapeutyczna w Radziejowicach

ul. Główna 87, 96-325 Radziejowice.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Radziejowice.

Co oferuje (zakres usług):

- zajęcia rozwijające uzdolnienia (muzyczne, plastyczne, teatralne) i terapeutyczne,
- warsztaty rozwoju osobowości i umiejętności interpersonalnych oraz zasad savoir vivre,
- pomoc w nauce,
- poradnictwo i wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci młodzieży i dorosłych,
- imprezy integracyjne o charakterze kulturalnym.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci i młodzieży z gminy Radziejowice oraz ich rodziców.

W imprezach integracyjnych biorą udział także dzieci i młodzież spoza gminy.

W latach 2008-2009 z oferty świetlicy skorzystało około 200 osób rocznie, w tym 30 osób niepełnosprawnych.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- rozszerzenie działań o charakterze integracyjnym, także o zasięgu ponadlokalnym,
- organizowanie zajęć arteterapii i muzykoterapii,
- przygotowywanie koncertów integracyjnych łączących wspólne występy osób niepełnosprawnych z osobami pełnosprawnymi.

Świetlica Środowiskowa w Mszczonowie

ul. Tarczyńska 31, 96-320 Mszczonów.

1. Podmiot prowadzący:

Gmina Mszczonów.

2. Co oferuje (zakres usług):

Świetlica oferuje fachową pomoc w odrabianiu lekcji i nadrabianiu zaległości szkolnych oraz prowadzi zajęcia z profilaktyki uzależnień, zajęcia z pedagogiki zabawy służące rozładowaniu emocji, zajęcia z elementami psychodramy, zajęcia plastyczno-techniczne, sportowe, kulinarne i komputerowe.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Z zajęć w świetlicy korzystały dzieci z rodzin patologicznych, głównie z problemem alkoholowym, które zostały skierowane przez OPS w Mszczonowie, rodziców, wychowawców, nauczycieli, pedagoga szkolnego. Świetlica objęła opieką 14 wychowanków w wieku 06-15 lat.

Klub Środowiskowy „Działwa” w Żyrardowie

ul. Mostowa 13, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy w Żyrardowie.

2. Co oferuje (zakres usług):

- pomoc w odrabianiu lekcji,
- opieka,
- wyżywienie.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 40 dzieci z rodzin zagrożonych patologią, zaniedbanych z rodzin niewydolnych wychowawczo (2008 r.).

Klub Seniora „Złota Jesień” w Mszczonowie

ul. 1000-lecia 2 m. 52, 96-320 Mszczonów.

1. Podmiot prowadzący:

Ogólnopolskie Stowarzyszenie w Bydgoszczy, ul. Kościeleckich 6, Bydgoszcz.

2. Co oferuje (zakres usług):

Organizowanie wycieczek turystyczno-krajoznawczych, spotkań okazjonalnych – Dzień Seniora, Dzień Kobiet, organizowanie pielgrzymek modlitewnych.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 40 osób niepełnosprawnych i potrzebujących wsparcia. W latach 2008-2009 ofertą Klubu objęto ponad 60 osób.

Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD w Żyrardowie

ul. Środkowa 36, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy w Żyrardowie.

2. Co oferuje (zakres usług):

Przewycięzanie trudności w nauce i zapobieganie drugoroczności, wyrównywanie deficytów rozwojowych, oddziaływanie wychowawcze z zachowaniem indywidualizacji, rozwój zainteresowań i uzdolnień, wzmacnianie więzi z rodziną, pomoc w rozwiązywaniu indywidualnych problemów dziecka, zapobieganie zjawiskom patologii wśród dzieci i młodzieży.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i ilość klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do 40 dzieci z rodzin zagrożonych patologią, z rodzin niewydolnych wychowawczo (2008 r.)

Dom Dziennego Pobytu dla dzieci niepełnosprawnych w Żyrardowie

ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie „Równych Szans” w Żyrardowie.

2. Co oferuje (zakres usług):

Rehabilitacja dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w zakresie opieki medycznej, logopedii, psychoterapii, terapii zajęciowej, wieloprofilowego usprawniania.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do niepełnosprawnych dzieci w wieku szkolnym i gimnazjalnym.

4. Propozycje w zakresie rozwoju placówki (potrzeby):

- zwiększenie powierzchni użytkowej placówki,
- rozwinięcie oferty rehabilitacyjnej skierowanej do osób dorosłych niepełnosprawnych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żyrardowie

ul. Mielczarskiego 14, 96-300 Żyrardów.

1. Podmiot prowadzący:

Powiat żyrardowski.

2. Co oferuje (zakres usług):

Poradnia realizuje zadania poprzez:

- przeprowadzanie diagnoz psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych i lekarskich,
- prowadzenie terapii psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych,
- sporządzanie opinii i orzeczeń,
- udzielanie porad i konsultacji,
- przeprowadzanie warsztatów i prelekcji dla uczniów, rodziców i nauczycieli.

3. Do kogo skierowana jest oferta jednostki (kategorie i liczba klientów):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci, młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli z powiatu żyrardowskiego.

W roku szkolnym 2007/2008 Poradnia objęła wsparciem 1.676 osób.

Na terenie powiatu żyrardowskiego funkcjonuje również dysponujący pięcioma miejscami noclegowymi hostel prowadzony przez Stowarzyszenie „Światlik”.

2.8.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Samorząd powiatu żyrardowskiego współpracuje z lokalnymi organizacjami należącymi do sektora pozarządowego, a współpraca uregulowana jest w uchwalanych corocznie przez Radę Powiatu programie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Poniższe zestawienie prezentuje organizacje należące do sektora pozarządowego, które prowadzą współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie. PCPR udzieliło dofinansowania ze środków PFRON dla stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz współpracowało z organizacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej, a szczególnie ze:

1. Stowarzyszeniem „Równych Szans” – dofinansowanie działalności Domu Dziennego Pobytu dla dzieci niepełnosprawnych, organizowanie turnusów rehabilitacyjnych, dofinansowanie do wycieczki integracyjnej;
2. Towarzystwem Przyjaciół Dzieci – prowadzenie i finansowanie Środowiskowego Ogniska Wychowawczego TPD i Klubu Środowiskowego „Dziatwa” TPD;
3. Stowarzyszeniem „Światlik” – prowadzenie telefonu zaufania, hostelu z pięcioma miejscami noclegowymi;
4. Polskim Związkiem Niewidomych, Koło Terenowe w Żyrardowie – dofinansowanie do spotkania integracyjnego członków stowarzyszenia;
5. Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział Rejonowy w Żyrardowie – dofinansowanie do wycieczki integracyjnej;
6. Polskim Związkiem Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy w Mszczonowie – dofinansowanie do wycieczki integracyjnej;
7. Polskim Związkiem Głuchych, Koło Terenowe w Żyrardowie – dofinansowanie do wycieczki integracyjnej;
8. Powiatowym Stowarzyszeniem Rodzin Abstynenckich „Jutrzenka” w Żyrardowie – pomoc osobom z problemem alkoholowym, dofinansowanie obozu edukacyjno-terapeutycznego osób niepełnosprawnych;
9. Stowarzyszeniem „Amazonki” – pomoc kobietom po zabiegach onkologicznych, dofinansowanie wyjazdu turystyczno-krajoznawczego połączonego z rehabilitacją dla kobiet po mastektomii;

10. Międzywojewódzka Usługowa Spółdzielnia Inwalidów „NOVUM” w Żyrardowie – dofinansowanie organizacji zawodów sportowych osób niepełnosprawnych oraz wycieczki turystyczno-krajoznawczej;
11. Zespołem Szkół Społecznych STO w Żyrardowie – dofinansowanie spotkań integracyjnych;
12. Stowarzyszeniem na rzecz Dzieci i Młodzieży z Niepełnosprawnością Psychofizyczną „Pomóż Żyć” w Żyrardowie – dofinansowanie projektu integracyjnego „Czemu nie teatr?” oraz dofinansowanie wycieczki integracyjnej „Na górskim szlaku”;
13. Polskim Towarzystwem Społeczno-Sportowym „Sprawni Razem”, Oddział w Żyrardowie – dofinansowanie zawodów sportowych młodzieży niepełnosprawnej;
14. Stowarzyszeniem Osób Niepełnosprawnych „Razem Być” w Żyrardowie – dofinansowanie wycieczki turystyczno-krajoznawczej dla osób niepełnosprawnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie wnioskowało o umieszczenie w „Programie współpracy z organizacjami pozarządowymi na 2008 r.” zadań z zakresu pomocy społecznej, w szczególności dotyczących pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wspierania osób niepełnosprawnych. Po zaaprobowaniu ww. postulatów przez władze powiatu ogłoszono otwarte konkursy na realizację zadań w zakresie:

- wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz dzieci z rodzin ubogich i niewydolnych wychowawczo,
- wieloprofilowego usprawniania dzieci niepełnosprawnych.

W wyniku przeprowadzonego konkursu podpisano umowy z Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy z siedzibą w Żyrardowie (przeznaczono środki finansowe w kwocie 70.000 zł) oraz Stowarzyszeniem „Równych Szans” z siedzibą w Żyrardowie (przeznaczono środki finansowe w kwocie 50 000 zł).

Samorząd powiatu żyrardowskiego współpracuje również z kościołem.

2.9. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie powiatu żyrardowskiego korzystał z szeregu możliwości, jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, którymi dysponują Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zmiany demograficzne, problem starzenia się ludności

Zachodzące procesy demograficzne w istotny sposób wpływają na sytuację społeczno-ekonomiczną ludności. Prognozy w tym zakresie zapowiadają dalsze wydłużanie się przeciętnego trwania życia, co – przy jednoczesnym niskim poziomie dzietności – będzie miało odzwierciedlenie w niekorzystnych zmianach w strukturze wiekowej ludności. W perspektywie najbliższych dwudziestu kilku lat nastąpi bowiem gwałtowny proces starzenia się społeczeństwa. Sytuacja taka wymaga dostosowania polityki społecznej do skutków tych zmian, m.in. poprzez zaplanowanie działań sprzyjających ich niwelacji.

Według przygotowanej przez Główny Urząd Statystyczny Prognozy ludności na lata 2008-2035, liczba ludności województwa mazowieckiego (prognoza została opracowana jedynie dla kraju i województw) w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku będzie się kształtowała następująco:

- wiek przedprodukcyjny (0-17 lat) – do 2025 roku liczba dzieci i młodzieży będzie rosła (do 1.029 tys.), a następnie, do 2035 roku, spadać (do 888 tys.) Sytuacja taka może w pierwszej fazie spowodować konieczność podjęcia działań mających na celu poszerzenie istniejącej bazy edukacyjnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej;
- wiek produkcyjny (kobiety – 18-59 lat, mężczyźni – 18-65 lat) – do 2015 roku będzie miał miejsce wzrost liczby ludności w tej ekonomicznej grupie wieku (do 3.301 tys.), a następnie, do 2035 roku, spadek (do 3.179 tys.). Generalny wzrost liczby ludności w wieku niemobilnym, tj. powyżej 44 lat (do 1.505 tys. w 2035 roku) spowoduje, że grupa ta, po zakończeniu aktywności zawodowej, licznie zasili grono seniorów.
- wiek poprodukcyjny (mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej) – do 2035 roku liczba osób starszych będzie systematycznie rosła (do 1.403 tys.), zwiększając silną już obecnie presję na system zabezpieczenia społecznego. W związku z tym jednym z obszarów zainteresowań polityki społecznej powinno stać się wspieranie aktywnej starości, tak aby coraz dłuższy czas, jakim dysponują współcześni i przyszli seniorzy, mógł być efektywnie i satysfakcjonująco wykorzystany.

Przedstawiona powyżej prognoza ludności województwa mazowieckiego koresponduje z prognozą sytuacji demograficznej powiatu żyrardowskiego. Od kilku lat, choć stosunkowo

duży, bo sięgający prawie 20%, odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym ulega zmniejszeniu. Podobnie jak w przypadku województwa, tendencja ta zapowiada przyspieszenie zjawiska starzenia się ludności, tym bardziej, że jednocześnie systematycznie powiększa się grupa osób w wieku poprodukcyjnym, coraz liczniej zasilana przez osoby kończące aktywność zawodową. W latach 2006-2008 problem starzenia się mieszkańców dotyczył najbardziej gminę miejską Żyrardów, w której odsetek dzieci i młodzieży był większy jedynie o 1,5% od odsetka osób starszych). Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb seniorów odpowiedniej sfery usług społecznych.

Niepełnosprawność

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bowiem bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności. W 2002 roku wśród 5.749.129 mieszkańców kraju będących w wieku poprodukcyjnym, 2.320.961 osób, czyli 40,4% było dotkniętych niepełnosprawnością.

W stosunku do ogółu ludności, odsetek osób niepełnosprawnych w powiecie żyrardowskim w 2002 roku był większy niż w kraju (o 4,5%). W 2008 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w powiecie skorzystało 1.725 osób w rodzinach. Była to czwarta, co do liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia. Trzecią była długotrwała lub ciężka choroba. Z tego powodu z pomocy społecznej skorzystały w 2008 roku 2.094 osoby w rodzinach.

Nie ulega wątpliwości, że w związku z zakresem kompetencji samorządu powiatowego należy zaprogramować działania, które z jednej strony będą łagodziły skutki niepełnosprawności, np. poprzez systematyczne łamanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i w porozumiewaniu się, a z drugiej ułatwiały poprzez rehabilitację powrót, przynajmniej części osób niepełnosprawnych, na rynek pracy. Dla seniorów natomiast konieczne będzie zapewnienie odpowiedniej opieki całodobowej, w pierwszym rzędzie mającej charakter rodzinny, a w dalszej kolejności instytucjonalnej.

Rodzina, sytuacja dziecka

Analizując sytuację rodzin zamieszkujących powiat żyrardowski należy zwrócić uwagę na trudności finansowe, które w istotny sposób utrudniają im funkcjonowanie. Tymczasem trwałość więzów rodzinnych może przyczynić się do amortyzacji wielu bolączek i to nie tylko poprzez pomoc finansową czy też rzeczową. W polskim systemie niedostatecznego zabezpieczenia społecznego, rodzina stanowi jedno z najskuteczniejszych ogniw sieci bezpieczeństwa socjalnego. Dzięki oparciu jednostki w rodzinie realne jest jej funkcjonowanie

w stabilnym systemie wartości i zachowanie przez nią godności. Na podstawie obiektywnych danych można wnioskować o sytuacji współczesnych rodzin i skutkach doświadczanych przez nie trudności. W okresie transformacji wiele nowych doświadczeń przypadło w udziale polskim rodzinom i wielokrotnie wpłynęły one na pogorszenie bądź poprawę jakości ich życia. Wśród tendencji negatywnych należy przede wszystkim wymienić:

- brak bezpieczeństwa ekonomicznego, na które rzutują: rosnące koszty utrzymania, zmuszające członków wielu rodzin do podejmowania dodatkowego zatrudnienia, co niekorzystnie odbija się na funkcjonowaniu rodzin (szczególnie w sferze opiekuńczo-wychowawczej), niepewność na rynku pracy, niemożność nabycia i utrzymania mieszkania związana z niedorozwojem budownictwa, w tym z brakiem lokali socjalnych i komunalnych (na bariery w tym zakresie napotykają szczególnie młode małżeństwa);
- duża liczba zachowań patologicznych i niepożądanych społecznie. Zjawiska takie jak przemoc fizyczna w rodzinie, moralne i psychiczne znęcanie się nad członkami rodziny, nadużywanie alkoholu mogą być przyczyną, jak również skutkiem innych niekorzystnych zdarzeń i procesów. Prowadzą do osłabienia więzi rodzinnych, a nawet do rozpadu małżeństw. Wskazują na to problemy zgłaszane przez mieszkańców powiatu pracownikowi socjalnemu Punktu Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego w Żyrardowie. W związku z powyższym należy rozwijać ofertę szerokiego, bezpłatnego poradnictwa rodzinnego skierowanego do rodzin prowadzonego w ramach specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.

W działaniach samorządu powiatowego szczególne znaczenie powinny mieć inicjatywy zabezpieczające sytuację dziecka, które musiało opuścić rodzinę. Należy stawiać na opiekę rodzinną (rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka), a dopiero, gdy ta będzie niewystarczająca na instytucjonalną (domy dziecka). Powiat żyrardowski prowadzi w tym zakresie przemyślaną politykę tworząc szeroką ofertę rodzinnej pomocy. Jej wynikiem jest ograniczone korzystanie z opieki instytucjonalnej nad dzieckiem. W tym kontekście należy zaznaczyć, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Żyrardowie zgłosiło władzom samorządowym powiatu postulaty dotyczące omawianych zagadnień, wśród nich wskazało na konieczność: dalszego poszukiwania kandydatów na rodziców zastępczych (w tym rodzin zawodowych wielodzietnych lub o charakterze pogotowia rodzinnego), współdziałania z sądem w celu odpowiedniego doboru rodzin zastępczych, rozważenia możliwości powołania rodzinnego domu dziecka lub placówki wielofunkcyjnej na terenie powiatu; kontynuowania pomocy w pozyskiwaniu mieszkań dla wychowanków placówek opieki całkowitej powracających na teren powiatu, rozważenia potrzeby i możliwości utworzenia Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej dla potrzebujących natychmiastowej pomocy.

Ubóstwo i bezrobocie, problem zagrożenia marginalizacją i wykluczeniem społecznym

Od 1996 roku można zaobserwować stały trend ubożenia pewnych grup ludności. Mimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków, corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granic ubóstwa – zarówno opartych na miarach absolutnych, jak również relatywnych. Oznacza to, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego w społeczeństwie, co widoczne jest w tych gminach powiatu żyrardowskiego. Długotrwałe ubóstwo (ubóstwo było w 2008 roku głównym powodem korzystania z pomocy społecznej w powiecie – 4.624 osoby w rodzinach) wymusza zmianę stylu życia rodziny, powoduje wzrost poczucia beznadziejności i negatywnie wpływa na kierunek podejmowanych decyzji. Często może oznaczać rezygnację z zakupu nawet niezbędnych dóbr, typu lekarstwa czy przybory szkolne, a w rezultacie powoduje pogłębianie się trudności, które wymagają kolejnych nakładów finansowych (np. kolejne lekarstwa przy niezaleczonych chorobach lub korepetycje dla dziecka). Brak możliwości rekompensowania kolejnych potrzeb powoduje drastyczny spadek poziomu życia rodziny i może prowadzić do powstawania następnych niekorzystnych zjawisk: alkoholizmu, przemocy w rodzinie, osłabienia więzi rodzinnych, czy nawet przestępczości. Szczególne niepokojącym następstwem tego zjawiska jest dziedziczenie biedy.

Łagodzeniem problemu ubóstwa zajmują się przede wszystkim jednostki organizacyjne pomocy społecznej funkcjonujące na poziomie gminnym, ale konieczne jest ich metodyczne i merytoryczne wsparcie w tych działaniach.

Problem ubóstwa częstokroć wiąże się z pozycją członków rodziny na rynku pracy, która to z kolei silnie wpływa na sytuację finansową gospodarstw domowych i relacje wewnątrz rodzin. Wśród problemów społecznych wymienianych przez respondentów w badaniach przeprowadzonych dla potrzeb niniejszego dokumentu, na pierwszym miejscu stawiany był kompleks problemów wynikających z funkcjonowania członków rodzin na rynku pracy. Nie tylko w subiektywnym odczuciu bezrobocie znalazło się na czołowym miejscu w hierarchii problemów. Również obiektywne wskaźniki wskazują na rangę tego problemu – bezrobocie było drugim powodem korzystania z pomocy społecznej w powiecie żyrardowskim (2.387 osób w rodzinach). Warto w tym miejscu odnotować jeszcze jedną obserwację. Wśród bezrobotnych dominują mężczyźni. Okazuje się jednak, że procentowy udział kobiet w populacji bezrobotnych nieznacznie wzrósł. W 2007 roku stanowiły one 49,1% ogółu osób pozostających bez pracy, rok później – 49,3%.

Odrębna kategoria problemów dotyczy poszczególnych grup społecznych, które z racji niekorzystnie toczących się kolei losu, czynników mniej lub bardziej zawinionych doświadczają

szczególnie silnej ekspozycji na zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Na terenie powiatu żyrardowskiego można zidentyfikować następujące grupy znajdujące się w trudnej sytuacji: rodziny o niskim statusie materialnym i społecznym (w tym szczególnie rodziny, w których występuje problem bezrobocia), rodziny wielodzietne, rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi, rodziny z problemami zdrowotnymi, rodziny niepełne, osoby samotnie wychowujące dzieci, rodziny uzależnione od alkoholu, w których ponadto występuje przemoc domowa. Integracja tych grup wymaga wdrażania przemyślanych, kompleksowych programów, które będą uwzględniały specyfikę członków danej grupy.

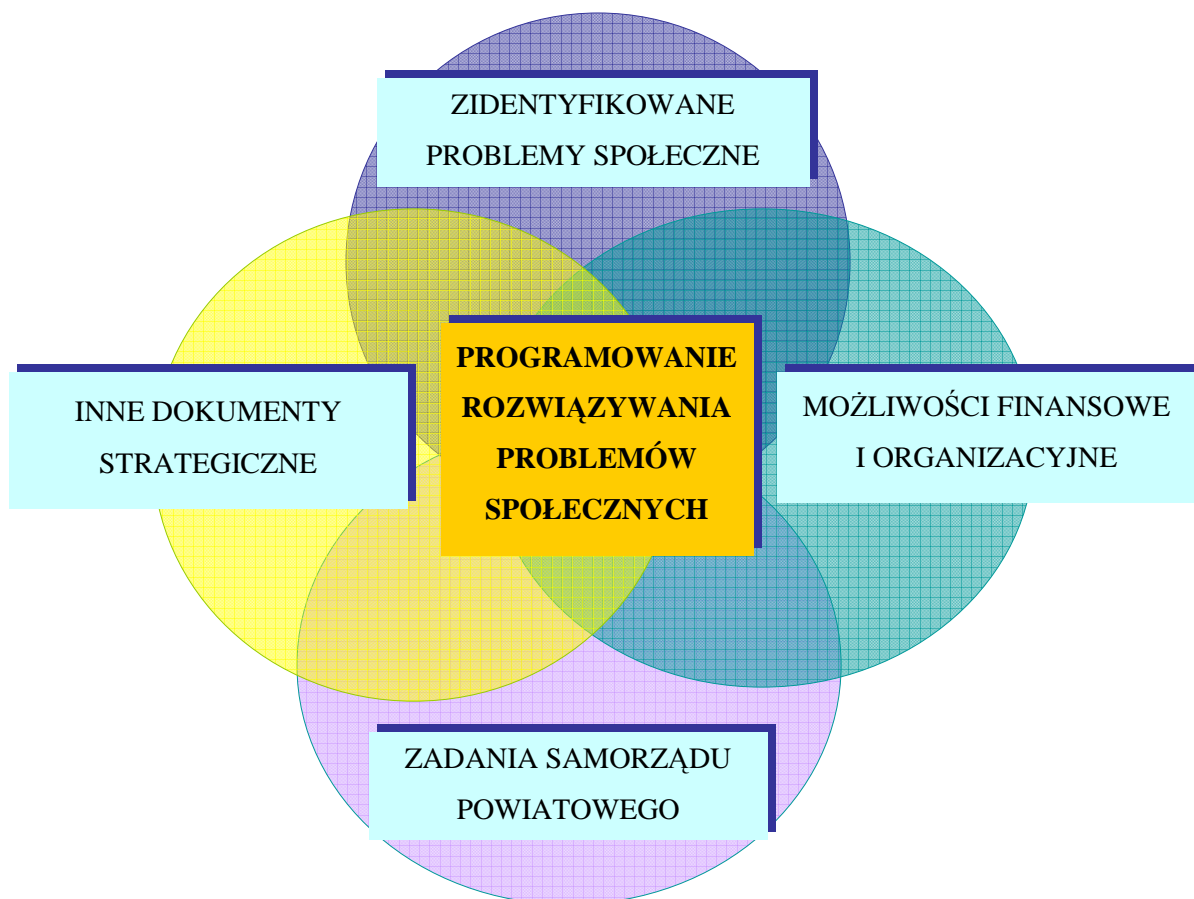
Aktywność społeczna i obywatelska

W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnych społeczności wpływają również system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych oraz kondycja i działalność organizacji pozarządowych. Samorząd powiatu żyrardowskiego powinien rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Nie należy zapominać równocześnie o dalszej profesjonalizacji służb publicznych, a w szczególności pracowników zatrudnionych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodkach Pomocy Społecznej, którzy powinni stać się liderami i animatorami rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Szkolenia, rozwój zawodowy i zwiększone nakłady na służby społeczne powinny zaowocować zwiększoną efektywnością zawieranych kontraktów socjalnych, programowanych i realizowanych projektów socjalnych, m.in. przy wykorzystaniu środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec tych kwestii w dokumencie programowym i nie wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy diagram przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych powiatu. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu powiatowego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

Diagram 2. Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

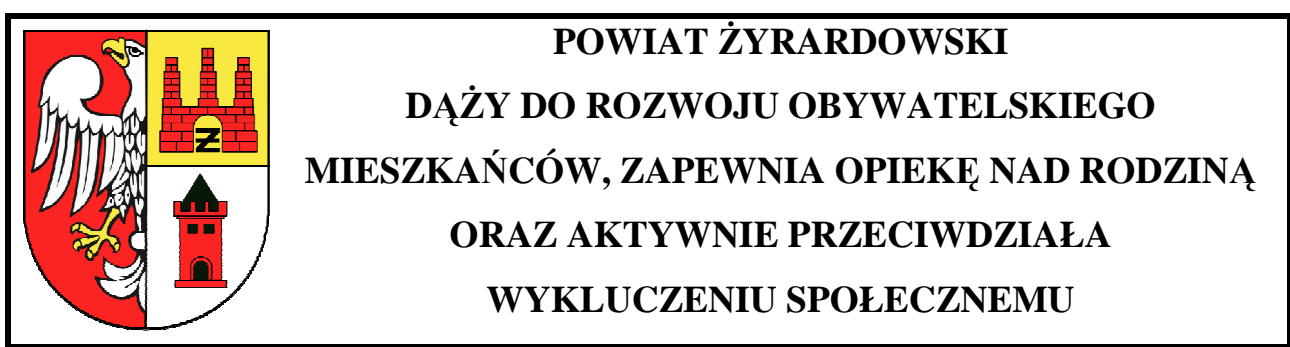
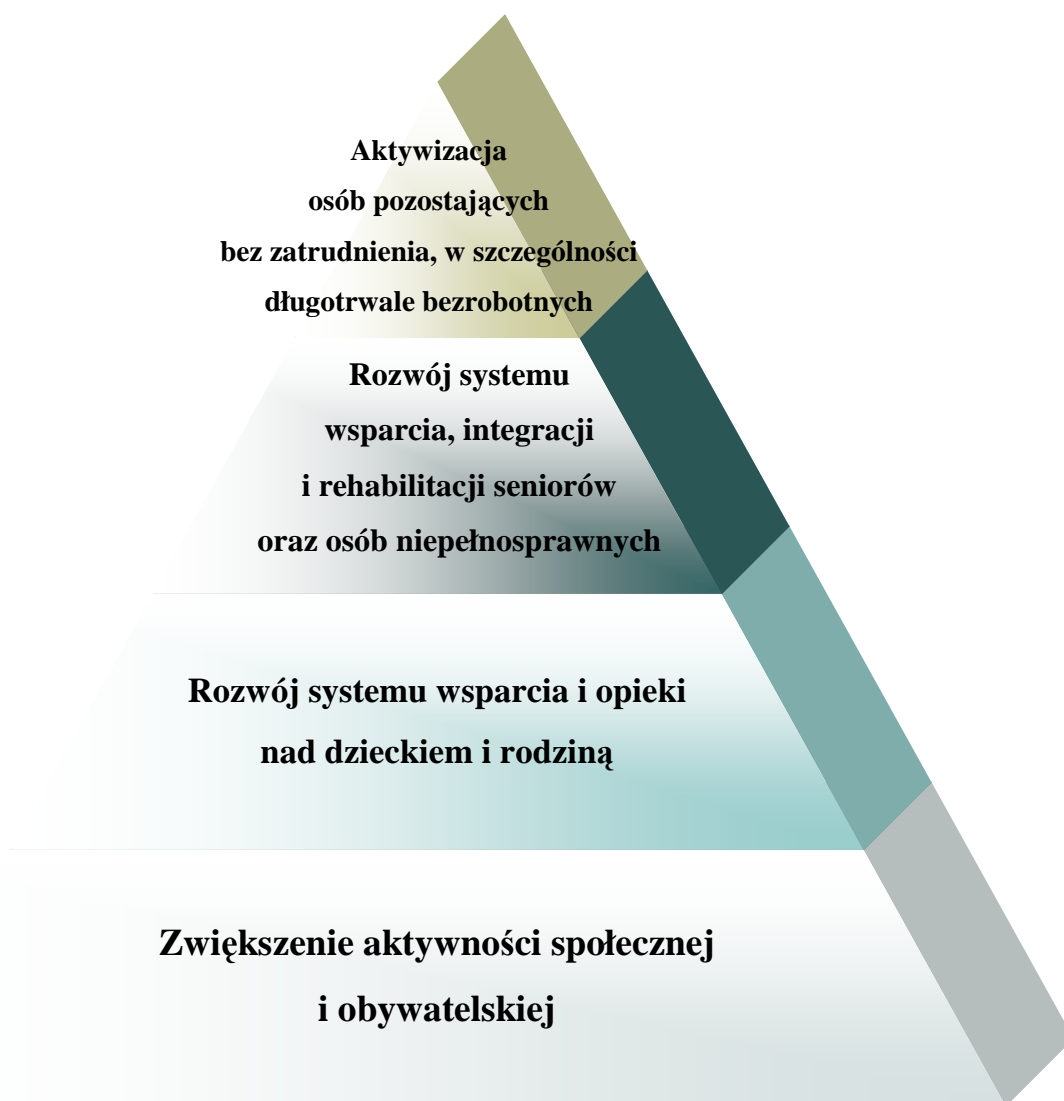

Diagram 3. Związek misji z celami strategicznymi

**POWIAT ŻYRARDOWSKI DĄŻY DO ROZWOJU OBYWATELSKIEGO
MIESZKAŃCÓW, ZAPEWNIĄ OPIEKĘ NAD RODZINĄ
ORAZ AKTYWZNIE PRZECIWDZIAŁA WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**

Związek misji z celami strategicznymi przedstawiono w formie diagramu ostrosłupowego, uzależniając położenie poszczególnych celów strategicznych od liczby mieszkańców powiatu, w stosunku do których adresowane będą cele operacyjne i kierunki działań zawarte w części programowej strategii. Cel strategiczny nr 1 dotyczący zwiększenia

aktywności społecznej i obywatelskiej obejmuje zdecydowaną większość mieszkańców, dlatego stanowi podstawę ostrosłupa, kolejne cele, oczywiście są nie mniej ważne, ale za każdym razem obejmują one wybrane – nieco mniejsze – grupy społeczne. Należy przyjąć, że zestawienie ma charakter wyłącznie poglądowy. W praktyce wybrane rodziny i mieszkańcy będą mogli być obejmowani realizacją programów i projektów z dwóch, trzech a nawet czterech celów strategicznych w zależności od pojawiających się problemów społecznych.

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny 1.:

ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OBYWATELSKIEJ

Cel operacyjny:

1.1. Rozwój kadr i służb pomocowych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.1.:

- 1.1.1.** Systematyczne doszkalać pracowników socjalnych i rozwijanie kadr socjalnych z terenu powiatu, w tym z terenu gmin wchodzących w jego skład, w celu ich wzmocnienia w działaniach prowadzonych na rzecz integracji społecznej beneficjentów systemu pomocy społecznej.
- 1.1.2.** Upowszechnianie informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez Internet.
- 1.1.3.** Projektowanie i wdrażanie nowych rozwiązań organizacyjnych oraz instrumentów i programów służących podniesieniu jakości świadczonych usług przez instytucje integracji i pomocy społecznej.

Cel operacyjny:

1.2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.2.:

- 1.2.1.** Nawiązywanie i rozwijanie współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego, koordynacja i wspieranie wspólnych działań.
- 1.2.2.** Rozwój wolontariatu.
- 1.2.3.** Wspieranie działań na rzecz tworzenia aktywnych środowisk lokalnych.
- 1.2.4.** Inspirowanie społeczności lokalnych powiatu do tworzenia własnych lokalnych systemów wsparcia i pomocy różnym grupom społecznym.
- 1.2.5.** Promocja i wspieranie aktywności i współpracy środowisk lokalnych, gospodarczych, pozarządowych i samorządowych na rzecz rozwoju społecznego.

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2010-2020.

Realizatorzy celów i kierunków działań:

Starosta Powiatu i Rada Powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu, jednostki zgodnie z właściwością zadań, organizacje pozarządowe.

Środki finansowe na realizację celów:

Budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich.

Partnerzy w realizacji celów:

Instytucje rządowe, samorządowe w szczególności miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej, placówki naukowe i oświatowe, organizacje społeczne, zakłady opieki zdrowotnej, pracodawcy.

Efekty realizacji celów:

Profesjonalna kadra pomocy społecznej. Wysoka jakość usług świadczonych beneficjentom systemu pomocy społecznej. Zróżnicowane formy współpracy z organizacjami pozarządowymi i zwiększające się obszary tej współpracy. Wzrost aktywności społeczności lokalnej, świadomości własnych możliwości i potencjału (wzrastająca liczba inicjatyw lokalnych).

Cel strategiczny 2.:

ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA I OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

Cel operacyjny:

2.1. Pomoc rodzinom mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.1.:

- 2.1.1.** Wsparcie rodziny biologicznej w środowisku oraz pomoc w przezwyciężaniu trudności materialnych, emocjonalnych i wychowawczych, w szczególności poprzez współpracę z gminnymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.
- 2.1.2.** Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej skierowanej do rodziny.
- 2.1.3.** Objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną:
 - rozwój zastępczej opieki rodzinnej poprzez stałe pozyskiwanie nowych rodzin zastępczych,
 - dążenie do zabezpieczenia mieszkań dla wychowanków opuszczających system opieki zastępczej, w tym organizowanie mieszkań chronionych.
- 2.1.4.** Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie powiatu domu dziecka.
- 2.1.5.** Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie powiatu kolejnej placówki interwencyjnej o charakterze pogotowia rodzinnego.
- 2.1.6.** Wspieranie rozwoju sieci placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin.
- 2.1.7.** Rozwój wsparcia specjalistycznego dla samotnych matek.
- 2.1.8.** Opracowanie i wdrażanie programów wspierających rodzinę.

Cel operacyjny:

2.2. Intensyfikacja działań służących rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.2.:

- 2.2.1.** Podejmowanie kompleksowych działań edukacyjnych, informacyjnych, interwencyjnych służących zapobieganiu problemom bądź rozwiązywaniu ich we wczesnym stadium, szczególnie poprzez doszkalcenie kadr pomocy społecznej w powiecie.
- 2.2.2.** Rozwój usług społecznych na rzecz dzieci i młodzieży poprzez doszkalcenie kadry pedagogicznej w celu podniesienia poziomu i jakości edukacji.

- 2.2.3. Zwiększenie dostępności pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży.
- 2.2.4. Włączenie rodziców do współpracy z placówkami oświatowymi i wychowawczymi w procesach edukacyjnych i wychowawczych poprzez zwiększenie dostępności i jakości poradnictwa rodzinnego i pedagogiczno-psychologicznego.
- 2.2.5. Wspieranie rozwoju sieci placówek edukacyjnych, kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, m.in.: poprzez zwiększenie dostępności bazy już istniejącej (szczególnie w godzinach popołudniowych) oraz rozbudowę infrastruktury.

Cel operacyjny:

2.3. Wsparcie rodzin z dziećmi, w szczególności rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.3.:

- 2.3.1. Rozwój opieki przedszkolnej.
- 2.3.2. Wspieranie upowszechniania pomocy dzieciom niepełnosprawnym w wieku przedszkolnym, szkolnictwa integracyjnego i specjalnego.
- 2.3.3. Inicjowanie działań mających na celu obejmowanie opieką i wsparciem rodzin z dziećmi w wieku do 6 lat, wczesna pomoc w diagnozowaniu stopnia i typu niepełnosprawności.
- 2.3.4. Poradnictwo i edukacja dla rodziców dzieci niepełnosprawnych.

Cel operacyjny:

2.4. Pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.4.:

- 2.4.1. Rozwój poradnictwa, terapii i upowszechniania informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.
- 2.4.2. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie powiatu ośrodka interwencji kryzysowej.
- 2.4.3. Budowa interdyscyplinarnych zespołów złożonych z przedstawicieli samorządów terytorialnych, policji, ochrony zdrowia rozwiązujących problemy przemocy w rodzinie i kwestie krzywdzenia dzieci.
- 2.4.4. Opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 2.4.5. Edukacja społeczna w zakresie problematyki przemocy w rodzinie.
- 2.4.6. Edukacja szkolna w zakresie przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny:

2.5. Wsparcie wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.5.:

- 2.5.1.** Przyznawanie pomocy pieniężnej dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.
- 2.5.2.** Określenie potrzeb i możliwości w zakresie mieszkań chronionych dla wychowanków usamodzielniających się z placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.
- 2.5.3.** Objęcie opieką i wsparciem psychologiczno-pedagogicznym wychowanków w procesie usamodzielniania.
- 2.5.4.** Współpraca z samorządami gminnymi w zakresie zabezpieczenia mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków.

Cel operacyjny:

2.6. Tworzenie warunków sprzyjających ograniczaniu i eliminowaniu skutków niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.6.:

- 2.6.1.** Rozwój profilaktyki poprzez tworzenie i umacnianie środowiskowych form pomocy dzieciom i rodzinie.
- 2.6.2.** Zwiększanie dostępności alternatywnych form spędzania czasu wolnego w celu ograniczenia skutków niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży.
- 2.6.3.** Opracowanie i wdrażanie programów profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

Cel operacyjny:

2.7. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przestępczości.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.7.:

- 2.7.1.** Monitorowanie problemów uzależnień i przestępczości w powiecie.
- 2.7.2.** Zwiększenie świadomości w środowiskach lokalnych na temat problemów uzależnień i przestępczości – kampanie informacyjne i pogadanki.
- 2.7.3.** Szkolenia na temat profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przestępczości dla różnych grup zawodowych.

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2010-2020.

Realizatorzy celów i kierunków działań:

Starosta Powiatu i Rada Powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu, jednostki zgodnie z właściwością zadań, organizacje pozarządowe.

Środki finansowe na realizację celów:

Budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich.

Partnerzy w realizacji celów:

Instytucje rządowe, samorządowe, w szczególności miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej, placówki naukowe i oświatowe, organizacje społeczne, zakłady opieki zdrowotnej, policja, sąd.

Efekty realizacji celów:

Sprawnie funkcjonujący system wsparcia na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży, zapewniający – dzięki współpracy poszczególnych uczestników i kompetencji kadry – różnorodne formy pomocy, w szczególności uprzedzający sytuacje kryzysowe i zabezpieczający poszanowanie praw dzieci. W sytuacji kryzysowej system przyjmuje funkcje ratownicze i opiekuńcze, nie pozostawiając żadnego dziecka i rodziny z własnymi problemami, a także wspiera osoby usamodzielniające się.

Efektem realizacji celu winien być również sprawnie funkcjonujący system kompleksowego wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin oraz wzrost zaufania i poczucia bezpieczeństwa społecznego dzięki zmniejszeniu się zjawiska niedostosowania społecznego wśród dzieci i młodzieży oraz problemów uzależnień i przestępczości.

Cel strategiczny 3.:

**ROZWÓJ SYSTEMU WSPARCIA, INTEGRACJI I REHABILITACJI
SENIORÓW ORAZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

Cel operacyjny:

3.1. Rozwój opieki rodzinnej i poprawienie standardu w placówkach instytucjonalnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.1.:

- 3.1.1.** Wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz ludzi starszych w promowaniu opieki rodzinnej.
- 3.1.2.** Szkolenie profesjonalnych kadr zajmujących się opieką środowiskową.
- 3.1.3.** Systematyczne podnoszenie jakości usług w domach pomocy społecznej.
- 3.1.4.** Promowanie rodzinnych form wsparcia, w tym rodzinnych domów pomocy społecznej, mieszkań chronionych.
- 3.1.5.** Rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.
- 3.1.6.** Promowanie środowiskowych form wsparcia, w tym klubów seniora, dziennych domów pomocy i grup samopomocowych.

Cel operacyjny:

3.2. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych, ich praw i uprawnień oraz dostępnych form pomocy.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.2.:

- 3.2.1.** Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem Internetu i mediów lokalnych, poprzez rozpowszechnianie broszur, ulotek.
- 3.2.2.** Opracowywanie i rozpowszechnianie informatorów dotyczących organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.
- 3.2.3.** Szkolenia dla otoczenia współpracującego z osobami niepełnosprawnymi.

Cel operacyjny

3.3. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej, rehabilitacji, usług opiekuńczych, poradnictwa.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.3.:

- 3.3.1.** Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do opieki medycznej i zabiegów rehabilitacyjnych poprzez opracowanie bazy informacyjnej o świadczeniodawcach, udzielanych zabiegach i warunkach korzystania z nich.
- 3.3.2.** Podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez systematyczne szkolenie kadr samorządowych.
- 3.3.3.** Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie powiatu środowiskowego domu samopomocy.
- 3.3.4.** Wspieranie profesjonalnych form pomocy przy udziale wolontariuszy.
- 3.3.5.** Podnoszenie jakości i dostępności usług świadczonych osobom niepełnosprawnym.
- 3.3.6.** Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego, środków pomocniczych.
- 3.3.7.** Zwiększenie liczby warsztatów terapii zajęciowej na terenie powiatu.
- 3.3.8.** Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do różnorodnych form poradnictwa specjalistycznego, w tym psychologicznego i prawnego.

Cel operacyjny:

3.4. Integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.4.:

- 3.4.1.** Analiza i monitoring sytuacji osób niepełnosprawnych w powiecie.
- 3.4.2.** Systematyczny lobbing na rzecz łamania barier architektonicznych, komunikacyjnych i w porozumiewaniu się (m.in. łamanie barier w budynkach użyteczności publicznej, zapewnienie transportu, tworzenie miejsc parkingowych).
- 3.4.3.** Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w sporcie, kulturze, rekreacji i turystyce.
- 3.4.4.** Opracowanie i wdrażanie programów integrujących ze środowiskiem osoby zaburzone i chore psychicznie.
- 3.4.5.** Wspieranie realizacji programów integracyjnych obejmujących dzieci niepełnosprawne od najmłodszych lat.
- 3.4.6.** Wspieranie tworzenia grup wsparcia i samopomocowych.

Cel operacyjny:

3.5. Rozwój form rehabilitacji zawodowej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.4.

- 3.5.1.** Rozwijanie systemu informacji, m.in. tworzenie internetowego systemu informacyjnego.
- 3.5.2.** Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do kursów i szkoleń zawodowych.
- 3.5.3.** Podjęcie działań zmierzających do utworzenia na terenie powiatu zakładu aktywności zawodowej.
- 3.5.4.** Prowadzenie działań służących tworzeniu miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i zwiększaniu możliwości ich zatrudnienia.
- 3.5.5.** Wspieranie pracodawców w tworzeniu i przystosowywaniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych stosownie do ich potrzeb i możliwości.
- 3.5.6.** Prowadzenie działań służących rozwijaniu i promocji form współpracy pomiędzy pracodawcami, organizacjami pozarządowymi, samorządem lokalnym, zwiększających możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2010-2020.

Realizatorzy celów i kierunków działań:

Starosta Powiatu i Rada Powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i inne jednostki organizacyjne powiatu, jednostki zgodnie z właściwością zadań, organizacje pozarządowe.

Środki finansowe na realizację celów:

Budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich.

Partnerzy w realizacji celów:

Instytucje rządowe, samorządowe w szczególności miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej, placówki naukowe i oświatowe, organizacje społeczne, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pracodawców, wolontariat.

Efekty realizacji celu:

Zwiększenie udziału seniorów w życiu publicznym, podniesienie jakości świadczonych na ich rzecz usług socjalnych, zwiększanie dostępności i wiedzy na temat instytucji pomocowych i samopomocowych. Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych. Wzrost

liczby wolontariuszy, szczególnie młodych, działających na rzecz seniorów. Poszerzenie oferty działań wspierających, integrujących i edukacyjnych.

Zwiększenie wiedzy społeczności lokalnej na temat niepełnosprawności i osób nią dotkniętych.

Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o dostępnych formach pomocy.

Zwiększenie liczby osób zatrudnionych i usprawnionych. Podniesienie jakości usług rehabilitacyjnych i społecznych. Rozszerzenie wolontariatu.

Cel strategiczny 4.:

AKTYWIZACJA OSÓB POZOSTAJĄCYCH BEZ ZATRUDNIENIA, W SZCZEGÓLNOŚCI DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH

Cel operacyjny:

4.1. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.1.:

- 4.1.1.** Rozwój stałej współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi i organizacjami pracodawców w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia.
- 4.1.2.** Objęcie szczególną pomocą osób młodych i długotrwale bezrobotnych (poradnictwo, zapoznanie z aktywnymi technikami poszukiwania pracy, programy aktywizujące dla osób do 34 roku życia oraz powyżej 45 lat).
- 4.1.3.** Wsparcie osób bezrobotnych w zmianie lub podniesieniu kwalifikacji zawodowych, w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do odpowiednich źródeł informacji poprzez zastosowanie instrumentów rynku pracy, włączenie sektora pozarządowego, organizacji pracodawców.
- 4.1.4.** Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, tworzących nowe miejsca pracy, m.in. poprzez: przygotowanie przez samorząd lokalny terenów dla pozarolniczej działalności gospodarczej, opracowanie i wdrożenie systemu dogodnych ulg podatkowych z tytułu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej oraz aktywizację i animację środowiska lokalnego poprzez ogłaszanie konkursów na realizację zadań publicznych.
- 4.1.5.** Systematyczne podnoszenie jakości obsługi bezrobotnych przez personel Powiatowego Urzędu Pracy (szkolenia, podnoszenie kwalifikacji, system motywacji i oceny), zintegrowany system informatyczny pozwalający w sposób łatwy i szybki pozyskać informację o wolnych miejscach pracy, nawiązać kontakt z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, co pozwoli monitorować lokalny rynek pracy – ze szczególnym uwzględnieniem bezrobotnych zamieszkujących obszary zdegradowane i objęte rewitalizacją.
- 4.1.6.** Podjęcie działań w kierunku utworzenia w Powiatowym Urzędzie Pracy Powiatowego Centrum Aktywizacji Zawodowej.

- 4.1.7.** Rozwój działań polegających na podwyższaniu usług poradnictwa zawodowego poprzez promowanie na każdym etapie życia zawodowego idei planowania rozwoju zawodowego (szczególnie wśród młodzieży).
- 4.1.8.** Opracowanie i wdrażanie programów i projektów aktywizacji zawodowej dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – udział instytucji integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Czas realizacji działań:

Horyzont czasowy realizacji strategii, tj. lata 2010-2020.

Realizatorzy celów i kierunków działań:

Starosta Powiatu i Rada Powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy i inne jednostki organizacyjne powiatu, jednostki zgodnie z właściwością zadań, organizacje pozarządowe.

Środki finansowe na realizację celów:

Budżet powiatu, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych, europejskich.

Partnerzy w realizacji celów:

Instytucje rządowe, samorządowe, w szczególności miejskie, miejsko-gminne i gminne ośrodki pomocy społecznej, placówki naukowe i oświatowe, organizacje społeczne, zakłady opieki zdrowotnej.

Efekty realizacji celu:

Wzrost liczby zaktywizowanych wśród osób dotychczas pozostających bez zatrudnienia. Podniesienie jakości usług świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy. Wzrost liczby inwestorów tworzących nowe miejsca pracy w powiecie.

3.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ

Podstawowe źródła finansowania działań wyznaczonych w ramach Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Żyrardowskiego na lata 2010-2020 stanowią:

- środki finansowe z budżetu centralnego,
- środki finansowe samorządowe,
- środki finansowe pozyskane z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, w szczególności: z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- sponsorzy,
- udział własny beneficjentów,
- inne.

3.4. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Koordynatorem realizacji strategii będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Działania wyznaczone w ramach dokumentu będą podejmowane zgodnie ze szczegółowym harmonogramem ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych. Podstawowym celem wyżej wymienionych działań będzie dostarczenie praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Wdrażanie dokumentu monitorowane będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań, natomiast ocena stopnia realizacji i osiągniętych efektów dokonywana będzie corocznie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i poprzez przedstawienie oceny Radzie Powiatu.

3.4.1. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

Do oceny wdrażanych działań i zaplanowanych w ramach Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych celów wykorzystane zostaną wskaźniki monitoringowe. W tym celu, aby móc jasno określić stopień efektywności realizacji strategii, dla każdego celu operacyjnego wyznaczono wskaźniki oceny efektywności jego realizacji.

Oceny wskaźników dokonuje się w procesie zarządzania strategią. Analiza wskaźników monitoringowych może być użytecznym narzędziem do podejmowania decyzji związanych z realizacją strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych.

Proponowane wskaźniki oceny efektywności realizacji poszczególnych celów operacyjnych

Cel strategiczny 1.

Cel operacyjny 1.1.

- liczba pracowników socjalnych uczestniczących w szkoleniach,
- liczba spotkań i szkoleń,

- stopień powszechności informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych,
- liczba realizowanych programów i projektów socjalnych.

Cel operacyjny 1.2.

- liczba organizacji pozarządowych, z którymi prowadzona jest współpraca,
- liczba wspieranych projektów organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy,
- liczba inicjatyw obywatelskich.

Cel strategiczny 2.

Cel operacyjny 2.1.

- liczba rodzin objętych wsparciem,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba zawiązanych rodzin zastępczych,
- liczba mieszkań chronionych przeznaczonych dla młodzieży opuszczającej system opieki zastępczej,
- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego oraz liczba dzieci w nich przebywających,
- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego oraz liczba osób objętych przez nie wsparciem,
- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin,
- liczba samotnych rodziców objętych specjalistycznym poradnictwem,
- liczba programów i projektów socjalnych realizowanych na rzecz rodziny.

Cel operacyjny 2.2.

- liczba świadczeniobiorców przypadających na 1 pracownika,
- liczba pracowników objętych doszkalceniem,
- liczba szkoleń zorganizowanych dla kadry pedagogicznej,
- liczba dzieci i młodzieży objętych wsparciem psychologicznym,

- liczba punktów świadczących pomoc psychologiczną,
- liczba rodziców objętych programami i projektami szkolnymi,
- liczba osób objętych poradnictwem pedagogicznym i psychologicznym,
- liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych,
- liczba imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- liczba nowych placówek edukacyjnych i kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych.

Cel operacyjny 2.3.

- liczba placówek oferujących opiekę przedszkolną,
- liczba grup i klas integracyjnych oraz placówek specjalnych,
- liczba dzieci w grupach i klasach integracyjnych oraz placówkach specjalnych,
- liczba rodzin objętych wsparciem i opieką,
- liczba rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi objętych poradnictwem i edukacją.

Cel operacyjny 2.4.

- liczba osób objętych wsparciem z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych poradnictwem i terapią,
- liczba osób objętych wsparciem przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- liczba zespołów interdyscyplinarnych do spraw przemocy w rodzinie i interwencji w sytuacjach kryzysowych,
- liczba realizowanych programów i projektów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba spotkań, konferencji i seminariów oraz liczba osób w nich uczestniczących,
- liczba organizowanych akcji informacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie,
- liczba realizowanych programów szkolnych związanych z problematyką przemocy w rodzinie oraz liczba uczniów nimi objętych.

Cel operacyjny 2.5.

- liczba osób usamodzielnianych,
- liczba osób objętych wsparciem pieniężnym,
- liczba dostępnych i potrzebnych mieszkań chronionych,

- liczba osób objętych poradnictwem pedagogicznym i psychologicznym.

Cel operacyjny 2.6.

- liczba dzieci i rodzin objętych środowiskowymi formami wsparcia,
- liczba dzieci i młodzieży objętych i korzystających z alternatywnych form spędzania czasu wolnego,
- liczba realizowanych programów profilaktycznych oraz liczba osób nimi objętych.

Cel operacyjny 2.7.

- liczba osób objętych wsparciem z powodu alkoholizmu i narkomanii,
- liczba osób uzależnionych skierowanych na leczenie i terapię,
- liczba popełnionych przestępstw oraz liczba osób ich dopuszczających się,
- liczba kampanii informacyjnych poświęconych uzależnieniom i przestępczości,
- liczba realizowanych programów profilaktycznych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba zorganizowanych szkoleń w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przestępczości oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 3.

Cel operacyjny 3.1.

- liczba wspieranych inicjatyw organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów,
- liczba osób objętych szkoleniami,
- liczba osób objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba nowych miejsc w domach pomocy społecznej,
- liczba rodzinnych ośrodków wsparcia,
- liczba mieszkań chronionych,
- liczba wolontariuszy działających na rzecz seniorów,
- liczba klubów seniora,
- liczba domów dziennego pobytu,
- liczba grup samopomocowych,
- liczba osób objętych środowiskowymi formami wsparcia.

Cel operacyjny 3.2.

- stopień powszechności informacji o prawach i uprawnieniach oraz dostępnych formach pomocy,
- wielkość nakładu opublikowanych informatorów,
- liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób w nich uczestniczących.

Cel operacyjny 3.3.

- liczba osób niepełnosprawnych korzystających z opieki medycznej i zabiegów rehabilitacyjnych,
- liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowego domu samopomocy,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne,
- liczba szkoleń zorganizowanych dla wolontariuszy,
- liczba osób objętych wsparciem w zakresie rehabilitacji społecznej,
- liczba osób objętych terapią zajęciową,
- liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym.

Cel operacyjny 3.4.

- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, komunikacyjnych i w porozumiewaniu się,
- liczba niepełnosprawnych uczestniczących w imprezach sportowych, kulturalnych i kołach zainteresowań,
- liczba przedsięwzięć sportowych i kulturalnych,
- liczba nowych projektów i programów integracyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba grup wsparcia i samopomocowych oraz liczba osób z nich korzystających.

Cel operacyjny 3.5.

- liczba osób objętych szkoleniami i przekwalifikowaniami zawodowymi,
- liczba osób objętych rehabilitacją zawodową w ramach zakładu aktywności zawodowej,

- liczba nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba pracodawców wspieranych w tworzeniu i przystosowywaniu stanowisk pracy,
- liczba jednostek samorządowych, pracodawców i organizacji pozarządowych oraz ich wspólnych inicjatyw w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 4.

Cel operacyjny 4.1.

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych,
- udział osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym,
- liczba osób długotrwale bezrobotnych z uwzględnieniem wieku i wykształcenia,
- liczba nowych projektów i programów oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezrobotnych objętych poradnictwem przez Powiatowy Urząd Pracy oraz liczba osób uzyskujących pracę,
- liczba osób bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach i kursach umożliwiających podwyższenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych,
- liczba nowych inwestorów,
- powierzchnia (ilość) nowych terenów pod inwestycje,
- liczba ogłaszanych konkursów na realizację zadań publicznych,
- liczba dotacji udzielanych osobom bezrobotnym na tworzenie nowych miejsc pracy i utrzymanie tej działalności,
- liczba inicjatyw realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- liczba pracowników Powiatowego Urzędu Pracy objętych szkoleniami,
- stopień powszechności informacji o wolnych miejscach pracy i możliwości nawiązywania współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz przeciwdziałania bezrobociu,
- liczba osób objętych wsparciem przez Powiatowe Centrum Aktywizacji Zawodowej,
- liczba przedsięwzięć służących promowaniu idei planowania rozwoju zawodowego,
- liczba opracowanych i wdrożonych programów i projektów aktywizacji zawodowej oraz liczba osób nimi objętych.

3.4.2. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Powiatu rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty PCPR),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Powiatu stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii.

Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinna je cechować:

1. **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanych cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
2. **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- 3. Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.4.3. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawiamy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom działającym w obszarze polityki społecznej.

Projekt 1

„Blżej samodzielności”

Wnioskodawca projektu

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Razem być”, ul. 1 Maja 43A, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

Doświadczenia zawodowe w pracy na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie, fizycznie, psychicznie – praca terapeutyczna, terapia zajęciowa, terapia rodzinna, rehabilitacja rodzinna, rehabilitacja społeczna i zawodowa, aktywizacja psychiczna i zawodowa, przystosowanie do samodzielnego życia.

Miejsce realizacji projektu

Siedziba Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych „Razem być”, warsztaty wyjazdowe w specjalistycznym ośrodku.

Cel projektu

1. Przygotowanie do podjęcia pracy i samodzielnego życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
2. Zmniejszenie bezrobocia.
3. Zmniejszenie nakładów finansowych na pomoc socjalną.

Cele szczegółowe

- przystosowanie do samodzielnego funkcjonowania w życiu (mieszkanie i praca),
- podejmowanie pracy lub edukacji.

Beneficjenci projektu

Projektem objęte będą osoby niepełnosprawne z terenu powiatu i ich rodziny. Nabędą umiejętności poszukiwania pracy, zyskają świadomość wpływu na własne życie, będą odpowiedzialne za podejmowane decyzje.

Zakres projektu

1. Terapia zajęciowa jako forma szkolenia uwzględniająca rozwój umiejętności zawodowych.
2. Warsztaty psychologiczne.
3. Poradnictwo indywidualne i rodzinne.
4. Szkolenie wyjazdowe w specjalistycznym ośrodku z określonym programem terapii i rehabilitacji.

Partnerzy realizujący projekt

- stowarzyszenia z terenu powiatu działające na rzecz lepszego przystosowania do życia osób niepełnosprawnych,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- zakłady pracy, pracodawcy.

Środki niezbędne do uruchomienia projektu

- 20 tys. zł na zakup komputera, ksero, urządzenia wielofunkcyjnego,
- materiały szkoleniowe,
- zatrudnienie specjalistów,

Środki niezbędne do funkcjonowania projektu

40 tys. zł na opłacenie specjalistów (psycholog, terapeuta zajęciowy, pracownik socjalny, rehabilitant).

Czas realizacji projektu

Rok 2009.

Projekt 2

„Nasze zdrowie w naszych rękach”

Wnioskodawca projektu

Stowarzyszenie Kobiet z Problemem Onkologicznym „Amazonki”, pl. Jana Pawła II 2, 96-300 Żyrardów.

Miejsce realizacji projektu

- spotkania w szkołach średnich w ramach akcji „Różowa wstążeczka”,
- rehabilitacja kobiet po mastektomii,

- spotkania samopomocowe kobiet po leczeniu nowotworów,
- spotkania na temat profilaktyki nowotworowej.

Miejsce realizacji projektu

Miasto Żyrardów i powiat żyrardowski: KGW, szkoły ponadpodstawowe, Osiedlowy Dom Kultury, siedziba Stowarzyszenia w Żyrardowie.

Cel projektu

Poprawa stanu zdrowia mieszkańców miasta i powiatu.

Cele szczegółowe

- uruchomienie poradni onkologicznej w Żyrardowie,
- pomoc psychologiczna dla osób dotkniętych chorobą nowotworową i ich rodzin.

Beneficjenci projektu

Społeczność Żyrardowa i powiatu żyrardowskiego.

Partnerzy realizujący projekt

- Urząd Miejski w Żyrardowie,
- PCPR w Żyrardowie,
- Urzędy gmin,
- Szkoły ponadpodstawowe,
- AVON.

Środki niezbędne do uruchomienia i funkcjonowania projektu

Według preliminarza.

Projekt 3

„Pomoc osobom niepełnosprawnym”

Wnioskodawca projektu

Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Uśmiech Dziecka”,
ul. Warszawska 27, 96-300 Żyrardów.

Miejsce realizacji projektu

Siedziba Stowarzyszenia Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Uśmiech Dziecka”.

Cel projektu

Głównym celem projektu jest zwrócenie uwagi na problemy osób niepełnosprawnych i udzielenie im pomocy.

Beneficjenci projektu

Projektem objęte będą osoby niepełnosprawne z terenu powiatu i ich rodziny.

Zakres projektu

Pomoc osobom niepełnosprawnym poprzez wsparcie finansowe i kształtowanie w społeczeństwie oraz ochronie zdrowia i pomocy społecznej odpowiedniego podejścia do tych osób

Partnerzy realizujący projekt

- Urząd Gminy,
- placówki ochrony zdrowia,
- pomoc społeczna.

Czas realizacji projektu

Od roku do 2 lat.

Projekt 4

„Wspieranie dzieci zagrożonych patologią społeczną”

Wnioskodawca projektu

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Oddział Powiatowy w Żyrardowie, ul. Środkowa 36, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

- Program „Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym”,
- Program Mazowieckiego Kuratorium Oświaty – „Sukces w szkole – lepszy start w życie”,
- Program Urzędu Miasta „Przeciwdziałanie patologii społecznej w zakresie działań na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych”.

Miejsce realizacji projektu

- Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD nr 2 w Żyrardowie,
- Klub Środowiskowy TPD w Żyrardowie.

Cel projektu

Przeciwdziałanie i ograniczenie patologii wśród dzieci i ich rodzin.

Cele szczegółowe

- wzmocnienie więzi rodzinnych,
- ukazanie właściwych wzorów osobowych,
- przygotowanie dzieci i młodzieży do podejmowania samodzielnych decyzji,
- pomoc rodzinie w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.

Beneficjenci projektu

Projektem objęte będą dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, dotknięte patologią społeczną, zagrożone nieprzystosowaniem społecznym.

Projekt 5**„Stworzenie bazy danych o osobach niepełnosprawnych z powiatu żyrardowskiego”****Wnioskodawca projektu**

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych od 1991 roku.

Miejsce realizacji projektu

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3.

Cel projektu

Uzyskanie wiedzy na temat liczby osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu i ich potrzeb.

Cele szczegółowe

Usystematyzowanie wiedzy o osobach niepełnosprawnych pozwoli na udzielanie im konkretnej pomocy i lepsze wykorzystanie środków finansowych.

Beneficjenci projektu

Osoby niepełnosprawne z powiatu będą mogły określić pomoc, jakiej potrzebują.

Projekt 6**„Stworzenie strony internetowej z informacjami dla osób niepełnosprawnych”****Wnioskodawca projektu**

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych od 1991 roku.

Miejsce realizacji projektu

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3.

Cel projektu

Uzyskanie informacji przez osobę niepełnosprawną oraz możliwość pobrania i złożenia wniosku.

Cele szczegółowe

Stworzenie możliwości kontaktu z instytucjami pomocowymi.

Beneficjenci projektu

Osoby niepełnosprawne z powiatu żyrardowskiego.

Projekt 7**„Utworzenie oddziału specjalnego w Liceum Ogólnokształcącym”****Wnioskodawca projektu**

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych od 1991 roku.

Miejsce realizacji projektu

Żyrardów.

Cel projektu

Stworzenie możliwości kontynuowania nauki dla młodzieży niepełnosprawnej kończącej edukację w gimnazjum.

Cele szczegółowe

Podniesienie poziomu wykształcenia młodzieży niepełnosprawnej zamieszkującej powiat żyrardowski.

Beneficjenci projektu

Młodzież niepełnosprawna z powiatu żyrardowskiego, kończąca edukację w gimnazjum.

Projekt 8**„Zorganizowanie wolontariatu osób zdrowych i osób niepełnosprawnych”****Wnioskodawca projektu**

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych od 1991 roku.

Miejsce realizacji projektu

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

Cel projektu

Przygotowanie do aktywizacji zawodowej młodzieży, w tym niepełnosprawnej.

Cele szczegółowe

Stworzenie warunków do poznania siebie w sytuacji konieczności wykonania powierzonych obowiązków.

Beneficjenci projektu

Młodzież ze szkół gimnazjalnych i liceum, również niepełnosprawna, z powiatu żyrardowskiego.

Projekt 9**„Wczesne wspomaganie rozwoju psychofizycznego dzieci niepełnosprawnych”****Wnioskodawca projektu**

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych od 1991 roku.

Miejsce realizacji projektu

Dom Dziennego Pobytu dla dzieci Niepełnosprawnych w Żyrardowie.

Cel projektu

Pomoc dziecku niepełnosprawnemu i jego rodzicom w pokonywaniu trudności rozwojowych we wczesnym okresie.

Cele szczegółowe

Wsparcie rodziny szansą rozwojową dla dzieci niepełnosprawnych, wypełnienie luki w systemie środowiskowego wsparcia.

Beneficjenci projektu

Dzieci niepełnosprawne z deficytami rozwojowymi i zaburzeniami od urodzenia do lat 10. z powiatu żyrardowskiego.

Projekt 10**„Utworzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Żyrardowie”****Wnioskodawca projektu**

Stowarzyszenie „Równych Szans”, ul. Armii Krajowej 3, 96-300 Żyrardów.

Wcześniejsze doświadczenia wnioskodawcy

Realizacja projektów na rzecz osób niepełnosprawnych od 1991 roku.

Miejsce realizacji projektu

Żyrardów.

Cel projektu

Wsparcie osób upośledzonych oraz z zaburzeniami psychicznymi.

Cele szczegółowe

Rehabilitacja społeczna dorosłych osób niepełnosprawnych, wypełnienie luki w systemie środowiskowego wsparcia.

Beneficjenci projektu

Osoby dorosłe upośledzone i chore psychicznie z powiatu żyrardowskiego.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać.

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.

SPIS DIAGRAMÓW, RYCIN, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy:

Diagram 1. Metodologia opracowania dokumentu

Diagram 2. Związek zidentyfikowanych problemów społecznych z programowaniem działań

Diagram 3. Związek misji z celami strategicznymi

Ryciny:

Rycina 1. Mapa powiatu żyrardowskiego

Tabele:

Tabela 1. Gęstość zaludnienia w poszczególnych gminach powiatu z końcem 2008 roku

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców poszczególnych gmin powiatu w 2008 roku

Tabela 3. Ludność gmin powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Tabela 4. Najpoważniejsze determinanty sytuacji społecznej w gminach powiatu w latach 2006-2008

Tabela 5. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminach powiatu w 2008 roku (liczba osób w rodzinach)

Tabela 6. Diagnozy przeprowadzone przez PPP w Żyrardowie w placówkach oświatowo-wychowawczych powiatu w roku szkolnym 2007/2008

Tabela 7. Liczba osób objętych przez PPP w Żyrardowie terapiami w roku szkolnym 2007/2008

Tabela 8. Liczba osób objętych przez PPP w Żyrardowie poradami w roku szkolnym 2007/2008

Tabela 9. Liczba rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w powiecie w latach 2006-2008

Tabela 10. Świadczenia dla rodzin zastępczych oraz pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie wypłacone w latach 2006-2008

Tabela 11. Beneficjenci korzystający z różnych form rehabilitacji społecznej w latach 2006-2008

Tabela 12. Finansowanie rehabilitacji społecznej w latach 2006-2008

Tabela 13. Bezrobocie w gminach powiatu z końcem 2009 roku

Tabela 14. Nadzory kuratorskie w sprawach rodzinnych i nieletnich w powiecie w latach 2004-2006

Tabela 15. Grupy społeczne wymagające szczególnej interwencji

Wykresy:

Wykres 1. Ludność powiatu według płci z końcem 2008 roku

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2006 roku

Wykres 3. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2007 roku

Wykres 4. Struktura wiekowa mieszkańców powiatu z końcem 2008 roku

Wykres 5. Ludność powiatu w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 6. Ludność powiatu według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

Wykres 7. Ludność powiatu według źródła utrzymania w 2002 roku

Wykres 8. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2006 roku a ludność powiatu

Wykres 9. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2007 roku a ludność powiatu

Wykres 10. Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej w 2008 roku a ludność powiatu

Wykres 11. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w 2008 roku w poszczególnych gminach powiatu (w %)

Wykres 12. Wydatki na pomoc społeczną w 2008 roku w poszczególnych gminach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w złotych)

Wykres 13. Wydatki przeznaczone na pomoc społeczną oraz rehabilitację społeczną i zawodową w latach 2006-2008

Wykres 14. Problemy zgłaszane przez mieszkańców powiatu w ramach specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w 2008 roku

Wykres 15. Rodziny zastępcze na terenie powiatu w latach 2006-2008

Wykres 16. Środki finansowe przeznaczone na rodziny zastępcze w powiecie w latach 2006-2008

Wykres 17. Małoletni umieszczeni w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2006-2008

Wykres 18. Osoby niepełnosprawne a ludność powiatu w 2002 roku

Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w powiecie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Wykres 20. Dofinansowanie rehabilitacji społecznej w zakresie sportu, kultury, turystyki w latach 2006-2008

Wykres 21. Stopa bezrobocia w powiecie żyrardowskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2003-2009 (w %)

Wykres 22. Bezrobocie wśród kobiet i mężczyzn w powiecie w latach 2007-2009

Wykres 23. Bezrobotni w powiecie według wieku w 2009 roku

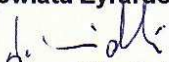
Wykres 24. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy w 2009 roku

Wykres 25. Bezrobotni w powiecie według stażu pracy w 2009 roku

Wykres 26. Bezrobotni w powiecie według wykształcenia w 2009 roku

Wykres 27. Liczba przestępstw popełnionych przez osoby nieletnie na terenie powiatu w 2008 roku

Przewodniczący
Rady Powiatu Żyrardowskiego

Stanisław Niewiadomski